

VERSIO
DIGITAL

L'ESTADI DE MONTJUÏC

(1929 - 1992)

Fundació Barcelona Olímpica

L'ESTADI
DE MONTJUÏC
(1929 - 1992)

©“L’ESTADI DE MONTJUÏC. (1929-1992)”

Editat per: Fundació Barcelona Olímpica

Pernas i López, Juli | Surroca Carmona, Joan Manel

2a edició – Barcelona, Espanya: 2018

Altres textos pàgines interiors:

©Els autors esmentats

Coordinació de projecte: ©FBO / Alberto Aragón Pérez

Maquetació i disseny gràfic: ©FBO / M. Salomé Clavijo

INSTRUCCIONS ESPECIALS I ALTRES NOTES

Tipografies: S’han utilitzat 8 tipografies.

Calibri; Calibri-Italic; ChaparralPro-Bold; ChaparralPro-Italic;

ChaparralPro-Regular; RobotoSlab-Bold; RobotoSlab-Light;

RobotoSlab-Regular.

VERSIÓ DIGITAL

JULI PERNAS LÓPEZ
JOAN MANEL SURROCA

Fundació Barcelona Olímpica

Índex |

Pròlegs Pàg. 14

ROMÀ CUYÀS SOL

Pàg. 14

JULI PERNAS LÓPEZ

Pàg. 19

1

Antecedents i orígens Pàg. 23

De la Diagonal a Montjuïc
Pàg. 26

El millor aval per a la
candidatura olímpica de
Barcelona
Pàg. 29

2

El nou Estadi i l'Exposició Internacional de Barcelona (1929) Pàg. 36

3

Un escenari imponent i polivalent (1930-1938) Pàg. 46

1930	Pàg. 46
1931	Pàg. 49
1932	Pàg. 50
1933	Pàg. 50
1934	Pàg. 52
1935	Pàg. 53
1936	Pàg. 54
1937	Pàg. 56
1938	Pàg. 57

4

La Postguerra: una progressiva revitalització (1939-1950) Pàg. 62

5

**Els Jocs
Mediterranis en el
seu moment més
esplendorós**
(1951-1955) Pàg. 70

6

**Un ús poliesportiu
i extraesportiu**
(1956-1965) Pàg. 80

La final barcelonina
de Copa i l'arribada
del Tour de França
Pàg. 81

Un improvisat i
solidari refugi
Pàg. 82

7

Un Estadi en declivi (1965-1979) Pàg. 86

Inactivitat esportiva
Pàg. 89

El debat ciutadà:
remodelació o demolició
Pàg. 94

8

El nou temps democràtic obre la porta a una aposta olímpica (1979-1985) Pàg. 106

9

L'Estadi dels
Jocs Olímpics de
Barcelona'92
(1986-1992) Pàg. 116

10

Cronologia de
les principals
activitats a l'Estadi
de Montjuïc
(1929-1992) Pàg. 132

Pròlegs | ROMÀ CUYÀS SOL

L'Estadi de Montjuïc, construït l'any 1929, va ser la peça clau de l'aspiració de Barcelona a ser nominada seu de l'organització dels Jocs Olímpics d'estiu de 1936. Malauradament, la favorable predisposició del Comitè Internacional Olímpic (CIO) es va veure trasbalsada per la proclamació de la República Espanyola el 14 d'abril de 1931. La reunió del CIO a Barcelona, celebrada pocs dies després, no va tenir el quòrum d'assistents necessari i es va decidir suspendre la sessió. El CIO, una institució profundament aristocràtica, va considerar que Barcelona no respiraria l'estabilitat suficient per dur a terme els Jocs Olímpics. En qualsevol cas, a partir de la seva inauguració, l'Estadi de Montjuïc es va constituir en un monument emblemàtic de la ciutat i com a seu de grans esdeveniments.

He de confessar que l'encàrrec d'escriure aquest pròleg m'ha fet revifar molts records i vivències pràcticament oblidats. L'Estadi, durant uns anys, va ser un dels eixos importants de la meva vida i sempre l'he tingut com a referent, donada la meva vinculació amb el món de l'atletisme.

La meva relació amb l'Estadi comença fa 63 anys, jo en tenia 14, l'estiu de 1953, quan en acabar el curs vaig dir-li al meu pare que volia dedicar-me professionalment a l'atletisme. L'any anterior, l'any 1952, havien tingut lloc els Jocs Olímpics a Hèlsinki i amb els diners de la setmanada vaig comprar cada dia *El Mundo Deportivo*, d'on retallava totes les referències relacionades amb l'atletisme. D'aquesta manera, vaig aconseguir finalitzar un diari sobre l'atletisme d'aquells Jocs Olímpics.

No obstant, la meua relació amb l'atletisme i amb les pistes d'atletisme va començar molt abans. Vaig tenir el privilegi de ser alumne, durant els anys quaranta del segle passat, del Liceu Francès de Barcelona, una escola laica i mixta, que tenia unes magnífiques instal·lacions esportives, avui ja desaparegudes, delimitades pels carrers Sardenya, Providència, Secretari Coloma i Camèlies. L'escola comptava amb un bosc, dues pistes de tennis i una pista d'atletisme que no feia 400 metres de corda. Tanmateix, hi havia una pista poliesportiva, on entrenaven els equips de Primera Divisió de voleibol i de bàsquet del Club Hispano Francès. Una vegada a la setmana entrenàvem en aquesta pista, on vaig aconseguir ser campió en la distància de 150 metres quan tenia només vuit anys.

M'agradaria comentar un fet insòlit, malgrat no tingui gaire relació amb l'Estadi de Montjuïc. La dimensió de la recta dels 100 metres no deixava espai de desacceleració a la prova dels 110 metres tanques, raó per la qual s'obrien les portalades del carrer Secretari Coloma i vàries persones sortien al carrer per aturar els vehicles que hi circulaven per tal que els atletes de 110 metres tanques fessin servir el carrer com a zona de frenada.

D'altra banda, durant l'estiu a Sant Hilari Sacalm, on estíuejava amb el meu amic Rovira de Lleida, corríem per camins i per marges per tal de mantenir-nos en forma. Vaig demanar al meu pare que em portés a la Plaça Nova, a visitar la farmàcia del senyor Ponsati, aleshores nomenat president de la Federació Catalana d'Atletisme, i del què el meu pare havia estat company de la Junta Directiva del Club Natació Barcelona, com a delegat de l'equip de rugbi, del què havia estat el seu promotor. Va ser el primer president de la Federació Catalana de Rugbi, en representació del club. El senyor Ponsati era un pedagog increïble que es va preocupar molt a millorar la mentalitat dels joves adolescents, tot fomentant la pràctica esportiva tant per les seves qualitats formatives i higièniques com ciutadanes.

Ens trobàvem a les 7.00h del matí a la Plaça Espanya. Amb la pesseta que cada atleta posava de la seva butxaca i cinc més que n'hi afegia el senyor Ponsati, agafàvem un taxi que ens conduïa fins a la porta de l'Estadi que es trobava al costat de la porta de Marató. Sortíem a la pista a través de l'espai que hi havia sota de les grades, en aquella època es tractava d'una pista de cendra i 500 metres de corda. Més endavant, per tal d'adaptar-la a les mides internacionals van construir-hi una pista de material sintètic, *roobccor*, i finalment en motiu dels Jocs Olímpics es va refer de nou tot l'Estadi. Aleshores, caminàvem per la pista, en què es va batre el rècord de 200 metres en línia recta, i finalment tornàvem a sortir per sota de les grades per anar al vestuari número 7, l'habitual del Club Natació Barcelona. Des del vestuari es podia veure un petit barri de barraques, Casa Valero, on algun diumenge havíem fet esmorzars espectaculars.

No parlaré dels milers d'hores que vaig passar a l'Estadi, ni de la multitud d'anècdotes viscudes, però no puc deixar de recordar com el senyor Ponsati ens hi feia córrer 100 metres, tot marcant-nos el ritme de les sèries, mentre feia sonar un xiulet cada X segons, depenent de la distància i de l'atleta. Tampoc no puc oblidar tots els bons amics que vaig fer a l'Estadi, com ara l'Ernest Lluç, que va debutar el mateix dia i a la mateixa prova de 600 metres que jo, tot quedant per davant meu. L'amistat que va néixer entre els dos va tenir una gran transcendència a la meva vida. Malauradament, aquesta bonica amistat es va veure truncada quan va ser brutal i injustament assassinat. Tanmateix, no puc deixar de nombrar d'altres entranyables amics, demano perdó si me'n deixo algun, com ara en Llorenç Cassi, en Hans, l'Artur Ruf, els germans Martí, en Joaquim Lamora, en José Ortega, en Xavier Sans i moltíssims d'altres.

Destacaré dos moments importants en el decurs del temps, un dels quals va ser quan es van produir les terribles inundacions al Vallès. Milers de persones es van quedar sense habitatge i van ser temporalment allotjades a l'Estadi, aprofitant l'amplíssima entrada principal i els espais que hi havia sota de la grada de la tribuna, amb uns finestrals protegits per unes artístiques formes de ferro colat, que donaven a les grades i des d'on es veien les pistes. Sempre recordaré el malestar provocat per les paraules malsonants i els insults que aquestes persones ens dedicaven mentre seguíem entrenant. Afortunadament aquesta situació no va durar gaire temps.

Un altre moment destacat va ser la inauguració del Nou Estadi, de l'arquitecte italià Gregotti. Va ser un autèntic desastre. Va ploure intensament durant l'acte i, donat que els espais estaven mal acabats i que hi havia moltes goteres, els espectadors van acabar mullats. A tot això, cal afegir que el Rei Joan Carles I va arribar amb tres quarts d'hora de retard. Per acabar-ho d'adobar, el president de la Federació Internacional d'Atletisme, l'italià Primo Nebiolo, va tenir la deferència de fer el seu parlament en castellà, tot rebent una xiulada monumental d'un públic catalanista.

Poca gent és conscient que es va haver de rebaixar molt el nivell del terra de joc del Nou Estadi per tal d'aprofitar al màxim la pista de 500 metres i poder donar cabuda als 55.000 espectadors que exigia el CIO. Va ser possible realitzar aquesta rebaixa, ja que sota del mig camp del terreny de futbol hi havia un immens soterrani, amb quatre metres d'alçada de sostre que es feia servir per emmagatzemar cotó. L'entrada i la sortida de camions es realitzava per la part on després hi havia la Galeria Olímpica. Puc assegurar-vos que feia por.

En definitiva, l'Estadi de Montjuïc, en el decurs de la seva història, ha contribuït directament a la difusió de la pràctica esportiva, al creixement del turisme a Barcelona i a Catalunya, a posar Barcelona en el mapa del món pels grans esdeveniments acollits i, tal i com deia en Joan Antoni Samaranch, una persona excepcional, ha contribuït a reforçar la nostra autoestima. He de reconèixer que lamento moltíssim que l'Estadi no porti el seu nom, que la ciutat no hagi posat el seu nom a una via principal en record i com a homenatge a aquest català universal que, segons el meu parer, era mereixedor del Premi Nobel de la Pau, per la gestió que va dur a terme a favor de la joventut, de la pau i de la convivència entre nacions del món.

Pròlegs | JULI PERNAS LÓPEZ

Els anys 1929 i 1992, dos anys on les dues darreres xifres coincideixen inversament, van ser dos anys que van assenyalar dos dels moments més extraordinaris de la bimil·lenària història de Barcelona: l'Exposició Internacional del 1929 i els Jocs Olímpics del 1992. Dos esdeveniments que van ser determinants per a la modernització i el progrés de la ciutat, tot donant-li una gran projecció universal. Com a nexa comú entre aquestes dues fites hi apareix l'Estadi de Montjuïc.

Ben aviat, Barcelona va expressar la seva vocació olímpica i no va trigar gaire a postular-se com a candidata a organitzar els Jocs Olímpics. Ho va fer per primera vegada l'any 1920 i posteriorment ho va tornar a intentar l'any 1924. Perduda tota opció després que Coubertin decidís que París organitzés els Jocs Olímpics de l'any 1924 i concedits els de l'any 1928 a Amsterdam i els de l'any 1932 a Los Angeles, una carta del batlle de Barcelona, lliurada al CIO a l'abril de l'any 1927, va relançar les aspiracions olímpiques de la ciutat amb una nova candidatura per tal d'organitzar els Jocs Olímpics de l'any 1936.

L'Exposició Internacional de l'any 1929 va ser un immillorable aparador per tal que Barcelona potenciés el seu sòlid projecte olímpic amb la inauguració d'un modern estadi com a eix d'un parc esportiu, en què s'hi projectaven diverses instal·lacions. De fet, a més a més de la indústria i de l'artesanía, l'esport va ser el tercer argument de l'Exposició i per aquest motiu es va dissenyar un ambiciós programa que englobés pràcticament la totalitat d'esports a desenvolupar durant els sis mesos que durés el certamen. Es tractava de demostrar amb fets la vitalitat esportiva de la ciutat i la seva capacitat organitzativa. De fet, ja és tot un referent que el primer acte de l'Exposició fos la solemne inauguració de l'Estadi de Montjuïc. Durant sis mesos la ciutat va respirar esport

amb l'Estadi com a referent i immillorable aval per llur candidatura olímpica. Malauradament els esdeveniments polítics no van ajudar gaire. Narcís Masferrer, de qui l'any 2017 hem celebrat el 150 aniversari del seu naixement, va escriure a *La Vanguardia* del 5 de setembre de 1929: “*Nosotros lo tenemos todo aquí (...) para dar a los JJOO la brillantez y la regularidad deseadas. El Estadio, usted ha visto lo que es: el más completo, el mejor surtido de Europa, un Wembley, pero más coqueto, más comfortable*”.

La incertesa que va seguir a la proclamació de la II República Espanyola, pocs dies abans que a Barcelona es celebrés la 29a Sessió del CIO, va provocar l'absència de nombrosos dels seus membres i, en conseqüència, que s'ajornés la votació que havia de decidir la seu dels Jocs Olímpics de l'any 1936. Un ajornament que no va permetre guanyar la seu i que va servir en safata la designació de Berlín. No obstant, s'havien posat uns sòlids fonaments, però haurien de passar més de sis dècades (els 63 anys que separen l'any 1929 del 1992) perquè aquell anhel es fes realitat. És evident que l'aposta de l'any 1929 va contribuir a la realitat dels Jocs Olímpics'92.

Durant aquestes sis dècades, l'Estadi va passar per diferents fases: des de la vitalitat i polivalència dels seus primers anys, la seva progressiva reactivació després de la Guerra Civil, malgrat l'ús partidista pel règim totalitari, fins a arribar al seu moment de màxima esplendor a la dècada dels cinquanta com a escenari dels Jocs Mediterranis, organitzats sota els auspicis del CIO, la Final de la Copa de futbol entre el FC Barcelona i l'RCD Espanyol i l'arribada del Tour de França.

Arribats els anys seixanta va començar el seu gradual declivi, a nivell d'activitats esportives, malgrat el seu servei solidari com a refugi temporal dels afectats per les llevantades i les inundacions, fet que va contribuir encara més a la seva progressiva degradació.

Durant la dècada dels setanta, tenint en compte l'estat en què es trobava l'Estadi, cada vegada més ruïnós, es va debatre entre els ciutadans si era més convenient remodelar-lo o bé procedir a la seva demolició. En plena pròrroga sobre la seva supervivència, els nous aires democràtics van relançar l'aposta olímpica de la ciutat i amb ella la metamorfosi de l'Estadi que, conservant la bellesa arquitectònica de la seva clàssica façana externa, de portes endins va transformar-se en un modern i formidable estadi.

Aquest llibre pretén precisament explicar el gran protagonisme que l'Estadi va tenir per a la ciutat en el decurs d'aquestes sis dècades. En les diferents publicacions de la Fundació Barcelona Olímpica i en les activitats del Centre d'Estudis Olímpics Joan Antoni Samaranch (abans ubicat a la porta 13 de l'Estadi, tal i com ell desitjava)haviem anat observant com l'Estadi apareixia constantment per tot arreu com a referència i això ens va donar peu a posar en marxa la iniciativa de recuperar el seu singular i emblemàtic protagonisme. Era qüestió de posar fil a l'agulla i això és el que modestament hem pretès fer amb aquest treball conjunt. Un treball que explica la història d'un estadi singular des del seu origen, els motius que van portar a la seva construcció fins al dia en què va esdevenir l'escenari pel qual s'havia construït: els Jocs Olímpics.

Antecedents i orígens

Iniciada la segona dècada del segle XX, la necessitat de construir un parc d'esports i un estadi era una prioritat per a les entitats esportives i els dirigents catalans. Els principals promotors de la iniciativa van ser en Narcís Masferrer i l'Elias i Juncosa. En Narcís Masferrer havia estat fundador i president de l'Associació Catalana de Gimnàstica (1898) i la Unió Velocipèdica Espanyola (1899), i dirigia el setmanari *El Mundo Deportivo*. En Josep Elias i Juncosa era el redactor en cap d'esports de *La Veu de Catalunya* i dirigent de diverses entitats esportives. El primer emplaçament de l'Estadi estava previst que fos a la Diagonal; així ho podem constatar en un article de *La Vanguardia*, publicat el 24 de febrer de 1914: “*Que se estudie el emplazamiento de un gran parque de deportes sumamente indicado al extremo occidental de la Gran Vía Diagonal, en su punto de contacto con las estribaciones inferiores de San Pedro Mártir, previos los estudios necesarios para que dicho parque responda a todas las exigencias de la higiene cívica y la educación física moderna*”.

En la mateixa línia es va manifestar la revista *Stadium*¹: “*Y, ¿qué mejor remate a un parque de deportes, para chiquillos y mayores, para hipistas o automovilistas, en la confluencia de las grandes vías de la ciudad nueva, que un Estadio? Nuestro templo vendría a instaurar definitivamente esa hermosísima*

1 *Stadium*, 5 de desembre de 1914.

Vía Diagonal [...]”. El projecte estava inclòs dins de l’*Exposició d’Indústries Elèctriques*, promoguda per en Josep Puig i Cadafalch i prevista per dur-la a terme l’any 1917.²

Una delegació de la Federació Atlètica Catalana, encapçalada pel seu president, Àlvar Presta, i de la qual formava part l’Elias i Juncosa, va comunicar a l’alcalde de Barcelona, Manel Rius i Rius, la necessitat de construir un estadi: *“Muy agradecidos y esperanzados despidiéronse del señor alcalde los comisionados, con el convencimiento de que los próximos campeonatos se celebrarán en el Estadio Catalán”*.³

Precisament cal recordar que aquest alcalde va enviar una carta el mes de maig de 1917 al president del CIO, Pierre de Coubertin, interessant-se pels Jocs Olímpics. Uns mesos més tard, la Federació de Societats Esportives, una entitat fundada l’any 1912 i que aplegava les associacions més representatives de l’esport barceloní i català, emetia una circular, en què els diaris en van fer ressò: *“[...] no demorar por más tiempo la construcción del Estadio, y una vez asegurado el capital que se habrá de emplear para su construcción, gestionar la celebración en él, durante el año 1924, los Juegos Olímpicos”*.⁴

Finalment, l’*Exposició d’Indústries Elèctriques* no es va dur a terme, principalment per l’esclat de la Gran Guerra i per l’arribada al poder del dictador Primo de Rivera. No obstant, en Narcís Masferrer, des del diari *La Vanguardia*, insistia en no abandonar el projecte de construir un parc dels esports i un estadi.⁵ Com a conseqüència del seu interès, en Nicolau Mª Rubió i Tudurí, que ocupava la Direcció dels Parcs i Jardins

2 Per a més informació consulteu l’article *l’Estadi Català, el primer estadi espanyol*, publicat en el blog BarcelonaSportiva el 19 de febrer de 2014.

3 *La Vanguardia*, 2 d’abril de 1916.

4 *La Vanguardia*, 6 de juliol de 1917.

5 *La Vanguardia*, 1 de gener de 1918.

Municipals i havia col·laborat amb en Jean-Claude Nicolas Forestier, enginyer de camins i projectista dels Jardins de Montjuïc, li va respondre. A *La Vanguardia* del 6 de gener de 1918 li deia a Narcís Masferrer que en el projecte del Parc a la Diagonal, encarregat al senyor Forestier, estava integrat el *Parque de Sports*: “*Los campos de futbol están previstos para los grandes partidos, según dimensiones reglamentarias, y están dispuestos de modo que, unidos entre sí, formen un estadio de 250 metros*”.

En aquest projecte estava contemplada la construcció d'una piscina, amb espais diferenciats per a homes i per a dones, així com un circuit per anar a cavall. En Nicolau Maria Rubió i Tudurí finalitzava la seva carta, tot animant a Narcís Masferrer a prosseguir la seva croada per tal d'aconseguir un estadi: “*Su campaña puede ser ahora, decisiva para que Barcelona cuente con el Parque de Sports que el desarrollo de su vida social reclama*”. El parc que es volia construir s'emplaçava al final de l'Avinguda Diagonal, a continuació de la finca Güell, l'actual Palau de Pedralbes, i sota de la falda del turó de Sant Pere Màrtir. De tot això també se'n faria ressò en Josep Elias i Juncosa, que va escriure l'article *Estadis antics i moderns*, l'*Estadi Català* a la revista *D'ací d'allà* publicat el mes de març de 1918: l'Estadi “*ens permetria, d'altra banda, la celebració, a llarg termini, d'una Olimpíada, una vegada haguéssim crescut prou per estar en condicions, diguem-ne morals, per a aspirar a un tal honor, prestant un assenyalat servei a les futures generacions*”. L'Estadi seria protagonista del *Primer Congrés Català de Turisme* en les conclusions publicades a la revista *Stadium*: “*Reconocida por el Congreso la necesidad y conveniencia de la pronta construcción en Barcelona de un Estadio, se acordó: Solicitar de los poderes públicos la creación inmediata del Estadio Catalán [...]. Que el Congreso se dirija a la Junta Directiva de la Exposición de Industrias Eléctricas de Barcelona para que estudie la conveniencia de la construcción de un Estadio, teniendo en cuenta primero la intensidad que han conseguido los deportes en Cataluña, y segundo, la probabilidad de poder celebrar unos Juegos Olímpicos Internacionales en Barcelona, con motivo del proyectado certamen*”.

De la Diagonal a Montjuïc

Finalment, l'Estadino es va construir al'avinguda Diagonal. Van decidir que la seva ubicació seria en uns terrenys de l'Exposició d'Indústries Elèctriques de Montjuïc. La notícia va aparèixer en els mitjans de comunicació a mitjans de novembre del l'any 1920. En aquestes mateixes dates, el Sindicat de Periodistes Esportius, una entitat fundada l'any 1911 i presidida per en Narcís Masferrer, promovia la realització d'unes Olimpíades Catalanes. El projecte va ser molt ben acollit per la societat civil. Una prova d'això és que a l'assemblea convocada pel Sindicat de Periodistes va assistir la majoria d'entitats esportives de la ciutat. Durant l'acte es van constituir el Consell Organitzador de les Olimpíades i el Consell Executiu de la I Olimpíada, ambdós presidits per en Joan Ventosa i Clavell, aleshores diputat al Congrés i ministre d'Hisenda i d'Abastiments del 1917 al 1918. Uns mesos més tard, el mes de març de 1921, des del Sindicat de Periodistes es va elevar una instància a l'Ajuntament de Barcelona perquè aquest sol·licités al CIO la celebració dels VIII Jocs Olímpics (1924).

El plànol del futur Estadi Català va sortir publicat a la revista *Stadium*, el 15 de gener de l'any 1921, en un article signat per l'arquitecte Jaume Mestres i Fossas. L'Estadi estaria ubicat: *“en el fondo de una extensa y muy antigua cantera [...] este lugar tan acertadamente escogido puede considerarse situado en la misma ciudad, ya que sólo dista un kilómetro de la Plaza España [...] se ha considerado conveniente seguir la tendencia iniciada en el Estadio de Estocolmo y continuada con el de Amberes [...]”*.

La inauguració extraoficial es va dur a terme el 10 d'abril de 1921, quan encara l'obra estava a mitges, ja que només s'havien esplanat 10.000 metres quadrats d'un total de 14.100. La inauguració va consistir en organitzar un partit de futbol entre un equip d'arquitectes i un de periodistes. L'equip d'arquitectes estava format pels següents jugadors:

Grau, Rubió (F), Mestres, Durán, López de Sagredo (fill), Rubió (N), Buigas, Domenech (capità), Costa, Reig i Raventós. D'altra banda, l'equip de periodistes estava conformat per: l'Elias i Juncosa (*La Veu de Catalunya*), en Rocha (*El Radical*), en Maluquer (*El Correo Catalán*), en Casades (*Stadium*), en Cladellas (cap de la *Gaceta de Cataluña*), en Bernadas (*La Publicidad*), en Carbó (*La Veu*), l'Aymamí (*Futbol*), en Torrens (*El Mundo Deportivo*) i en González i Llorens (*Las Noticias*). Els àrbitres eren en Co de Triola (*Stadium* i president del *Sindicat de Periodistes Esportius*) i en Femenías (*Sporting*). Els jutges de línia eren els fills de Masferrer i Ferrerons, aspirants a periodistes. El partit, imposat pels arquitectes amb un resultat de 6-3, va comptar amb la presència del diputat Francesc Cambó.⁶ El 26 de novembre de 1921, el redactor en cap de la revista *Stadium* i especialista en atletisme, Manel Nogareda, escrivia un interessant article, on afirmava que la idea de l'Estadi havia estat de l'Elias i Juncosa. En els mateixos termes es pronunciava un mes després Josep Maria Cò de Triola en l'article "Apostillas, El Estadi Català".⁷

La decisió d'on es faria la seu olímpica de 1924 ja estava decidida. El 12 de març de l'any 1921, en Pierre de Coubertin havia enviat una carta als membres del CIO demanant suport per a París, atès que no volia retirar-se sense veure lluir uns Jocs Olímpics a la seva ciutat, sobretot després del fiasco que van representar els Jocs Olímpics de París l'any 1900. El màxim organisme olímpic va ratificar aquest desig a la 19a Sessió celebrada al Casino de Montebenon de Lausanne el 2 de juny de 1921, i que de retruc es definís el futur de les altres dues ciutats candidates. Així doncs, amb els mateixos vots, 14 a favor i 4 en contra, Amsterdam va ser proclamada seu olímpica de l'any 1928 i, finalment, va quedar tot ben lligat per tal que a la 21a Sessió, a l'abril

6 *La Vanguardia*, 12 d'abril de 1921.

7 *Stadium*, 24 de desembre 1921.

de l'any 1923, Los Angeles, que també era candidata per l'any 1924, fos proclamada per unanimitat seu dels Jocs Olímpics de 1932.

L'Estadi Català, encara inacabat, es va inaugurar el 24 de desembre de 1921 amb la celebració de dos partits de futbol. A la tribuna hi havia el baró de Güell, escollit membre del CIO aquell any; l'exministre i president del Consell de les Olimpíades Catalanes Joan Ventosa i Calvell; els comissaris de l'Exposició, en Joan Pich i Pon i el Marquès d'Alella; el governador civil, Martínez Anido, i l'alcalde de Barcelona, Antoni Martínez i Domingo. Van acudir al camp 32.000 espectadors per veure els partits que enfrontaven el FC Barcelona i l'Sparta de Praga, fins i tot hi havia gent als talussos de la pedrera i a la pista de cendra que vorejava el camp. El primer partit el va guanyar l'Sparta per 3-2; i el segon els blaugranes per 2-0 amb gols dels jugadors Planas i Alcántara.

La no designació de Barcelona va fer que no es destinessin més recursos a la instal·lació, i un any i mig després l'Estadi presentava un estat lamentable. A la revista *Jornada Deportiva* del 22 de juny de 1923 hi havia un article titulat "*Una vergüenza para Cataluña*", hi podem llegir: "*Aquello ni es un Estadio ni es nada. Está peor de lo que estaba. Las graderías no existen. Las hierbas y las espigas lo cubren todo. El terreno de juego, aquel terreno que fue escenario de grandes y memorables encuentros, está mucho peor de lo que estaba. Y la pista, aquella pista con la que soñamos una y mil veces completamente terminada, está completamente interminada y hasta la hierba crece en ella*". L'Estadi Català, el primer Estadi, cauria en l'abandó i l'oblit.

El millor aval per a la candidatura olímpica de Barcelona

Els dirigents barcelonins, malgrat el desencís que va significar la decisió de Coubertin de designar París, a dit, com a seu dels Jocs Olímpics de 1924, continuaven amb el desig d'acollir uns Jocs Olímpics. Atorgats els Jocs Olímpics de l'any 1928 i aparaulats els de l'any 1932, el punt de mira, en aquell moment, era l'any 1936, i el món de l'esport, encapçalat per la Confederació Esportiva de Catalunya (CEC) es va mobilitzar per aconseguir-ho, però era fonamental tenir un estadi com a carta de presentació. L'ocasió arribaria amb l'Exposició Internacional de Barcelona l'any 1929. L'Exposició es va vertebrar en tres àrees: indústria, artesanía i esport.

L'any 1928, en Narcís Masferrer escrivia a la revista *Stadium*:⁸ “*Montjuich es hoy el nombre de uno de los mejores parques del mundo, dotado de jardines espléndidos y grandes palacios. Montjuich será a no tardar el Parque Deportivo por excelencia... con su grandioso Estadio capaz para 65.000 almas, con su velódromo, su piscina, sus pistas de tenis, su frontón y su Palacio de los Deportes*”. El Palau dels Esports al qual feia referència, havia d'albergar una exposició de material esportiu i exhibicions.⁹ En darrera instància, el Palau dels Esports va canviar de finalitat i va esdevenir el Palau de la Química.¹⁰ El velòdrom i el frontó tampoc es van construir, però el llegat que va deixar l'Exposició Internacional va ser molt important i avui dia encara és visible l'Estadi, la piscina municipal (davant del funicular) i la pista central que es troba a la instal·lació esportiva gestionada per la Reial Societat de Tennis Pompeia.

8 *Stadium*, 1 de febrer de 1928.

9 *La Vanguardia*, 20 de març de 1928.

10 Aquest palau es va convertir l'any 1932 en els estudis cinematogràfics Orpheu Films. L'any 1962 un incendi el va destruir.

El programa esportiu que es va dur a terme per a l'Exposició de l'any 1929 va ser configurat per les federacions i les entitats esportives. A més, canalitzat per la CEC mitjançant el seu Comitè d'Esports de l'Exposició. En total hi havia 26 esports representats en el programa. Precisament, en les reunions del grup de treball d'esports, a la qual acudien representants de la CEC i el Comitè Olímpic Espanyol (COE), i presidides pel comissari de l'Exposició, el Marquès de Foronda, es va afirmar: *"Ha brotado el propósito de construir un nuevo Estadio, el gran Estadio que necesita y merece Barcelona"*.¹¹

L'encàrrec per dissenyar l'Estadi se li va concedir a l'arquitecte Pere Domènech i Roura –fill de l'arquitecte modernista Lluís Domènech i Montaner, que va visitar diverses ciutats europees l'any 1926: París, Londres, Anvers, Amsterdam, Estocolm i Berlín, acompanyat per en Mesalles i Estivill, secretari del COE, qui va enviar una carta a A.G. Berdez, nomenat Secretari General del CIO el mes de novembre de l'any 1925, per tal que els comitès nacionals olímpics els atenguessin durant les seves visites.¹²

A principis d'abril de 1927, l'Henri de Baillet-Latour, president del CIO, visitaria Barcelona convidat pel baró de Güell. El 5 d'abril, en un acte que va comptar amb la presència d'en Henri de Baillet-Latour, el baró de Güell, membre del CIO, el president del COE, el Marquès de Lamadrid, el Marquès de Foronda i en Darius Romeu i Freixa, baró de Viver i alcalde de Barcelona, es col·locava la primera pedra de l'Estadi, *la futura 'catedral' catalana de los deportes atléticos*.¹³

11 *La Vanguardia*, 27 de març de 1927.

12 Carta de Mesalles Estivill adreçada a A.G. Berdez Secretari General del CIO, el 29 de juliol de 1926.

13 *El Mundo Deportivo*, 6 d'abril de 1927.

El programa d'activitats del president del CIO durant aquests dies va ser molt intens, amb visites a les seus i a les instal·lacions dels clubs més destacats de la ciutat: el Reial Club Marítim, el CN Barcelona, el Reial Club de Polo, el Círculo Ecuestre, el Golf de Pedralbes, el camp de Les Corts, etc. L'agenda també va incloure recepcions i banquets, així com visites a diversos museus i a la Catedral.¹⁴ Barcelona tornava a la carrera olímpica, dies després, a la Sessió del CIO celebrada a Mònaco. El 25 d'abril es va presentar la candidatura oficial per tal d'acollir els Jocs Olímpics de l'any 1936.¹⁵

L'Estadi, amb una capacitat de 62.728 espectadors, era un dels millors del món i el segon més gran d'Europa, després de Wembley. No s'hi va deixar de banda cap detall: sales de massatge i infermeria, grans vestidors, oficines i sales de reunions per a entitats, com ara la CEC, el COE i les federacions esportives usuàries de l'equipament, una tribuna de premsa ben equipada i amb capacitat per a 500 periodistes, i una pista de cendra envejable dissenyada pel tècnic finlandès Lauri Pikala: *“la mejor pista atlética que ha tenido España”*.

L'Estadi estava dotat: *“de un elemento típico de tales construcciones, o sea la torre de Marathon,¹⁶ que, a guisa de minarete, yérguese airosa como un índice, señalando la gloria [...]. Esta torre recuerda al más formidable corredor que registra la Historia,¹⁷ y en memoria del cual levantan esa clase de monumentos en los estadios, que es donde se celebran las carreras de pie”*.¹⁸

14 *La Vanguardia*, 9 d'abril de 1927.

15 *Revista Olímpica*, juny de 1927.

16 Els primers estadis disposaven d'aquesta *torre de guaita*, on se situava un vigia que avisava de l'arribada a l'Estadi del primer classificat de la marató, l'única prova que es corria a l'exterior i que tenia la meta a l'Estadi.

17 Es refereix a la història del soldat anònim que l'any 490 AC, per encàrrec del General Melcíades, va recórrer 42 km per comunicar el triomf dels atenencs a la batalla de Marató sobre els perses, i va morir com a conseqüència de l'esforç.

18 *La Vanguardia*, 21 de maig de 1929.

Cal esmentar que al capdavant de la infermeria o dispensari estava el doctor Manuel Corachán i García, fundador de la Clínica Corachán, i en Josep Mesalles i Estivill va ser nomenat primer director de l'Estadi, anteriorment secretari general de l'associació de Lawn-Tennis de Catalunya i membre de la Confederació Esportiva de Catalunya i del COE: *"Nuestro Stadio [...] será la admiración de propios y extraños y para los que hemos luchado para que Barcelona sea una Ciudad Deportiva, es la satisfacción más grande que podíamos tener. Nuestro triunfo con el Stadio es definitivo y la esperanza de poder celebrar unas Olimpiadas, algo más que esperanzas. Teniendo el Stadio será una realidad"*.¹⁹

L'Estadi es va inaugurar el 20 de maig de 1929, i a la tribuna d'autoritats, entre d'altres, hi havia el rei Alfons XIII i la reina Victoria Eugenia, els seus fills, els infants Jaime, Beatriz i Cristina, així com el president del govern, el general i dictador Miguel Primo de Rivera i el president del CIO, Baillet-Latour: *"Indescriptible la magnificencia y la monumentalidad de la vasta arena que, para el deporte, y en realización de un sueño dorado de largos años, ha visto Barcelona levantar en la montaña que un tiempo fue yerma y hosca y, que es hoy inmenso jardín donde florece con toda pujanza, su vida y su fe y voluntad para el porvenir. El gran Estadio que permite a Barcelona y a España aspirar a que su nombre figure entre las ciudades y las naciones con capacidad para las más altas organizaciones que ha creado y pueda crear este movimiento irresistible de una fuerza social cuya importancia y cuyos límites no son aún fijables, que es el deporte. Ante el gran hecho, las palabras son pálidas, [...]"*.²⁰

19 Stadium, 1 de maig de 1929.

20 El Mundo Deportivo, 20 de maig de 1929.

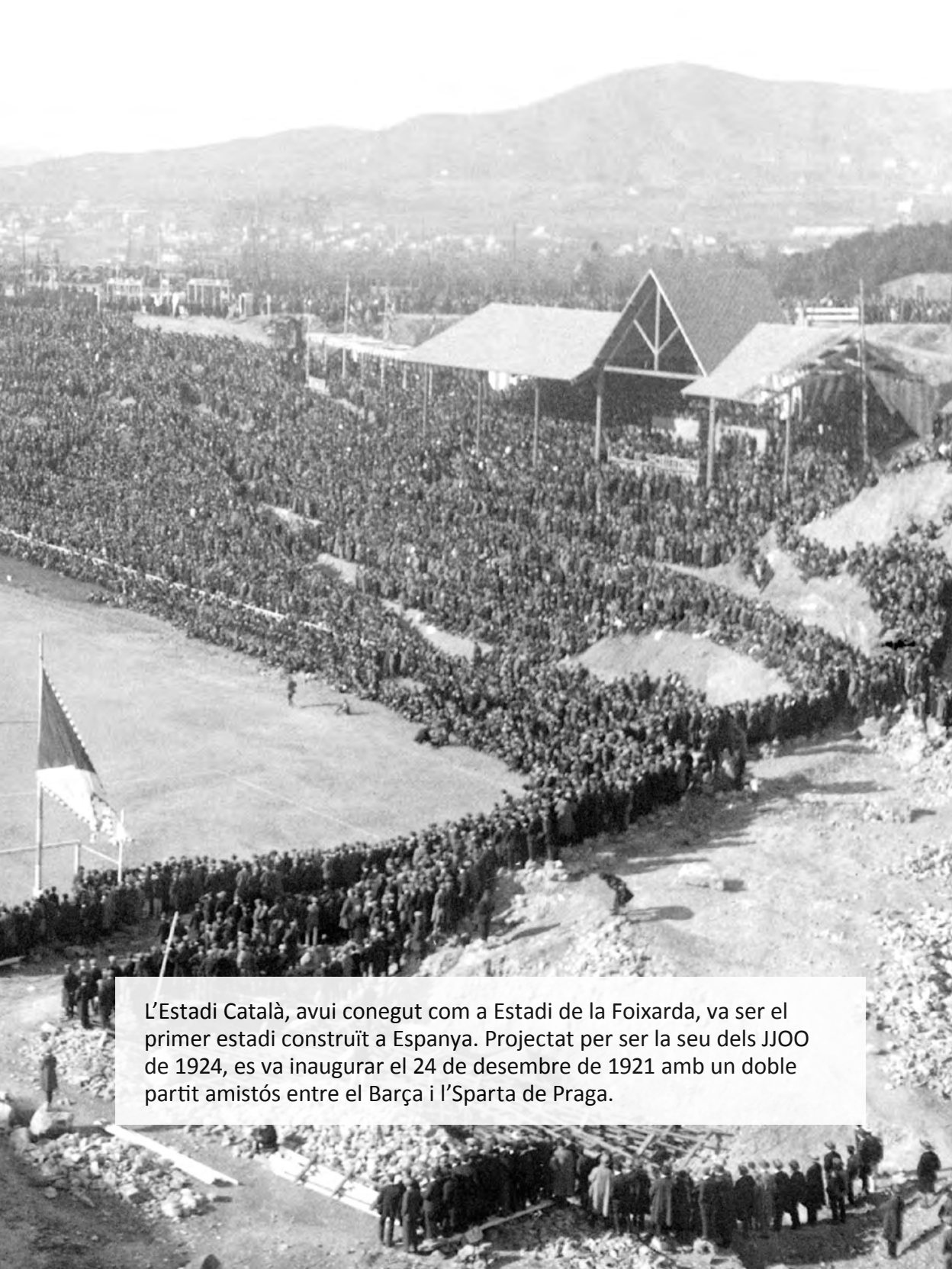
El programa es va iniciar a dos quarts de cinc amb el partit de rugbi que va enfrontar les seleccions d'Espanya i d'Itàlia, i que va veure el triomf dels amfitrions per 9-0. A continuació es van disputar tres sèries eliminatòries dels 100 metres llisos. El plat fort era el partit de futbol que va enfrontar la selecció catalana i el Bolton Wanderers, campió de la Copa de l'Associació Anglesa de Futbol. La selecció, integrada per en Zamora, en Walter, l'Alcoriza, en Martí, en Solé, en Castillo, en Ventolrà, en Samitier, en Cros, en Padrón i en Parera, es va imposar per 4-0 amb gols d'en Samitier (2), d'en Ventolrà i d'en Parera. L'honor d'haver aconseguit el primer gol a l'Estadi li correspon a l'*home llagosta*: en Pep Samitier. L'únic problema del partit va ser que, per motius de la durada del programa, l'últim quart d'hora es va disputar gairebé a les fosques, tot dificultant la visibilitat del públic.

La sèrie final d'atletisme va ser guanyada pel corredor del FC Barcelona, Juan Junqueras, un esportista que atresora l'honor de ser el primer barceloní en participar en uns Jocs Olímpics en dos esports diferents: l'atletisme, en la modalitat de 200 metres llisos, a París 1924, i la selecció d'hoquei a Amsterdam 1928.²¹ El lliurament de trofeus per part del Rei es va dur a terme el dia següent a la rèplica de l'Ajuntament de Valderrobles (Teruel), situat a la Plaça Major del recentment inaugurat Poble Espanyol.²²

21 Per a més informació, consulteu l'article *Olimpico por partida doble* en el blog *El marcador* d'en Joan Manel Surroca, l'1 de maig de 2015.

22 *La Vanguardia*, 22 de maig de 1929.

L'Estadi Català, avui conegut com a Estadi de la Foixarda, va ser el primer estadi construït a Espanya. Projectat per ser la seu dels JJOO de 1924, es va inaugurar el 24 de desembre de 1921 amb un doble partit amistós entre el Barça i l'Sparta de Praga.

El nou Estadi i l'Exposició Internacional de Barcelona (1929)

El Comitè d'Esports de l'Exposició Internacional de Barcelona va programar un bon nombre d'esdeveniments a l'Estadi.²³ El primer es va celebrar el 25 de maig amb un festival de gimnàstica de la marina de guerra que va finalitzar amb un partit de futbol entre les equades francesa i espanyola. El festival va comptar amb la presència del rei, acompanyat pel seu fill, l'infant Jaime, així com pel Duc de Miranda, cap superior del palau del rei, i el General Joaquín Milans del Bosch, governador civil de Barcelona.²⁴ Un dia després es va produir un fet històric, el FC Barcelona i el RCD Espanyol jugaven els seus partits de primera divisió de la lliga de futbol en el mateix escenari.²⁵ El FC Barcelona guanyava a l'Atlético de Madrid per 4-0 i l'RCD Espanyol va empatar 1-1 davant de la Real Sociedad de Sant Sebastià. A la mitja part d'aquest últim partit es van disputar unes curses de relleus, on van participar atletes del FC Barcelona, del CE Terrassa, del Junior FC, del CE Europa i del FC Tir amb Arc.²⁶

23 Per a més informació, consulteu l'article *La Exposición Internacional de Barcelona en 1929 y su utilización propagandística*, d'en Juan Antonio Simón Sanjurjo, 2014; i *L'Esport a l'Exposició Internacional de Barcelona 1929*, d'en Joan Manel Surroca, 2012.

24 *La Vanguardia*, 26 de maig de 1929.

25 Blog *El marcador* d'en Joan Manel Surroca, 26 de maig de l'any 2012, *Insólito: Barça y Español jugaron el mismo día en Montjuich*.

26 *La Vanguardia*, 28 de maig de 1929.

El 30 de maig es va celebrar un programa doble, primer un partit d'hoquei entre la selecció catalana i el Wiener All Round Sport, amb el triomf de la selecció per 2-0 i, a continuació, el partit de futbol de Primera Divisió entre el CE Europa i l'Athletic de Bilbao, que va finalitzar amb un empat a 1. Dos dies després, l'equip d'hoquei del RC de Polo repetia triomf (2-0) davant del Wiener ARS, i en un partit de futbol de Primera Divisió, el CE Europa i el Barcelona empataven 1-1. A la mitja part d'ambdós partits es van celebrar proves atlètiques, els 200 metres llisos i els 200 metres tanques. Va ser en aquesta última prova que en Manuel Mateu del FC Tir amb Arc va batre el rècord d'Espanya.

El 9 de juny estava previst que es disputés el partit de rugbi entre Espanya i Alemanya, però es va suspendre a causa de les obres de manteniment en el terreny de joc i es va traslladar al camp de Les Corts.²⁷

El 16 de juny es va celebrar el primer derbi barceloní, on *periquitos* i *culés* van empatar 1-1 davant de 45.000 espectadors. El mateix dia i el diumenge següent, la Federació Catalana d'Atletisme va reservar l'Estadi per disputar diverses proves per tal de seleccionar els atletes que competirien en els Campionats d'Espanya.

El 23 i 24 de juny, amb un Estadi totalment buit, es van disputar dos partits de beisbol. La selecció local va perdre els dos partits, primer davant d'una selecció francesa amb un resultat de 10-6 i posteriorment d'11-4 contra una selecció de nord-americans que residien a París. Entre els components de la selecció local hi havia el polifacètic Ricardo Saprissa, tennista olímpic a París (1924), destacat jugador d'hoquei, i que aquell any va formar part de l'equip del RCD Espanyol que havia guanyat la final de la Copa del Rei davant del Real Madrid a Mestalla (2-1).

27 El Mundo Deportivo, 7 i 8 de juny de 1929.

El 29 i 30 es va celebrar el Campionat d'Espanya d'Atletisme i Catalunya es proclamava campiona d'Espanya per equips amb 44 punts, per davant de Guipúscoa amb 29 punts, i amb Biscaia i Castella empatades en el tercer lloc amb 20 punts. Cal destacar que, en aquest campionat, l'atleta Joan Serrahima —a Barcelona hi ha un Estadi que porta el seu nom— va guanyar la prova dels 100 metres llisos, el seu únic títol nacional.²⁸

El mes de juliol es va organitzar un partit de futbol entre el FC Barcelona i el Júpiter FC en benefici de l'Hospital Clínic. El partit serviria per a homenatjar els jugadors blaugranes que van conquerir la primera lliga de futbol disputada a Espanya (temporada 1928-29), però no va tenir color, ja que els blaugrana van guanyar per 6-2. Estava previst que el 25 de juliol es dugués a terme un concurs de paracaigudistes, però el Consell Superior d'Aeronàutica el va suspendre a darrera hora.

Els dies 11, 15 i 18 d'agost va aparèixer un nou esport a l'Estadi, el motociclisme, amb les carreres de la modalitat de *dirt-track*. El diumenge 25 d'agost, l'Estadi va obrir les portes per disputar el *match* internacional Espanya - Itàlia d'atletisme, una nova exhibició de *dirt-track* i l'arribada de la cursa ciclista Toulouse-Barcelona. La victòria dels atletes italians va ser contundent, ja que es van imposar guanyant tretze de les catorze proves programades. L'únic triomf espanyol va ser del marxador Guerau García. A la segona etapa de la cursa ciclista i davant de 25.000 espectadors, es va imposar el belga Émile Joly, que va arribar en solitari a la meta instal·lada a la pista de cendra.

El mes de setembre torna de nou el *dirt-track*, amb exhibicions els dies 1, 8, 15, 22, 24 i 29 de setembre. Cal destacar el debut en aquest tipus de proves de la campiona del món, Eva Asquith²⁹. Tanmateix, el

28 *La Vanguardia*, 2 de juliol de 1929.

29 *La Vanguardia*, 23 i 25 de setembre de 1929.

diumenge dia 8 es va disputar un curiós partit de futbol en benefici de l'Hospital Clínic que va servir per a inaugurar la temporada futbolística. D'una banda, una selecció integrada per jugadors del FC Barcelona i el CE Europa, que inicialment estava previst que vestís de blau, però finalment va utilitzar una samarreta verda, i, d'altra banda, una selecció integrada per jugadors de l'RCD Espanyol, del Real i Atlético de Madrid, vestits de blanc. En un partit que es podria catalogar de *costellada*, es va imposar la selecció blanca per 8-2.

El 15 de setembre es tornaria a omplir l'Estadi amb l'arribada de la darrera etapa de la XI Volta Ciclista a Catalunya. L'etapa la va guanyar la jove promesa belga Jean Aerts, campió del món amateur l'any 1927, i la classificació general va ser encapçalada per en Mariano Cañardo, la segona del seu palmarès.

A partir d'aquest instant, l'Estadi s'obria a d'altres activitats no estrictament esportives. La primera activitat es va dur a terme el 29 de setembre, quan es va organitzar una missa pontifical³⁰ amb motiu del Congrés Nacional de Missions, i va comptar amb la presència dels reis i les infantes: *"No menos de 70.000 personas se reunieron en el Estadio para elevar sus preces al Altísimo y seguir con la fe del creyente la representación del santo sacrificio del sacerdote ante el altar [...]. Una masa coral formada por millares de cantores y dirigida por P. Suñol, entonó inspirados motetes, rezando al terminar la Salve Regina, que pudo oírse perfectamente desde distintos y apartados lugares de la capital"*.³¹

El mes d'octubre van continuar les exhibicions de *dirt-track* i el 18 d'octubre va tenir lloc un festival atlético-militar: *"En la tarde de ayer se celebró en el Estadio Exposición una exhibición atlético-militar, en la que*

30 La Missa Pontifical és la que fa un bisbe o prelat que gaudeix del privilegi de mitra i bàcul.

31 *La Vanguardia*, 1 d'octubre de 1929.

*tomaron parte dos mil seiscientos individuos de tropa de todos los cuerpos región, que realizaron admirables ejercicios gimnásticos educativos y de aplicación en nuestros reglamentos a las órdenes de sus instructores, siendo ovacionados por los niños, escuelas, tripulación crucero alemán «Koenisberg» y los 40.000 espectadores que llenaban el recinto. Se cantó el Himno Nacional con letra de Marquina».*³²

Poc a poc, l'Estadi esdevindria un espai polivalent. El 3 de novembre estava previst organitzar-hi una festa infantil amb motiu de la inauguració dels nous magatzems de *Jorba Preciados*, però finalment es va suspendre. La data lliure va ser ocupada pel torneig o *Justa a la Antigua Usanza*, que organitzava el Comitè Executiu de l'Exposició: *“Con dicho festival se pretendía dar una idea de lo que eran las fiestas caballerescas del siglo XVI, y a este efecto se procuró seguir en lo posible la crónica del Torneo, celebrado en Barcelona en 1585, ante el Rey Don Felipe II”*.³³ En principi, s'havia de celebrar el 27 d'octubre, però a causa del mal estat de la pista i el terreny, com a conseqüència de les pluges de la tardor, van haver d'ajornar-lo. L'Estadi es va omplir de gom a gom per veure l'espectacle. Poc temps després, va esclatar la polèmica, quan la revista *Los Deportes* denunciava que a causa de la presència de cavalls a la *Justa* el terreny estava infestat de tètans i per tant: *“el terreno de juego del Estadio debe ser desinfectado, la hierba quemada, labrado y sembrado de nuevo”*. Davant d'aquesta acusació, el Municipi, en un extens article signat pel Dr. Lluís Claramunt, director dels Serveis Municipals de Desinfecció, declarava que no era necessari prendre aquesta mesura.³⁴

32 *La Vanguardia*, 20 d'octubre de 1929.

33 *La Vanguardia*, 5 de novembre de 1929.

34 *La Vanguardia*, 5 de desembre de 1929.

Un altre acte singular va tenir lloc l'11 de novembre, la utilització del vestíbul per celebrar un banquet amb 900 comensals de l'Assemblea Nacional de la Confederació Gremial Espanyola.³⁵

L'1 de desembre, 30.000 espectadors van veure com la boxa s'estrenava a l'Estadi de Montjuïc amb el combat pel títol europeu de pes ploma entre el danès Knud Larsen, campió, i l'aspirant i ídol barceloní Josep Gironès. La victòria clara als punts va ser per a Gironès.

L'1 de gener, 40.000 espectadors ocupaven les grades de l'Estadi per veure el partit de futbol que enfrontava les seleccions de Txecoslovàquia i d'Espanya. L'equip d'Espanya, que es va imposar amb un 1-0 al marcador, estava format per en Zamora, en Ciriaco, en Quincoces, en Martin, en Guzman, l'Obiols, en Piera, en Sastre, en Rubio, en Padrón i en Bosch. El blaugrana Sastre va ser l'autor de l'únic gol. La darrera actuació programada pel Comitè d'Esports de l'Exposició Internacional va ser un torneig interregional d'equips amb espasa, celebrat del 12 al 14 de gener de l'any 1930, i organitzat per la Federació d'Esgrima de Catalunya. Van participar-hi els següents equips: Centro (Madrid), Catalunya (Barcelona), Múrcia, Àfrica del Nord (Melilla), Sant Sebastià i València. La selecció del Centro va guanyar el torneig, seguida de Catalunya i amb Àfrica del Nord en tercera posició. Cal destacar que el tirador barceloní Fèlix de Pomés es va imposar en els 20 combats que va disputar. L'esportista Pomés era un altre *sportman* polifacètic, va ser jugador de futbol del FC Universitari, del RCD Espanyol, del FC Barcelona i del Casual Club, i va participar com a tirador en els Jocs Olímpics de París (1924) i d'Amsterdam (1928), on va aconseguir el diploma olímpic en equips. El més curiós va ser que l'any 1928 va debutar com a actor de cinema a Alemanya. En el decurs de la seva carrera va participar en 72 pel·lícules.

35 La Vanguardia, 12 de novembre de 1929.

Barcelona, nova «ville lumière», sorgida de l'incandescència, inaugura solemniament el seu Estadi

En mig de l'entusiasme indescriptible dels espectadors, Espanya va batre a Itàlia, Barcelona a Anglaterra, en Junqueres va guanyar la cursa dels cent metres i en Meléndez el concurs de tir de colom amb pistola de dos canons

Arriba un moment que el sidra-
lista més barrilaire i incongruent
s'emociona i es trasbalsa com un
pollet. Avui nosaltres no semblem
els mateixos. Estem com astorats.
Allò de: «Pero es verdad tanta
belleza?» és una frase que ens ve
com l'anell al dit. Semblem uns
pagesos arribats de Gratallops. No
ens manca més que el cistell, el
paraigua i l'oca per estar en ca-
ràcter. Els ulls com unes taron-
ges, la veu tremolosa i l'embada-
lliment són poca cosa. Tanta so-
lemnitat ens ha corporès. Allò d'ar-
ribar a la Plaça d'Espanya entre-
mig de seixanta mil persones que
totes portaven una entrada d'Estadi,
aquella avinguda principal
amb el Palau Nacional al fons,
avencant muntats en una mena de
carrotonet sense trolley mogut per
una manxa accionada per un tèc-
nic, per entremig de dues rengle-
reres de fonts, brolladors, casca-
tes, arbres tropicals i banderoles,
ens va trasbalsar. I, per fi, aque-
lla arribada a l'Estadi, l'Estadi
més espaiós, més ventilat i més
escultòric del món, va acabar fent-
nos perdre la xaveta.

Per això, quan, després de pu-
jar una quantitat respectable de
graons, vàrem arribar al lloc des-
tinat a la premsa, de tan emocio-
nats que estàvem no vàrem veure
res.

A més de l'emoció, també ens
privava de veure la barana; una
barana que únicament permet mos-
trar la copa del barret. Si els or-
ganitzadors haguessin tingut la
gentilesa de posar troncs a la dis-
posició dels periodistes, la cosa no

hauria tingut importància. Però
com que els organitzadors no hi
varen caure, i contemplar el par-
tit fent saltirons de puntetes hau-
ria estat una mica incòmode, no
hi hagué altra solució que posar
una cadira damunt de l'altra, i
d'aquesta manera, instal·lats en una
atalaia per barba, poguérem seguir
tots els incidents de la lluita i tots
els apoteosis de la inauguració.

Aquesta vegada, si algun perio-
distia diu que «desde la localidad
que nosotros ocupámbas no nos
fué posible ver quién había hecho
el goal», tindrà tota la raó, puix
que ressenyar un partit des de l'HI-
malala, amb una tanca al davant
i un periscopi, no és possible ni
amb un excés de vista.

L'aspecte de l'Estadi era real-
ment imponent. No restava un se-
ient per ocupar. Els organitzadors
podien estar satisfets pel ple i per-
què tota aquella gent, gràcies a
les beceroles i a la perfecta orga-
nització, s'havien pogut instal·lar
sense empenyes, ni equivocacions,
ni agnèies. Els organitzadors, pe-

**Sombreros Gorres
Boines**
SEMPRE EL MÉS NOU A PREUS LIMITATS
La Sombrereria de tots
4, Ronda Universitat, 4, tenda

Pàgina del setmanari humorístic *Xut!*, de temàtica esportiva, anunciant que
“Barcelona [...] inaugura solemniament el seu Estadi.”

L'Estadi de Montjuïc ple de gent durant una desfilada
amb motiu de la seva inauguració.

El rei Alfons XIII durant el partit
de rugbi que formava part del
programa de la inauguració de
la instal·lació.

Portada del programa esportiu de l'Exposició Internacional de l'any 1929. L'Estadi va tenir un rol central ja que s'hi van celebrar moltes activitats esportives i culturals.

Combat de boxa pel títol europeu entre Josep Gironès i Kund Larsen
a un Estadi de Montjuïc ple de gom a gom, durant
l'Exposició Internacional de l'any 1929.

Un escenari imponent i polivalent (1930-1938)

1930

El 15 de gener de 1930, en el saló d'actes del Palau Nacional, el rei Alfons XIII declarava clausurada l'Exposició Internacional i inaugurava una exposició de caràcter nacional que duraria uns mesos. L'acte va comptar amb la presència del General Primo de Rivera i de l'alcalde baró de Viver. En aquest període, l'acte més rellevant va ser el Festival Esportiu que es va organitzar el 4 de maig, en el qual es van utilitzar les pistes de bàsquet de l'Avinguda Muntanyans, les pistes de tennis de Montjuïc, el camp de l'Espanyol a la carretera de Sarrià i l'Estadi de Montjuïc. El Festival va ser qualificat de *fiesta de reapertura del Estadio*. El Comitè d'Esports, al capdavant del qual hi havia l'Enrique Maynés i Gaspar, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona, pretenia: *"Acercar al pueblo al Estadio dándole las máximas facilidades y darle la sensación de que el Estadio no es la colosal obra muerta del edificio que nada vale sin un hálito que la inspire, sino que es suyo y él es quien debe construirlo con sus gestas, su esfuerzo, su fe y su decidida voluntad"*.³⁶

L'acte més multitudinari va ser la desfilada dels representants de tots els clubs, federacions i organismes esportius de Catalunya, que va durar més d'una hora. En total van participar-hi més de quatre

³⁶ La Vanguardia, 4 de maig de 1930.

mil esportistes, tots ells vestits amb els seus uniformes. No obstant, l'Estadi no va arribar a omplir-se: “[...] y ello viene a confirmar que el colosal Estadio nos viene un poco ancho y que su concepción inicial fue un completo error”.³⁷ El FC Barcelona va participar a la desfilada, tot portant la copa d'or del Campionat d'Espanya de futbol, ja que havia guanyat el torneig l'any 1928 i se l'adjudicava en propietat després de cinc triomfs. Posteriorment, es va jugar el partit de futbol entre la Real Sociedad de Sant Sebastià i la UE Europa, que estava reforçat amb els jugadors Ricardo Zamora, Carles Bestit i Àngel Arocha. L'acte va ser presidit pel baró de Güell, vicepresident de la CEC i membre del CIO, i el nou alcalde de Barcelona, en Joan Antoni Güell i López, Comte de Güell.

El mes de juny, l'Estadi va ser l'escenari de dues setmanes consecutives de futbol. L'1 de juny s'hi van celebrar els Campionats d'Espanya amateur i professional de futbol. En aquesta ocasió, l'Estadi es va omplir. A la final amateur, disputada per primera vegada, l'Hèrcules d'Alacant es va imposar a l'Sporting de Gijón amb un resultat de 3-2; i a la màxima categoria, l'Athletic de Bilbao, després d'una pròrroga, va acabar vencent al Real Madrid per 3-2. La següent setmana es van enfrontar les seleccions de Catalunya i el País Basc. En un partit mediocre, guanyarien els bascos per 1-0.

Del 19 al 26 de juny es van celebrar els Campionats de Catalunya d'Atletisme.³⁸ Aquests campionats foren l'antesala dels Campionats d'Espanya que tindrien lloc el 5 i 6 de juliol. En el Campionat d'Espanya, Catalunya es tornava a imposar amb claredat amb 258 punts, per davant de Castella i de Galícia, empatades a 64 punts. Quant al campionat

37 *La Vanguardia*, 5 de maig de 1930.

38 De 1930 a 1936, l'Estadi acolliria els Campionats de Catalunya d'Atletisme, a excepció del campionat de dones de l'any 1933 que es va celebrar al camp del Badalona EC. No es van celebrar durant el període de la Guerra Civil (1937-1939).

per equips, els tres primers classificats van ser el FC Badalona, el RCD Espanyol i el Gimnàstic de Tarragona.³⁹

El 13 de juliol, l'Estadi obria les portes al Festival dels Orfeons de Catalunya. Va començar amb una desfilada i es va clausurar amb l'actuació de 5.400 veus interpretant el Cant de la senyera sota la direcció del mestre Lluís Millet i Pagés.⁴⁰ A finals de juliol, es feia pública la cessió de l'Estadi a l'empresa *Speedway Racing S.S.* per a reprendre novament les curses de *dirt-track*, fet que va provocar la protesta de la Federació Catalana d'Atletisme i una forta controvèrsia a la premsa.⁴¹ Finalment, la Comissió de Parcs i Jardins de Montjuïc de l'Ajuntament de Barcelona va demanar a la CEC un informe tècnic de les repercussions que podia tenir aquest esport sobre la pista de l'Estadi. L'informe seria favorable, però s'exigia al promotor i al personal de l'Estadi complimentar uns requisits.⁴²

A finals d'any, la situació a l'Estadi s'havia deteriorat, fet que va provocar que la CEC s'adrecés a l'administració, tot reclamant més atenció a les instal·lacions esportives del Parc de Montjuïc: *"Dirigirse al Ayuntamiento de Barcelona lamentando el estado de abandono en que se han dejado las instalaciones deportivas de Montjuich y solicitando una resolución urgente que permita asegurar su conservación y adecuado funcionamiento"*.⁴³ L'any es va tancar amb una vetllada de boxa amb cinc combats. El plat fort era el combat dels pesos pesants que enfrontava al boxejador Paulino Uzcudum i a l'italià Primo Carnera, però també era

39 A l'Estadi, i fins a l'arribada de la dictadura del General Franco a Barcelona, es van organitzar vuit Campionats d'Espanya d'Atletisme els anys 1929, 1930, 1931, 1932, 1933 (2 campionats), 1935 i 1936.

40 *La Vanguardia*, 15 de juliol de 1930.

41 *El Mundo Deportivo*, 30 de juliol de 1930.

42 *La Vanguardia*, 20 d'agost de 1930.

43 *La Vanguardia*, 7 de desembre de 1930.

destacable la presència dels locals Carles Flix i Josep Gironès. En un Estadi que tornava a lluir el seu millor aspecte, en Carnera guanyaria als punts al basc. Carles Flix, el *matemàtic del ring*, guanyava fàcilment els punts a l'anglès Kid Socks i en Gironès deixava KO a la tercera represa al també anglès Jack Kirby.

1931

Les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 van propiciar l'abdicació d'Alfons XIII i la proclamació de la II República, dos dies després. Es tractava d'un any molt especial per a les aspiracions olímpiques de Barcelona. El CIO es va reunir a Barcelona els dies 25 i 26 d'abril per decidir la seu dels Jocs Olímpics de l'any 1936 i, en aquesta ocasió, Barcelona partia com a favorita, juntament amb Berlín. La caiguda de la monarquia va comportar que molts dels membres del CIO, vinculats a l'aristocràcia, no acudissin a la Sessió Oficial, fins i tot el mateix baró de Güell. Finalment, només van estar-hi presents 19 dels membres encapçalats pel seu president, el Comte de Baillet-Latour. En aquesta reunió es va acordar que, donada la manca de membres, els absents farien la votació a través de correu.⁴⁴ Barcelona veia així esfumar la seva oportunitat. No obstant, es va complir amb el programa previst: visites al RC de Polo i Marítim, banquet en el Poble Espanyol, Hotel Colon, etc.⁴⁵

La gran posada en escena era un festival a l'Estadi de Montjuïc on s'havia programat un partit de rugbi, proves atlètiques i un partit de futbol. A la tribuna d'autoritats estava el president del Govern Provisional de la República, Niceto Alcalá-Zamora, i en Francesc Macià, nou president de la Generalitat de Catalunya reinstaurada.

44 *Revue Olympique*, juliol 1931, p. 15. La votació per correu fou: "The City of Berlin was chosen by 43 votes. The City of Barcelona received 16 votes. 19 votes were taken at Barcelona during the course of the Session ; 40 votes were received by correspondence. There were 8 abstentions."

45 *La Vanguardia*, 28 d'abril de 1931.

En el partit de rugbi, la selecció de París guanyava la selecció de Barcelona per un ajustat resultat de 20-16. Després del partit es van celebrar les proves atlètiques: 3.000 metres obstacles, 200 metres llisos i 3.000 metres marxa. El Festival va servir per batre un rècord de Catalunya i un d'Espanya. Precisament el rècord d'Espanya el va aconseguir l'Àngel Mur i Navarro, qui més tard seria conegut per l'afició culer com a *l'home de l'aigua miraculosa* i pare del també massatgista Àngel Mur i Ferrer. No obstant, la nota destacada la donaria en Guerau García, qui a la prova de marxa va batre el rècord del tricampió olímpic italià, Hugo Frigerio. El Festival va finalitzar amb un partit de futbol entre Espanya i l'Estat Lliure d'Irlanda, amb un empat (1-1).

1932

Amb motiu del primer aniversari de la proclamació de la República es va celebrar un partit de futbol entre les seleccions de Catalunya i del Centro, en benefici de la *Mutual Esportiva*. Malgrat que el partit finalitzaria amb empat (1-1), la Copa Generalitat va ser lliurada pel president Francesc Macià a la selecció del Centro: “[...] especialmente, porque con ello el señor Macià se complacía en obsequiar a los madrileños, de los que deseaba que guardaran un grato recuerdo de este 14 de abril en Barcelona”.⁴⁶ La selecció de Catalunya estava integrada pels següents jugadors: Nogués, Zabalo, Alcoriza, Arnau, Solé, Cristià, Prat, Samitier, Arocha, Ramón i Juvé.

1933

El 25 de juny es va disputar de nou la final de la Copa d'Espanya de futbol. L'Athletic de Bilbao es va imposar al Real Madrid per 2-1. Van presenciar el partit el president Macià, en Lluís Companys, els alcaldes de Barcelona i de Madrid, en Jaume Aiguader i Miró i en Pedro Rico López, en Carles Pi i

⁴⁶ La Vanguardia, 15 d'abril de 1932.

Sunyer, diputat a les Corts per ERC⁴⁷ i, en representació del Govern de l'Estat, en Rafael Sánchez Guerra, Secretari General de la presidència de la República.⁴⁸

A l'octubre, l'Estadi entraria a formar part del debat polític a l'Ajuntament de Barcelona, quan la comissió de Parcs i Palaus va presentar al Ple municipal un dictamen per cedir l'ús de la instal·lació a les Joventuts d'Esquerra Republicana-Estat Català, per tal de fer un festival atlètic. L'agre debat entre els representants de Lliga Catalana, els hereus de la Lliga Regionalista i l'Esquerra Republicana de Catalunya va durar dos plens. Els primers sostenien que, amb l'excusa d'un acte esportiu, s'utilitzés l'Estadi per un míting polític. Cal tenir present que s'acostaven les eleccions municipals després d'aprovar-se la llei municipal de Catalunya.⁴⁹ Finalment, el dictamen es va aprovar.⁵⁰ El 22 d'octubre es va organitzar el Festival, que va comptar amb la presència de la plana major d'Esquerra Republicana, encapçalada pel president de la Generalitat, Francesc Macià, i l'alcalde Jaume Aiguader. El discurs d'en Macià no deixa marge a cap mena de dubte, es tractava d'un acte polític: *“El triunfo el día 19 representará la inmediata consolidación de nuestras libertades e iniciará la implantación de aquella República federal que es nuestra aspiración”*.⁵¹

47 Carles Pi i Sunyer seria elegit alcalde de Barcelona en el febrer de 1934.

48 Rafael Sánchez Guerra seria president del Real Madrid la temporada 1935-36.

49 Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya, 15 d'agost de 1933. Les eleccions estaven previstes el 12 de novembre, es van emplaçar al 17 de desembre de 1933, però finalment es van celebrar el 14 de gener de 1934 i van ser les primeres on les dones van exercir el seu dret de vot.

50 *La Vanguardia*, 12 i 21 d'octubre de 1933.

51 *La Vanguardia*, 24 d'octubre de 1933.

1934

En el darrer Ple del mes d'octubre, els partits de l'oposició, i fins i tot els que van donar suport a la proposta d'utilitzar l'Estadi per al Festival, van criticar l'acte i el fet que la senyera fos retirada de l'Estadi i fos reemplaçada per la senyera estelada.⁵²

Amb motiu de les festes de la proclamació de la II República, s'havia previst una gran vetllada de boxa, on el plat fort era el combat entre en Max Schmeling, l'excampió del món, i en Paulino Uzcudum, però una lesió de l'alemany va posposar la vetllada al 13 de maig. Els anuncis de premsa la qualificaven com *"la más formidable reunión de boxeo que jamás se ha organizado en el mundo"*.

Al camp de l'Estadi es van instal·lar tres rings i en total estava previst organitzar-hi 35 combats de boxa. Segons els organitzadors, l'esdeveniment servia per a projectar internacionalment la ciutat: *"Tendía a dar a Barcelona una nueva oportunidad para el turismo, considerando que la organización de estos combates suele ser un factor de propaganda mundial, que es muy interesante cuidar"*.⁵³ El cert és que s'havia parlat de la possibilitat de fer el combat en una plaça de braus, però l'elevat pressupost va decantar la balança cap a l'Estadi, donada la seva capacitat: *"Un combate así, de esta altura, ha de efectuarse en el Estadio, con todos los defectos para la visualidad que imponen sus grandes dimensiones. Por ahora, pues, hemos de conformarnos con que sea así. Es posible que detrás de ésta sigan otras pruebas y acabe Barcelona por tener un Palacio de Deportes, si no un Madison Square Garden, o un velódromo como los de París, que se presten a albergar grandes multitudes [...]"*.

52 *La Vanguardia*, 28 d'octubre de 1933.

53 *La Vanguardia*, 13 de maig de 1934.

1935

El combat entre l'Uzcudum i en Schmeling va finalitzar en nul, però va ser una decisió que no va reflectir la superioritat del boxejador alemany. Les altres estrelles de la vetllada, en Josep Gironès, l'Ignacio Ara i en Fillo Echeverría, van guanyar els seus combats amb claredat.⁵⁴

El 20 gener, en el marc de l'homenatge a l'Exèrcit i als Instituts Armats de Catalunya, estava previst organitzar a l'Estadi la festa de l'aviació militar, però finalment va ésser suspesa a causa del mal temps.

Un acte singular es va organitzar amb motiu del VII Saló de l'Automòbil, organitzat en els Palaus nº 1 i 2 de la Fira de Barcelona del 4 al 13 de maig: *"Por primera y única vez en Barcelona un coche Chrysler-Plymouth ejecutará el "Salto de la muerte"*. Al l'Estadi van assistir 45.000 espectadors per veure l'espectacle: *"Al final de la demostración, el numeroso público congregado en el Estadio tributó una cálida ovación al corredor Miller, que fue sacado en hombros"*.⁵⁵ El diumenge següent s'hi va celebrar un festival en benefici de la Mutual Esportiva de Catalunya. En primer lloc, s'hi va disputar un partit de rugbi entre el FC Barcelona i el Cornellà amb el triomf dels primers per 17-3. Després, una fluixa selecció catalana es va enfrontar a l'equip de Sunderland—classificat en segon lloc en la *Premier* anglesa de futbol— i va caure derrotada per 1-7.

La Unió Catalana de Federacions Esportives va constituir-se el 3 de juliol de 1933⁵⁶, i un any més tard es va proposar organitzar la Setmana de l'Esport, en la qual participarien les federacions que formaven part de l'entitat. En principi, es va programar fer-la del

54 *La Vanguardia*, 15 de maig de 1934.

55 *La Vanguardia*, 7 de maig de 1935.

56 Per a més informació consulteu el *blog BarcelonaSportiva*, *La Confederació Esportiva de Catalunya I i II*, publicats el 29 de gener i 2 de febrer de 2015.

7 al 14 d'octubre de 1934, però els fets del 6 d'octubre, quan el nou president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys, va proclamar l'Estat Català dins la República Espanyola, van comportar la suspensió de l'esdeveniment. Finalment, la Setmana de l'Esport es va celebrar del 25 de maig al 2 de juny de l'any 1935. La inauguració de la Setmana de l'Esport es va celebrar en el Saló de Cent i va estar presidida pel conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Lluís Durán i Ventosa, qui va estar acompanyat del regidor de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, Manuel Rodríguez i Codolà. A l'acte també van intervenir el secretari de la UCEFE, Roca Alcañiz, i el president del Sindicat de Periodistes Esportius, Enric Nadal i Blanch. A l'Estadi es van celebrar les següents activitats: el 25 i 26 de maig Catalunya-Portugal d'atletisme; el mateix dia 26, un partit d'hoquei entre una selecció de Barcelona i una selecció comarcal, el 30 de maig un partit de rugbi entre la UE Santoboiana (campió de Catalunya) i una selecció integrada per jugadors de l'Agrupació Esportiva Joventut, Rugbi C. Cornellà i FC Barcelona.⁵⁷

1936

El 23 de febrer es va celebrar el partit Espanya - Alemanya de futbol. L'Estadi es va omplir, tot fent una recaptació de 300.000 pessetes: "*La recaudación lograda ayer es la mayor obtenida hasta la fecha en partidos internacionales del equipo de España*".⁵⁸ Espanya va caure derrotada per 2-1. Els jugadors alineats per la selecció espanyola aquella tarda van ser: en Zamora, en Zabalo, l'Aedo, en Bertolín, en Muguerza, en Decue, en Regueiro, l'Iraragorri, en Vantoldrá, en Lángara i l'Emilín. A la tribuna d'autoritats hi havia el governador General de Catalunya, Joan Moles i Omella, l'ambaixador d'Alemanya, el Comte Welzeck, i l'alcalde de Barcelona Pi i Sunyer.

57 *La Vanguardia*, 24 de maig de 1935: programa Setmana de l'Esport.

58 *La Vanguardia*, 25 de febrer de 1936.

El 17 de març es va crear el Comitè Català Pro-Esport⁵⁹ en els locals de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, una entitat que agrupava diverses entitats esportives i culturals de la ciutat entre les quals es trobaven el CADCI (Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria), el Centre Gimnàstic Barcelonès i el Club Femení d'Esports. La primera activitat que van programar va ser un torneig de futbol que portaria el nom de Thaelmann⁶⁰, on estava previst que participessin les seleccions d'Astúries, de Castella, de València i de Catalunya. El mes de juliol hi havia previst un projecte més ambiciós: l'Olimpíada Popular, on es volia mostrar el rebuig de les forces populars als Jocs Olímpics de Berlín i on, novament, l'Estadi seria protagonista. En el programa estava previst que la cerimònia de la inauguració es fes a l'Estadi el 19 de juliol; el dia 21 un torneig de futbol, on també s'utilitzarien altres camps, com ara Les Corts, Sarrià i el camp del Júpiter; i el dia 22 una exhibició de gimnàstica, atletisme i el torneig de rugbi. L'Olimpíada Popular mai es va dur a terme, ja que el mateix dia, de matinada, l'Álvaro Fernández Burriel va liderar la revolta fins a l'arribada a Mallorca del General Manuel Goded, que va secundar el pronunciament militar dels generals Sanjurjo, Mola i Franco. La Guerra Civil començava la seva lluita fratricida.

De l'11 al 13 de setembre es va fer un programa benèfic i esportiu convocat pel Comitè Català Pro-Esport Popular. Els actes van culminar amb una desfilada, on van participar més de 2.000 persones d'entitats esportives, culturals, sindicals i milícies, des del parc de la Ciutadella fins a la *pelousse* de l'Estadi de Montjuïc. En arribar a l'Estadi, es van organitzar un partit de rugbi, proves atlètiques i un partit de futbol entre el Barça i l'Espanyol. L'acte va ser presidit per en Lluís Companys

59 *El Mundo Deportivo*, 18 de març de 1936.

60 Ernest Thaelmann era un esportista i fundador del partit comunista alemany, d'ascendència jueva, que fou detingut i, posteriorment, assassinat en el camp de concentració de Buchenwald per l'Alemanya nazi.

que va manifestar: *“Quisiera que los momentos que vivimos necesitaran la abnegación, el sacrificio, la voluntad y disciplina del conjunto. Sin embargo, los mejores de todos serán aquellos que sepan padecer, luchar y callar en la sublime abnegación de las ideas. Saludo a los deportistas aquí presentes y a las Milicias de la vanguardia y de la retaguardia. Gracias a todos, y en espera de la victoria que se acerca, os abrazo a todos en el amor a Cataluña y a la Libertad. ¡Viva la República! ¡Viva Cataluña! ¡Viva el Pueblo!”*.⁶¹ El mes d'octubre i de novembre, l'Estadi obria les seves dependències per a acollir refugiats procedents de zones rurals d'Andalusia, especialment de Sevilla i de Còrdova, així com d'Irún, on hi havia 1.200 refugiats atesos per la Mutual Esportiva⁶²: *“El Casal Nacionalista del Distrito VI recuerda que en el Estadio hay algunos refugiados de la provincia de Córdoba. Por ello, todos los ciudadanos que deseen hacer algún donativo de ropa o calzado, pueden entregarlo a dicho Casal”*.⁶³ L'Estadi acolliria refugiats fins a finalitzada la guerra.

1937

Aquest any es van alternar les competicions esportives i els actes de marcat perfil polític i propagandístic i de suport a zones en conflicte. El 21 de març de 1937, amb la presència del president de la Generalitat, Lluís Companys, es va dur a terme un festival esportiu-militar, *Dia de la Joventut*, on van participar carabiners, Mossos d'Esquadra, la Guàrdia d'Assalt, la Guàrdia Nacional Republicana, etc. En el programa hi havia proves tant singulars com el llançament de bombes de mà de 600 gr a peu dret, agenollat i tombat a terra; prova de relleus 10x30 arrossegant-se per terra: *“demostrando la manera de acercarse a las trincheras enemigas sin ofrecer blanco al enemigo”*; el llançament de granades d'instrucció; 1.500 metres obstacles militars

61 *La Vanguardia*, 15 de setembre de 1936.

62 *El Mundo Deportivo*, 30 d'octubre de 1936.

63 *La Vanguardia*, 31 d'octubre de 1936.

amb fusell; relleus 10x100 amb fusell, etc.⁶⁴ Per concloure el programa, s'hi va celebrar un partit de futbol internacional entre un equip de treballadors anglesos i una selecció catalana amateur.

El 17 d'abril es va organitzar una competició Catalunya - València d'atletisme i futbol *amateur*, i els dies 3, 4 i 11 de juliol partits de futbol i proves atlètiques per seleccionar als esportistes que acudirien a l'Olimpíada Popular d'Anvers, que tenia previst celebrar-se del 25 de juliol a l'1 d'agost. Precisament, el dia 1 d'agost, la Creu Roja va organitzar un festival en benefici d'Euskadi i de la zona nord, on es van programar proves atlètiques i acrobàcies aèries, que finalitzarien amb el llançament en paracaigudes d'en Joe Herrera Tato, l'*Home mosca*.⁶⁵ Després arribaria el silenci a les grades. El 26 de gener de l'any 1939, Barcelona queia en mans dels feixistes, tot instaurant-se la dictadura.

1938

El 13 de febrer, i amb la mirada posada en la participació al VI Cross de L'Humanité, el Comitè Català Pro-Esport Popular va organitzar una prova per seleccionar l'equip femení. La Maria Torremadé va ser la guanyadora de la prova, seguida de la Joaquina Andreu en segona posició.⁶⁶

64 *El Mundo Deportivo*, 20 i 21 de març i *La Vanguardia*, 23 de març de 1937.

65 *El Mundo Deportivo*, 2 d'agost de 1937.

66 *La Vanguardia*, 9 de febrer de 1938.

En Francesc Macià, president de la Generalitat, en Niceto Alcalá Zamora, president de la II República, en Lluís Companys, governador civil de Barcelona, i el president del CIO, el Comte Baillet-Latour, assistint a Montjuïc als actes esportius de la 29a Sessió del CIO de 1931.

Malgrat la derrota de la candidatura de Barcelona per als JJOO de 1936, l'Estadi de Montjuïc va ser freqüentment utilitzat per a competicions d'atletisme als anys 30 del segle XX.

L'Estadi també va acollir moltes competicions atlètiques femenines. S'ha de considerar el context: la II República va ser un període de llibertat i emancipació femenina.

L'Estadi era una instal·lació molt versàtil que va acollir disciplines esportives i espectacles de tota mena. A l'imatge, un esdeveniment automobilístic organitzat l'any 1935.

Banderes catalanes i republicanes durant la celebració, l'any 1937, de la Diada de la Joventut a l'Estadi Olímpic, acte presidit pel president de la Generalitat Lluís Companys.

Fugint de la Guerra Civil, molts refugiats van arribar a Barcelona. Molts d'ells van viure sota les graderies de l'Estadi de Montjuïc.

La Postguerra: una progressiva revitalització (1939-1950)

Quan van arribar els *nacionals* a l'Estadi, encara hi quedaven refugiats, i l'alcalde Miguel Mateu va determinar que fossin traslladats: *“Lo propio se hará con varios refugiados que han aparecido en el Estadio de Montjuich, alguno de ellos enfermos, que han sido abandonados también por sus dirigentes, sin recurso de clase alguna, pues estima el Ayuntamiento que para la normalización total de la vida ciudadana no deben quedar en Barcelona más que aquellos que ya residían en la misma el día 19 de julio de 1936”*.⁶⁷

El mes de juny de l'any 1939 es va reiniciar l'activitat a l'Estadi. El dia 4 es va celebrar la primera concentració d'organitzacions juvenils i l'esport es va agermanar amb els exercicis paramilitars i els balls regionals. El dia 25 es va disputar la final del Campionat d'Espanya de futbol: *“El domingo celebramos jubilosamente la entrada del deporte español en la nueva era que, bajo la dirección del COE - Consejo Nacional de Deportes, va a desarrollarse dentro de las normas, de los nuevos —y buenos— modos que ha trazado el glorioso Movimiento Nacional”*.⁶⁸ A partir d'aquell instant, la Copa prenia el nom de *Su Excelencia el Generalísimo*. En principi s'havia parlat de la possibilitat de jugar la final a Madrid i a Sevilla, però a causa

67 *La Vanguardia*, 9 de febrero de 1939 i *El Mundo Deportivo*, 14 de febrer de 1939.

68 *La Vanguardia*, 27 de juny de 1939.

del mal estat del terreny a la capital i de la calor a la ciutat andalusa van decantar la balança cap a la Ciutat Comtal. Com a aperitiu de la final es va disputar un partit d'equips militars, l'Aviación Nacional va derrotar a la Recuperación de Levante per 3-2. La final, que va ser presidida pel Tinent General, José Moscardó, president del *Consejo Nacional de Deportes* i del COE, no va tenir color, ja que el Sevilla FC va guanyar amb total claredat al Racing de Ferrol per 6-2.

L'11 de juliol es va celebrar un festival esportiu, que van organitzar les organitzacions juvenils en honor a un visitant il·lustre, el feixista Comte Galeazzo Ciano, gendre d'en Mussolini: *"El soberbio coliseo de los deportes aparecía lleno de banderas de Italia, España y del Movimiento. El terreno estaba delimitado entre tribunas y campo de juego por pedestales con el águila imperial. El golpe de vista del terreno, tan verde y bien cuidado; de las gradas, repletas de camisas azules y boinas rojas [...]"*.⁶⁹

A la tribuna d'autoritats, el ministre de governació Serrano Suñer, el Capità General de Catalunya Luis Orgaz, i d'altres càrrecs militars acompanyaven el Comte Ciano. A partir del mes de setembre, la Federació Catalana d'Atletisme va reiniciar els entrenaments i s'hi van programar competicions.

Amb l'inici de la II Guerra Mundial, l'1 de setembre de 1939, s'allunyaven les competicions internacionals de l'Estadi durant un llarg període. D'altra banda, la ciutadania tenia altres problemes i prioritats. El mes d'octubre, el Ple de l'Ajuntament de Barcelona va aprovar una dotació de 80 milions de pessetes per reconstruir el patrimoni municipal, desenrunar la via pública, reparar l'enllumenat, tancar refugis, etc. i entre les obres previstes figurava l'Estadi de Montjuïc.⁷⁰

69 *La Vanguardia*, 12 de juliol de 1939.

70 *La Vanguardia*, 28 d'octubre de 1939.

Fins a l'any 1944, les competicions més importants organitzades a l'Estadi van ser els Campionats d'Espanya d'Atletisme (els anys 1940 i 1943) i els Campionats de Catalunya, els quals es van celebrar de manera ininterrompuda entre l'any 1940 i l'any 1966. Cal afegir que a l'Estadi, entre l'any 1942 i l'any 1946, també es van organitzar competicions de tir al colomí.⁷¹ Durant la primera meitat de la dècada dels quaranta, l'Estadi comptabilitzaria trobades d'atletisme de les organitzacions juvenils del *Movimiento* i de l'església. El mes de novembre de 1941, per exemple, l'Obra de Ejercicios Parroquiales: *“de acuerdo con las Ligas de Perseverancia, prepara el Retiro Espiritual y la Asamblea anual que este año, gracias al consolador resurgimiento de la Obra, tendrá una inscripción de mil ejercitantes y se celebrará en las espaciosas salas del Estadio de Montjuich, el domingo día 16 de noviembre, corriendo la dirección espiritual de dicho Retiro a cargo del M. I. canciller secretario, doctor don Luis Urpi, canónigo maestrescuela”*.⁷²

El 17 d'abril de 1943, el Front de Joventuts va aglutinar 70.000 persones a l'Estadi per veure la grandiosa demostració física i premilitar de 14.000 joves de Falange en commemoració del retorn d'en Colón: *“Fue un espectáculo confortador porque en él se ofreció la reserva y la cantera de auténticos valores espirituales y materiales con que cuenta España para perseverar en el camino que la voluntad de Franco y el sacrificio de los Caídos han trazado como porvenir de la Patria”*.⁷³

Des de l'any 1944 a l'any 1946, l'Estadi revifaria amb la celebració consecutiva de tres Copes del Generalíssim. El València FC disputaria les tres finals, però no en guanyaria cap, donat que a les dues primeres va caure davant l'Athletic de Bilbao per 2-0 i 3-2, i l'última va ser el

71 *La Vanguardia*, 24 de desembre de 1942 i 28 de juny de 1946.

72 *La Vanguardia*, 31 d'octubre de 1941.

73 *La Vanguardia*, 18 d'abril de 1943.

Real Madrid que s'imposaria per 3-1. Com a antesala d'aquesta darrera final, el 19 i 26 de maig, es va disputar el partit de promoció entre el RCD Espanyol i el Nàstic de Tarragona. El primer partit va finalitzar amb un empat 0-0, i l'Espanyol va guanyar per 3-0 en el segon partit i conservaria la categoria a Primera Divisió. El 8 d'abril de 1946, abans que es disputessin aquests partits de futbol, l'Estadi oloraria novament a encens amb motiu de la cloenda del Congrés Eucarístic Diocesà, on el nunci apostòlic, Monsenyor Cicognani, va acudir en representació del Papa. La missa pontifical es va oficiar des d'un templet que es va instal·lar al bell mig del terreny de joc. L'editorial de *La Vanguardia* assenyalava: *"Para España, la gran nación secularmente misionera, temperamentamente catequista, la exhortación paternal del Pontífice no supone una tarea nueva que emprender ni una lección que aplicar, porque a lo largo de toda su biología histórica se ha comportado como un perfecto y audaz catequista inflamado de amor a Cristo y al prójimo"*.⁷⁴ En Manuel Arce Ochotorena, arquebisbe de Tarragona, i el doctor Gregorio Modrego Casaus, bisbe de Barcelona, van acompanyar el nunci apostòlic.

El 27 i 28 de juliol s'organitzaria finalment una competició internacional, la IV Trobada Espanya-Portugal d'atletisme, que va finalitzar amb el triomf dels atletes espanyols amb un resultat de 97,50 punts i 86,50 punts, respectivament. Abans de concloure l'any, el més destacat va ser el partit de Primera Divisió que van disputar el Barça i l'Espanyol el 17 de novembre amb el triomf dels blaugranes per 1-0.

A les acaballes de la dècada dels anys quaranta es va incrementar lleugerament l'activitat internacional. El 7 de setembre de 1947, el campió italià de futbol, Torino A.C., guanyava una selecció de Barcelona per 2-0. El 22 de maig de 1948, el París Université Club va derrotar la selecció catalana de rugbi per 44-37. El 30 de maig es va

74 *La Vanguardia*, 9 d'abril de 1946.

celebrar el V Partit Internacional de Futbol entre Irlanda i Espanya, amb el triomf d'Espanya (2-1) i amb dos gols del jugador valencianista, Silvestre Igoa. A la tribuna presidencial estaven el president de la FIFA, Jules Rimet, el governador civil, Baeza Alegria, el ministre de Treball, José Antonio Girón i el General Moscardó. El 2 de gener de 1949, les seleccions d'Espanya i Bèlgica van empatar 1-1.

L'Estadi ja havia acollit partits de beisbol, un esport que s'havia espanyolitzat i ara prenia el nom de *pelota base*, tot i que era la primera vegada que s'hi va disputar un Campionat d'Espanya. Aquest torneig es va disputar la darrera setmana de juliol de l'any 1949 entre els següents equips: el Real Madrid, l'Atlético de Madrid, l'Hèrcules les Corts i el RCD Espanyol. La final es va disputar al millor de tres enfrontaments i va ser molt accidentada a causa de la pluja, la manca d'il·luminació i la intervenció de l'ordre públic després d'una decisió arbitrària del president de la Federació Espanyola, Luis Barrios, que va desqualificar l'Espanyol en el segon partit per perdre temps.⁷⁵ Finalment, en el tercer i decisiu partit, l'Atlético de Madrid es va imposar per 12-6. L'Estadi també seria escenari de la trobada d'atletisme entre el Barça i l'Sporting de Lisboa, que es va programar amb motiu del cinquantenari del FC Barcelona, on es van imposar els lisboetes amb claredat per 83-57. L'any 1950 s'hi van programar dues trobades internacionals d'atletisme. El dies 17 i 18 de juny de 1950, la selecció espanyola d'atletisme va perdre davant d'una selecció suïssa poc potent amb un resultat de 120 a 91, en un estadi buit. El 2 i el 3 de setembre de 1950, aprofitant que la selecció de Turquia es trobava a França després de participar en el Campionat d'Europa, la Federació Catalana va programar-hi una trobada amistosa. De les 14 proves programades, només va guanyar la prova de salt de longitud a càrrec d'en Sebastià Junqueras.

⁷⁵ *Strike Two, el béisbol en la España de la posguerra*, de Juli Pernas López (2011), editat per la Real Federación Española de Béisbol y Sófbol.

LA VANGUARDIA

BARCELONA
Martes 9 de abril de 1946

ESPAÑOLA

40 cént. Precio de este ejemplar
Teléfono: 14135
Redacción y Administración: PLAZA DE ESPAÑA, 18

FUNDADORES: DON CARLOS Y DOÑA BARCELONA GODO

Año LXII. - Número 24.832

DIRECTOR: LUIS DE GALINSOGA

CLAUSURA DEL CONGRESO
CATEQUISTICO

EL GRANDIOSO ACTO DEL DOMINGO EN EL ESTADIO

La «Juventud Católica» y los catequistas, junto con un coro formado por 8.000 niños y niñas, cantan en el templo levantado en el centro del Estadio, en donde se celebró el primer Congreso Catequístico.

Templo levantado en el centro del Estadio, en donde se celebró el primer Congreso Catequístico, que editó el Boletín de E. E. «Juventud Católica».

Monstruo en que uno de los niños de la comisión infantil han alzado al Papa, en la persona de monseñor Ciriaco, del obispo de Barcelona, para los niños víctimas de la guerra.

(Foto. Pines de Soria)

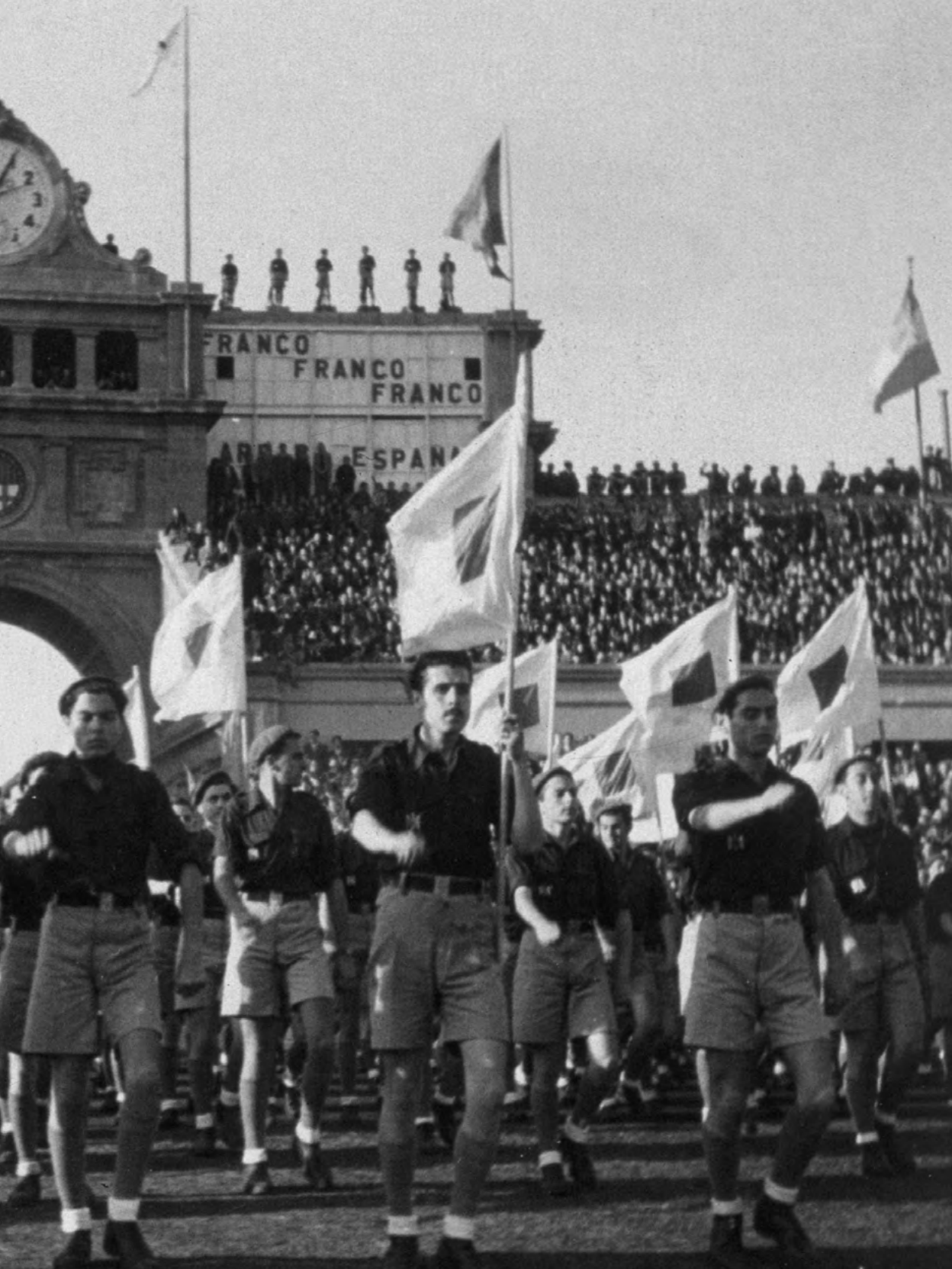
El Niño de la Buena Voluntad, el cardenal arzobispo de Tarazona y el obispo de Barcelona, después de terminar el primer Congreso.

Niños de las escuelas de nuestra ciudad celebrando a Pio XII, después de su elección, rodeando al papa benedictino.

Portada de *La Vanguardia* de 1946 que parla de la celebració d'un acte religiós a l'Estadi. Aquest fou un escenari on es va desenvolupar el nacional-catolicisme del règim franquista.

Acte del *Frente de Juventudes* l'any 1943,
amb molta iconografia franquista.

Els Jocs Mediterranis en el seu moment més esplendorós (1951-1955)

Si bé el mes de gener de 1951, quan per primera vegada ens va visitar la VI Flota americana, no es va jugar cap partit de beisbol a l'Estadi de Montjuïc, sí que s'hi va rebre la visita de l'equip *Rockets* de les Forces Aèries dels Estats Units, destacades a l'Alemanya Occidental. El partit es va jugar el 18 de juliol de 1951, on els americans van guanyar sense dificultats a una selecció de Barcelona per 12-4. Durant la seva estada, van aprofitar per visitar al governador civil, Felipe Acedo Colunga, i van fer una passejada turística pel Poble Espanyol, per Montserrat i per les caves de vins. Del 9 al 10 de juliol de 1951 s'hi van organitzar els Campionats d'Espanya d'Atletisme, i del 4 al 5 d'agost del mateix any, la VI Trobada Portugal - Espanya d'atletisme, però en aquesta ocasió, Espanya es va proclamar guanyadora per 114 punts a 97 punts. Amb motiu de les festes de la Mercè, l'Estadi de Montjuïc va acollir la trobada atlètica, París-Stuttgart-Barcelona, en què van participar un nodrit nombre d'internacionals francesos i alemanys. Però, sense cap mena de dubte, la gran notícia esportiva de l'any va ser la concessió dels II Jocs Mediterranis a Barcelona, durant els I Jocs Mediterranis que es van celebrar del 5 al 20 d'octubre de 1951 a Alexandria (Egipte). Barcelona, per fi, tornava a acollir un gran esdeveniment internacional.

El 13 d'abril de 1952, en el marc del Campionat d'Europa de Rugbi, l'Estadi tornaria a tenir una bona entrada per veure com Itàlia guanyava a Espanya per 6-0. Com aperitiu d'aquest partit es van enfrontar el CN Barcelona i l'*Englatine St. Gironnaise*, amb el triomf dels visitants per 8-3.

A finals del mes d'abril, un nou esport trepitjaria la gespa de l'Estadi, amb la disputa del trofeu Verge de Montserrat de tir amb arc, que guanyaria el Club Arquers de Barcelona.⁷⁶ No obstant, el gran acte de l'any, i de tota la dictadura, va tenir lloc durant la cloenda del XXXV Congrés Eucarístic. A la gespa de l'Estadi es van ubicar 21 altars i les grades plenes d'espectadors van poder veure com s'hi ordenaven 820 sacerdots. L'acte va estar presidit pel legat pontifici, cardenal Monsenyor Federico Tedeschini, que va estar acompanyat del president de les Corts franquistes i del *Consejo del Reino*, Esteban Bilbao: *"Jamás había registrado el Estadio de Montjuich un lleno más absoluto. Desde el césped, totalmente ocupado por los celebrantes, familiares y altas dignidades eclesiásticas, hasta los pasillos, bocas de salida, escaleras de acceso a las gradas y tribunas y pasillos exteriores, una muchedumbre de proporciones nunca vistas lo cubría todo; no se podía decir, sin saberlo previamente, de qué color era el suelo, porque el suelo no se veía; sólo podía apreciarse gente, gente y más gente"*.⁷⁷

El mes d'octubre, va arribar a Barcelona l'equip dels *Pirates* de la base aèria de Lakenheath (Anglaterra) per jugar dos partits de beisbol. L'equip format per aviadors americans va guanyar els dos partits amb molta claredat per 19-1 i 10-1, al camp de la Unió Esportiva Sants i a l'Estadi, respectivament.

76 *La Vanguardia*, 1 de maig de 1952.

77 *La Vanguardia*, 1 de juny de 1952.

L'any 1953, l'equip del portaavions *Midway* de la VI Flota (que va fondejar en la dàrsena del Morrot) va jugar diversos partits de beisbol a l'Estadi. Els afeccionats no s'esperaven la victòria de la selecció catalana (12-3).⁷⁸ El beisbol cada vegada ocupava més espai a l'Estadi, la Federació Catalana programava partits de la seva competició i el mes d'agost d'aquell any es va disputar novament la Copa del Generalíssim, que va enfrontar dos club catalans: l'Hèrcules i l'Espanyol, amb el triomf dels blanc-i-blaus. El mes de juliol de 1953 va tenir lloc un ple extraordinari de l'Ajuntament de Barcelona, on es va aprovar l'avantprojecte del pressupost especial per a la modernització i l'extensió de la ciutat. La ciutat necessitava canviar la seva fisonomia. El programa d'inversions comprenia diversos exercicis i estava previst que finalitzés l'any 1960. Entre les obres que s'hi havien de dur a terme figuraven un palau d'esports i reformes a l'Estadi. A les festes de la Mercè, el beisbol va repetir, i en aquesta ocasió ens va visitar l'equip *Burtonwood Bullets* de la base aèria de Lancashire. L'equip *yankee* va derrotar una selecció de Barcelona per 5-3. L'Estadi també acolliria durant les festes un torneig internacional de rugbi, en què van participar el Parma (Itàlia), el Volkssport d'Hannover (Alemanya) i una selecció local.

El mes de gener de 1954 el periodista Carles Pardo felicitava el fet que el comitè organitzador dels Jocs Mediterranis per fi començava a funcionar: *"Realmente ya era hora, porque un año de tiempo no es apenas nada para preparar minuciosamente una organización de esta importancia"*. L'Estadi també formava part de les seves reflexions. Un estadi que, segons el seu criteri, estava: *"mal emplazado, con pésima visibilidad, es demasiado vivo y costoso de como salen las cosas cuando no se estudian bien, para que pueda considerarse inapropiado sacarlo ahora a colación"*.⁷⁹

78 *La Vanguardia*, 13 de gener de 1953.

79 *Destino*, 30 de gener de 1954.

El 25 d'abril de 1954, l'Estadi acull el I Torneig de *Casting*, organitzat per l'Associació de Pescadors Esportius de Barcelona, el primer que es feia a Espanya d'aquesta modalitat de llançament a distància i precisió. El 2 de maig de 1954, l'Estadi seria escenari de la III Pasqua de l'Esportista, activitat que s'havia iniciat arran del Congrés Eucarístic. A l'Estadi arribaria una torxa que va sortir del Santuari de Vinyet de Sitges, acompanyada d'una caravana automobilística. L'altar es va instal·lar a la porta de Marató i la missa va ser oficiada pel pare Rafael de Barcelona de l'ordre dels caputxins. Finalitzat l'ofici, cent escolans del col·legi de la Bonanova van cantar el Virolai: “[...] después el gimnasta olímpico y actual campeón de España, Joaquín Blume, acompañado de otros destacados especialistas, realizaron una exhibición, que fue muy aplaudida”.⁸⁰ El mes de juny s'anunciava que l'Estadi seria l'escenari d'un espectacle d'*Auto-Rodeo*. Aquest acte va acaparar l'interès de la premsa i va despertar la polèmica.

El Mundo Deportivo va criticar de manera enèrgica la decisió de llogar l'Estadi per a aquest espectacle, ja que es posava en risc no només la gespa de la instal·lació, sinó també la pista de cendra. Tanmateix, recordava als lectors que, anys abans, ja s'havien oposat a la celebració de proves de motociclisme de la modalitat *dirt-track*, que va provocar greus desperfectes. Ara, novament, es temien el pitjor, es posava en alt risc “la mejor alfombra de hierba que existe en ningún terreno de juego de España”.⁸¹ Fins i tot atletes de renom, com ara en Gregorio Rojo, l'Antonio Amorós, en Sebastián Junqueras i l'Alfonso Vidal Quadras, es van posar en peu de guerra i van enviar cartes al director. Finalment, les intenses pressions exercides pels esportistes, pels mitjans de comunicació i pels mateixos ciutadans van portar al governador civil de la província Felipe Acedo, també conseller nacional i cap provincial

80 *La Vanguardia*, 4 de maig de 1954.

81 *El Mundo Deportivo*, 9 de juny de 1954.

del *Movimiento* de Barcelona, a denegar el permís governatiu per a la seva celebració: “*El señor Acedo, con tan acertadas como prudentes medidas, se ha hecho acreedor de eterna gratitud, no solo de los atletas y deportistas puros que utilizan el Estadio, sino de millares de ciudadanos barceloneses, perfectamente conocedores de lo que esta instalación significa, que ha de ser escenario de los Juegos Mediterráneos*”.⁸²

El mes d'agost també es va organitzar un festival atlètic important a l'Estadi de Montjuïc, en el qual va participar el sotscampió olímpic de salt de llargada, Meredith Gourdine, atleta que formava part de la VI Flota.⁸³ El mes de setembre, en una entrevista al tinent d'alcalde, Carlos Pena Cardenal, que va sortir publicada a *El Mundo Deportivo*⁸⁴ i signada per en Lluís Meléndez, s'informava que el pressupost dels Jocs Mediterranis rondava els quaranta milions de pessetes, dels quals 2,5 milions eren per a la millora de l'Estadi. El comitè organitzador dels Jocs Mediterranis va pensar, fins i tot, en allotjar els esportistes a l'Estadi. Finalment, aquesta proposta es va rebutjar, ja que era una operació que resultava cara, no aportava la comoditat òptima als participants, generava problemes tècnics a l'organització i a la instal·lació, i creava una imatge poc edificant. L'Estadi de Montjuïc acolliria les proves d'atletisme, d'hoquei sobre herba, de futbol i d'hípica. Al capdavant de l'equipament es situava en Nemesi Ponsati i Solà, que tindria com a responsable de manteniment al Josep Picart i Codony.

L'any 1955 s'havien de celebrar els Jocs Mediterranis de Barcelona, un esdeveniment organitzat sota el paraigües del CIO. Abans, però, l'Estadi acolliria la *Semana de la Juventud*, organitzada pel *Frente de Juventudes* del 3 al 8 de maig, tot fent honor a *Sant Ferran, rei d'Espanya i patró de*

82 *Destino*, 19 de juny de 1954.

83 *El Mundo Deportivo*, 9 d'agost de 1954. Meredith Gourdine va guanyar la plata de salt de llargada dels Jocs de 1952 a Hèlsinki.

84 *El Mundo Deportivo*, 23 de setembre de 1954.

la joventut. El delegat nacional d'aquest organisme, en José Antonio Elola Olaso⁸⁵, va assistir a diversos actes a poblacions catalanes, entre els quals cal destacar, pel seu marcat caràcter esportiu, la concentració a l'Estadi de Montjuïc. Un mes després, el ministre de Comerç, Manuel Arburúa de la Miyar, va visitar els soterranis de l'Estadi. Els soterranis havien estat cedits al Ministeri “*para almacenamiento de algodón destinado a la industria textil nacional*”.⁸⁶

Els Jocs Mediterranis es van celebrar del 16 al 25 de juliol de l'any 1955. El comitè organitzador va decidir, davant del probable risc de no omplir l'Estadi, que l'entrada fos lliure per a tots els escolars que anessin acompanyats dels seus mestres el dia de la inauguració. La mateixa mesura es va adoptar per a les competicions d'atletisme disputades a l'Estadi i per a les sessions de tarda a la piscina municipal.⁸⁷ El 16 de juliol del mateix any, l'Estadi tornava a omplir-se i va acollir fervorosament l'entrada de l'àmfora plena d'aigua del *Mare Nostrum*, plena des d'Empúries. L'atleta especialista en tanques i salt de llargada, en Sebastià Junqueras, va tenir l'honor de vessar l'aigua en el sortidor lluminós instal·lat a l'Estadi. Després de la cerimònia, es va disputar el partit de futbol entre Espanya i França. Durant el descans del partit, i a l'avantllotja de l'Estadi, es va procedir al descobriment d'una placa dedicada a la memòria de Santiago Güell López⁸⁸: “*Barcelona al barón de Güell, ejemplo de nobles virtudes deportivas, primer presidente de los II*

85 José Antonio Elola Olaso va assumir la direcció de la *Delegación Nacional de Deportes* (per tant, president del COE), en morir l'any 1956 el Tinent General Moscardó, i va ocupar el càrrec fins a l'any 1967. El seu successor va ser Joan Antoni Samaranch.

86 *La Vanguardia*, 3 de juny de 1955.

87 *La Vanguardia*, 26 de juny de 1955.

88 Santiago Güell i López, baró de Güell, era membre del CIO des de l'any 1921. Tanmateix, va ser president del COE (vicepresident després de la Guerra Civil), president del Círculo Ecuestre i dirigia l'organització dels JJMM de 1955. Va morir l'agost de l'any 1954. Actualment, la placa dedicada a Güell ha desaparegut. Per a més informació consulteu *Santiago Güell i López: Primer català al Comitè Olímpic Internacional*, d'Alberto Aragón Pérez, Aula d'Història, Fundació Barcelona Olímpica, 2013.

Jocs Mediterranis. Julio MCMLV.

La làpida de marbre va ser descoberta per l'alcalde, Antonio María Simarro. A la llotja presidencial, guarnida amb tapissos i banderes nacionals, es trobaven el Comte de l'Alcázar de Toledo, que assistia en representació del cap de l'Estat, i d'altres personalitats, entre les quals destacaven el vicepresident del CIO, Armand Massard, el ministre plenipotenciari, Mariano de Madrazo, l'alcalde Antonio María Simarro i els membres del CIO, Muhammad Taher Pachá, Angelo Bonaki, Gabriel Gemayel, François Pietri i Pedro Ibarra. Entre les autoritats hi havia en Joan Antoni Samaranch, qui poc abans d'iniciar-se els Jocs li van confiar la regidoria o ponència d'esports de l'Ajuntament de Barcelona. La medalla d'or de l'equip d'hoquei i la medalla d'or del genet López de Quesada, muntant el cavall *Tapáito*, aconseguida l'últim dia, van ser els resultats més destacats que es van celebrar a l'Estadi.

La cerimònia de cloenda dels Jocs Mediterranis va ser presidida pel ministre secretari general del *Movimiento*, Raimundo Fernández Cuesta, acompanyat pel vicepresident del CIO, Armand Massard. A les 20.45h del 25 de juliol de 1955, els Jocs Mediterranis ja eren història i el públic abandonava emocionat un estadi, que per fi havia complert l'objectiu pel què va ser construït.

En relació als Jocs Mediterranis, l'Estadi té una curiositat que forma part de la història olímpica. L'any 1954, el CIO va convocar un concurs per canviar la nova versió de l'himne olímpic. El concurs estava dotat amb 1.000 dòlars de premi, donació del príncep Pierre de Mònaco, i una medalla commemorativa. La nova versió es va presentar a la 50a Sessió del CIO de París celebrada el mes de juny d'aquell any. L'autor de l'obra guanyadora va ser el compositor polonès establert a París, Michel Spisak. El president del CIO, Avery Brundage, va demanar a la Sessió: “[...]que este himno sea reconocido oficialmente, a fin de poder

ser interpretado en los Juegos Mediterráneos de Barcelona, en los Juegos Olímpicos de Cortina en 1956, en los Juegos Olímpicos Ecuestres de Estocolmo, y finalmente en los Juegos de Melbourne".⁸⁹ Per tant, els Jocs Mediterranis de Barcelona van ser els tercers Jocs on es va interpretar el nou himne olímpic (després de Melbourne'56 i abans de Roma'60). A més, l'Estadi de Montjuïc és, amb gairebé tota seguretat, l'únic estadi del món on han sonat dos himnes olímpics oficials.⁹⁰

El 20 de novembre es va organitzar un festival⁹¹ a càrrec de *Radio Nacional de España* amb l'objectiu d'incrementar els ingressos per la seva campanya benèfica infantil. Estava previst que hi acudissin esportistes de renom. Aquest Festival serviria per a donar a conèixer els esports més populars de la joventut de Barcelona. En el programa esportiu figuraven el rugbi, l'handbol a onze, l'hoquei, la *pelota base*, el futbol i les curses de relleus d'atletisme. Tanmateix, l'Arca de Noé i el Circ Americà van organitzar una cavalcada i en el programa humorístic van participar personatges com ara en Gustavo Ré, en José Saza Sazatornil o en Franz Joham. En Joan Viñas, sotsdirector de la cadena, i l'actor Emili Fàbregas estaven al capdavant del projecte.⁹²

89 *Butlletí Oficial del CIO*, novembre de 1955.

90 L'actual himne olímpic, l'autor del qual és l'Spirou Samara (la lletra correspon a un poema de Kostis Palamas) va ser interpretat per primera vegada en els Jocs Olímpics d'Atenes l'any 1896 i va ser l'himne oficial fins a l'any 1912. Va tornar a tenir el caràcter oficial després d'aprovar-se durant la Sessió del CIO celebrada a Tòquio l'any 1958.

91 L'Estadi acolliria aquest Festival durant una dècada i va ser organitzat el mes de novembre o de desembre.

92 *La Vanguardia*, 22 de novembre de 1955.

Final dels 200 metres llisos
dels JJMM de 1955. Les
medalles d'or, plata i bronze
van ser guanyades per 3
atletes italians.

El Congrés Eucarístic de 1952 va ser l'esdeveniment més important que va
acollir l'Estadi entre la finalització de la Guerra Civil i la celebració
dels Jocs Mediterranis l'any 1955.

Dos moments
de la cerimònia
d'obertura dels II Jocs
Mediterranis de 1955
a l'Estadi de Montjuïc.

Un ús poliesportiu i extraesportiu (1956-1965)

El 22 de setembre, en el marc de les festes de la Mercè de l'any 1956, es va descobrir a l'Estadi una placa que commemorava els II Jocs Mediterranis.⁹³ L'acte va ser presidit pel delegat nacional de *Educación Física y Deportes*, José Antonio Elola-Olaso, acompanyat d'en Joan Antoni Samaranch. Aquell cap de setmana es va aprofitar per celebrar una competició poliesportiva entre les ciutats de Barcelona i Madrid, i l'Estadi va ser l'escenari de les proves d'atletisme, on Barcelona es va imposar a Madrid per 79 a 27.⁹⁴

D'altra banda, l'any 1956 era un any olímpic i hi havia moltes esperances d'aconseguir una medalla en els Jocs Olímpics de Melbourne, principalment dipositades en Joaquim Blume, qui s'havia penjat del coll sis medalles d'or en els Jocs Mediterranis. Tanmateix, la gent tenia moltes esperances d'aconseguir medalla en llançament de javelina, ja que s'havia creat un estil propi i revolucionari. El creador de l'estil espanyol va ser el basc Félix Erausquin. El 29 d'octubre, en Manuel Clavero batia a l'Estadi el rècord mundial (abans ja ho havia fet a Vic) però la Federació Internacional d'Atletisme no va reconèixer el nou estil de llançament.⁹⁵

93 Aquesta placa encara la podem veure a la façana del costat de la porta de Marató.

94 *La Vanguardia*, 23 i 25 de setembre de 1956.

95 *La Vanguardia*, 30 d'octubre de 1956.

El motiu pel qual no va ser reconegut va ser perquè el llançament es feia girant de forma similar al llançament de disc i es recolzava la javelina a la cintura, mentre que el reglament especificava que el llançament s'havia de realitzar per sobre de l'espatlla del braç del llançador. El COE va decidir no acudir a Melbourne com a conseqüència de la invasió de les tropes soviètiques a Hongria. Malgrat aquestes circumstàncies i la poca informació apareguda a la premsa esportiva que detallés les causes del *forfait* a Melbourne,⁹⁶ la bandera olímpica es va hissar a la capital de l'Estat i també a la torre de Marató de l'Estadi de Montjuïc. A Barcelona, l'acte va ser presidit per en Joan Antoni Samaranch,⁹⁷ acompanyat d'en Andreu Mercè Varela, d'en Lluís Meléndez, del funcionari municipal Josep Maria Vallés i diversos dirigents de clubs i federacions.

La final barcelonina de Copa i l'arribada del Tour de França

El 16 de juny de 1957, tots els barcelonins aficionats al futbol estaven ben pendents de la Final de la Copa del Generalíssim, disputada a l'Estadi de Montjuïc. Era el primer enfrontament entre els dos clubs històrics de la ciutat: FC Barcelona i RCD Espanyol. La final la van guanyar els blaugranes per 1 a 0. El partit va comptar amb la presència del cap de l'Estat, el General Francisco Franco, que va lliurar el trofeu al capità Segarra. El dilluns 24 de juny del mateix any, per celebrar-ho, el FC Barcelona va organitzar un festival al Poble Espanyol, amb un sopar tipus americà, un ball amb l'orquestra *Los Rapsodas* i sardanes amb la cobla *Barcelonins*.

96 *Marca*, 7 de novembre de 1956.

97 *El Mundo Deportivo*, 22 i 23 de novembre de 1956.

El mes de juliol de 1957, el plat fort va estar reservat al ciclisme. Cada any a la ciutat hi havia dues cites obligatòries: la *Vuelta Ciclista* a Espanya (maig) i la Volta (setembre), però aquest any els esforços s'havien dirigit cap a una altra direcció, el *Tour* de França, un esdeveniment de notable repercussió mediàtica que va omplir els carrers de la ciutat durant tres dies, del 12 al 14 de juliol. El *Tour* va arribar a l'interior de l'Estadi de Montjuïc, on s'havia preparat un festival poliesportiu. Abans de l'arribada dels corredors, es van organitzar un partit de futbol i un de rugbi, una exhibició de vespes i una demostració de castells a càrrec dels Xiquets del Vendrell. Mentrestant, a través de megafonia, s'informava de la situació del cap de cursa. El guanyador de l'etapa Perpinyà-Barcelona va ser el francès René Privat, qui va arribar a la meta situada a la recta de tribuna en solitari. Els titulars del diari *El Mundo Deportivo* eren prou eloqüents: *“Cataluña y Barcelona triunfaron clamorosamente con el Tour, una multitud jamás vista acordonó la carretera hasta el Estadio municipal”*.

Un improvisat i solidari refugi

Abans de finalitzar la dècada, l'Estadi seria protagonista per motius no esportius. A les acaballes dels anys 1957 i 1958 es va produir un greu temporal de mar que va afectar la barriada de barraques del *Somorrostro*⁹⁸, situada a la vora del mar, al final del passeig Marítim de la Barceloneta —on avui hi ha l'Hospital de Mar, antic Hospital d'Infecciosos— i endinsada al barri del Poble Nou. Aquesta situació va provocar que l'Ajuntament de Barcelona traslladés els afectats, amb totes les seves pertinences, a l'Estadi de Montjuïc. Curiosament, l'Estadi era novament utilitzat per a una acció caritativa, atès que la delegació de Càritas Diocesana confeccionava matalassos per als necessitats al seu soterrani, amb cotó que els enviava l'Associació

98 *La Vanguardia*, 16 de desembre de 1958.

Catholic Relief Services des dels Estats Units.⁹⁹ Anys més tard, amb motiu de la riuada del Vallès (1962), es tornarien a acollir refugiats i també a confeccionar milers de matalassos per als afectats. El cert és que en el Ple Municipal celebrat el 26 d'agost de 1959 es va debatre sobre la situació dels barraquistes que hi havia a l'Estadi, i el ponent i regidor d'Esports, Joan Antoni Samaranch, informava que aquell any no hi hauria cap activitat esportiva a l'Estadi de Montjuïc durant les festes de la Mercè. La causa del problema radicava en el fet que a l'Estadi s'havien instal·lat 1.200 persones de les barraques del Somorrostro i s'hi havien ocasionat desperfectes de tota mena. Aquest problema va ser recollit per una editorial de *La Vanguardia*¹⁰⁰, que plantejava, a més a més, el futur de l'equipament: *“Esos desperfectos se valoran en unos cuatro millones de pesetas [...]. Se dice que el Estadio tiene escasa utilidad hoy, cuando tantos estadios tiene la ciudad y cuando para la práctica del atletismo se cuenta con las pistas de la Ciudad Universitaria. Se especula también con el rendimiento que el Municipio podrá obtener del derribo, pero por otro lado se plantea la cuestión sentimental y la no menos considerable del prestigio, puesto que no todo han de ser consideraciones utilitarias y materiales”*. L'endemà, el periodista Federico Gallo entrevistava a en Samaranch en el diari *Dicen*¹⁰¹ i tornava a insistir sobre el tema: *“El problema del Estadio de Montjuich es, en este momento, sólo uno: desalojar de él, con la máxima rapidez posible y completamente, a los refugiados que lo habitan. Para ello, debemos unirnos todos y realizar los máximos esfuerzos, a fin de que la solución, que ya se ha iniciado, sea completada en el más breve espacio de tiempo posible”*.

99 *La Vanguardia*, 8 de juliol i 9 de setembre de 1959.

100 *La Vanguardia*, 18 de setembre de 1959.

101 *Dicen*, 19 de setembre de 1959.

Encara no s'havien desallotjat totes les famílies de l'Estadi quan, a mitjans de novembre de 1964, un fort temporal de Llevant va afectar la platja barcelonina i es van haver de traslladar més de 600 persones als baixos de l'Estadi de Montjuïc i al Pavelló de les Missions, el qual s'havia edificat també per a l'Exposició Internacional de 1929 per tal de mostrar les missions religioses espanyoles que hi havia per tot el món. La vida de l'Estadi començava a llanguir de manera irreversible.

Encara que Montjuïc va ser seu de la Copa d'Espanya de futbol de la temporada 1956/57, la premsa de l'època no en ressaltava el resultat esportiu sinó la presència del dictador Franco.

Barraques a Montjuïc, l'any 1963, durant un acte de la Guàrdia Urbana a l'Estadi.

Un Estadi en declivi (1965-1979)

L'activitat esportiva poliesportiva a l'Estadi va reduir-se de manera molt significativa a partir dels anys seixanta, sobretot arran de l'aparició de nous equipaments. El beisbol es va traslladar al camp que s'havia construït al costat de l'Estadi i que s'havia inaugurat el mes de juliol de 1955 amb el II Campionat d'Europa de Beisbol. El rugbi va marxar cap a l'Estadi de la Foixarda (antic Estadi Català) que es va habilitar per a aquest esport amb motiu dels Jocs Mediterranis. L'atletisme era pràcticament l'únic usuari de l'Estadi, però, a mesura que avançava el deteriorament de l'Estadi per la presència de famílies damnificades i envellia amb el pas del temps, va anar desapareixent. En aquest període s'hi van disputar algunes trobades internacionals, tres Campionats d'Espanya (1960, 1961 i 1963)¹⁰², els Campionats de Catalunya entre 1960 i 1966¹⁰³ i algunes competicions provincials o de club, com les realitzades el CN Barcelona i el Sindicat d'Estudiants Universitaris.

102 La celebració d'aquest campionat va merèixer una fotografia a la portada de *La Vanguardia* del 20 d'agost.

103 No es tornaria a organitzar un Campionat d'Espanya fins a l'any 1989. Quant als Campionats de Catalunya cal dir que l'any 1969 es va disputar el campionat de categoria femenina; però els campionats absoluts no tornarien a visitar l'Estadi fins a l'any 1990.

També els actes religiosos o polítics van desaparèixer de l'Estadi. L'últim acte rellevant va ser el *Día de la penitencia y perdón*, celebrat l'any 1961: “*En el Estadio de Montjuich, situado dentro de la demarcación de Santa Dorotea, un esforzado y famoso predicador jesuita está logrando que la palabra de Dios llegue a miles de personas. Grandes altavoces puestos en la parte exterior del Estadio, difunden la voz de los oradores de tal forma, que sus palabras son inteligibles desde casi todos los puntos de la montaña*”.¹⁰⁴

Durant les festes de la Mercè i amb la presència del delegat nacional, Elola Olaso, es va celebrar una trobada internacional atlètica que va enfrontar Àustria i Espanya, on es van imposar els espanyols per 116 a 99 punts.

El CN Barcelona va ser l'entitat que va utilitzar l'Estadi amb més freqüència per a les activitats adreçades als seus socis, però l'any 1962 va programar una trobada internacional amb el club *Foyer Leo Lagrange de Perpignan*¹⁰⁵. Precisament aquest any, l'Ajuntament de Barcelona va instaurar els *Jocs Esportius de Barcelona*. Una programació esportiva que tenia com a fil conductor el testament d'un centurió romà, que va deixar un llegat de 250 denaris al segle II dC per organitzar uns jocs públics.¹⁰⁶ Barcelona, que tenia com a regidor d'Esports el Doctor Albert Assalit, no havia oblidat la seva vocació olímpica i mitjançant aquests Jocs volia presentar les seves credencials per optar a una nova candidatura. Les competicions, de caràcter internacional, es van desenvolupar entre el 22 de setembre i el 2 d'octubre de l'any 1962. Els dies 23 i 24 es va celebrar la trobada atlètica Barcelona-Madrid, amb la presència d'atletes estrangers. Malauradament, la resta de la

104 *La Vanguardia*, 2 de març de 1961.

105 *La Vanguardia*, 15 de setembre de 1962.

106 *Els Jocs Esportius de Barcelona 1962-1966*, Juli Pernas, Aula d'Història, Fundació Barcelona Olímpica, 2013.

programació s'anul·laria, ja que el dia 25 de setembre es van produir les riuades del Vallès, la pitjor catàstrofe hidrològica de la història d'Espanya. La resposta solidària de la ciutadania va ser immediata i es van programar diversos festivals en benefici dels damnificats, com ara el Festival Iberoamericà d'Atletisme, celebrat a l'Estadi el 20 i 21 d'octubre. El mes de juny de l'any següent¹⁰⁷, els olímpics japonesos trepitjarien les pistes de l'Estadi. El 14 i 15 de setembre, en el marc dels Jocs Esportius de Barcelona, es va programar un festival d'atletisme, on van participar atletes espanyols i alemanys. Aquest Festival va servir com a preparació per als atletes que van acudir a Nàpols, del 21 al 29 de setembre, per a participar als Jocs Mediterranis.

A partir de l'any 1964 comença la vinculació entre l'Estadi i el RCD Espanyol. El club blanc-i-blau es planteja la possibilitat de jugar a l'Estadi de Montjuïc. El directiu Vila Reyes li va deixar clar al periodista Manuel del Arco: *"Esta temporada ni hablar, pero la otra es posible, según la decisión de los socios y los acuerdos con el Ayuntamiento"*.¹⁰⁸ L'Estadi continuava deteriorant-se, com ja hem esmentat anteriorment, i a finals d'any encara hi quedaven famílies sense sostre: *"[...] otro crecido número de familias están albergadas provisionalmente en el Estadio de Montjuich, Palacio de las Naciones, Palacio de las Misiones y pabellón de Bélgica"*.¹⁰⁹ Les Bodes d'Or de la Federació Catalana d'Atletisme van fer pensar que es farien obres a l'Estadi: *"[...] pues, va a reducirse la cuerda a 400 metros, medida obligatoria internacional que data ya de 1960, compuesta la pista de un material ultramoderno denominado "Rub-Kor", de un colorido verdoso y siete callejones separados con líneas que destacarán, todo ello con un colorido vivísimo y de duración, así como fácil de conservación*

107 *La Vanguardia*, 16 de juny de 1963.

108 Entrevista de Manuel del Arco a Vila Reyes, secció *Mano a Mano*, *La Vanguardia*, 20 d'agost de 1964.

109 *La Vanguardia*, 31 de desembre de 1964.

[...]. *Culminarán las mejoras con la iluminación de la nueva pista*"¹¹⁰. Però finalment el projecte es va abandonar en un calaix. Precisament amb motiu d'aquesta efemèride, el 27 de maig de 1965 es va organitzar un festival atlètic, on van participar una selecció nacional amb sensibles baixes i l'equip de Suècia de categoria júnior.¹¹¹

Inactivitat esportiva

Finalitzada la temporada futbolística, es va tornar a parlar de la possibilitat que l'RCD Espanyol jugués a Montjuïc.¹¹² Els dies 4 i 5 de setembre de 1965 es va organitzar la V Trobada Espanya-Suïssa d'atletisme que va finalitzar amb un empat a 106. Malgrat l'empat, el triomf va ser per a la selecció espanyola per haver guanyat més proves en total. L'endemà es va disputar una trobada amistosa entre el Club Natació Barcelona i el Linz d'Àustria. La història dels temporals de Llevant es tornaria a repetir el mes d'octubre de l'any 1965 i, per aquest motiu, un altre grup de persones es va haver de refugiar a Montjuïc. Cal esmentar que el Pavelló de Bèlgica, un edifici també construït l'any 1929, es va començar a utilitzar per acollir veïns que provenien de zones amb barraques desallotjades o derruïdes. Aquest pavelló estava ubicat als terrenys actualment ocupats per les Piscines Picornell.¹¹³

És destacable que en aquelles circumstàncies es van habilitar algunes de les dependències de l'Estadi en aules on un grup d'universitaris, vinculats a moviments cristians, van ensenyar a llegir i a escriure a molts dels adults que s'hi trobaven acollits. A finals dels anys seixanta

110 *La Vanguardia*, 25 de març de 1965.

111 *La Vanguardia*, 28 de maig de 1965.

112 Entrevista de Manuel del Arco a Vila Reyes, secció *Mano a Mano*, *La Vanguardia*, 2 de setembre de 1965.

113 Per a més informació consulteu l'article de Josep Maria Huertas Claveria, que es va publicar a la revista *Destino*, el 10 de desembre de 1966: *La eterna "provisionalidad" del barraquismo: El Estadio, el Pabellón y el Palacio*.

les famílies acollides es van traslladar a vivendes socials i la *Dirección Provincial de Tráfico* va aprofitar aquestes aules per realitzar els exàmens teòrics del carnet de conduir.

A la situació cada vegada més deteriorada de l'Estadi s'havia d'afegir el problema de l'olor que provenia de l'abocador de la cantera *Safont*, ja denunciat a finals de l'any 1966: “[...] *que es molesto y pernicioso para los atletas que allí practican el deporte, respirar esos aires insanos que a la larga pueden llegar a producir alguna enfermedad*”.¹¹⁴

Des de mitjans de l'any 1967 s'intensifiquen les notícies relacionades amb la possible instal·lació de l'RCD Espanyol a l'Estadi: “[...] *sería totalmente remozado, mediante la venta de los terrenos del actual campo de Sarriá, muy revalorizados dada la nueva estructura urbana del sector. Uno de los obstáculos principales es la presencia de unas familias de damnificados por temporales, que fueron instalados en el recinto del Estadio. Pero dichas familias serán trasladadas a nuevas viviendas en el plazo aproximado de un mes, por lo que todo quedará a punto para el estudio de cesión del Estadio al Español por 99 años*”.¹¹⁵

El tancament definitiu dels equipaments que s'utilitzaven com a refugi de barraquistes s'havia de concretar a partir del mes de novembre¹¹⁶ amb el trasllat de les últimes famílies als pisos del barri de Nostra Senyora del Port, del Prat de Llobregat, del barri de Cinc Roses a Sant Boi i del barri de Pomar a Badalona, però el cert és que a mitjans de l'any 1968 encara restaven alguns *inquilins* en els soterranis de l'Estadi.¹¹⁷

114 *La Vanguardia*, 15 de desembre de 1966. També el problema de les olors va ser tractat a la secció *La Ciudad día a día*, amb el subtítol *Deporte y basura* (*La Vanguardia*, 4 de desembre de 1968).

115 *La Vanguardia*, 18 de maig de 1967.

116 *La Vanguardia*, 17 i 24 de novembre de 1967.

117 *La Vanguardia*, 29 de maig de 1968.

No obstant, l'any 1965 va estar marcat per la candidatura de Barcelona per acollir els Jocs Olímpics de 1972. La candidatura es va fer oficial amb la capçalera que li va dedicar *El Mundo Deportivo*, el 26 de novembre de l'any 1965. En el dossier que es va presentar al COE, s'havien previst tres emplaçaments a la ciutat comtal: la zona del Prat, de Pedralbes i de Montjuïc. L'Estadi aspirava novament a poder etiquetar-se com a candidat a l'Estadi Olímpic, però les maniobres als despatxos de Madrid van boicotejar el projecte, on l'Elola Olaso era el president de la *Delegación Nacional de Educación Física y Deportes* i del COE, i l'Arias Navarro, l'alcalde de Madrid. La capital va liderar un projecte que va néixer mort.¹¹⁸ Barcelona només acolliria les proves d'esports aquàtics i nàutics. A la 64a Sessió del CIO, celebrada a Roma del 25 al 28 d'abril de l'any 1966, l'alcalde de Madrid no va acudir i va enviar al tinent d'alcalde, Jesús Suevos, com a representant.¹¹⁹ La ciutat bavaresa de Munic acabaria essent l'escollida. L'única notícia positiva d'aquesta Sessió va ser l'elecció de Joan Antoni Samaranch, per unanimitat, com a membre del CIO.

El mes de gener de l'any 1968, durant la presa de possessió d'en Francisco Sánchez Madriguera, com a nou president de la Federació Catalana d'Atletisme, el regidor d'Esports de Barcelona, Pau Negre, que havia ocupat el càrrec en 1966, afirmava: *"Tened la seguridad de que hasta este momento no hay nada decidido sobre el destino del Estadio de Montjuich y que el Ayuntamiento adoptará en su día la resolución que estime más conveniente a los intereses de la ciudad, sin olvidar lo que es y ha representado para la formación de nuestros atletas"*.¹²⁰

118 Per a més informació consulteu *Els Jocs Olímpics de Franco*, de Juan Antonio Simón Sanjurjo, Aula d'Història, Fundació Barcelona Olímpica, 2014.

119 Curiosament les informacions aparegudes a la *Revista Olímpica* del CIO d'agost de 1966 són errònies, ja que indiquen a Jesús Suevos com a alcalde.

120 *La Vanguardia*, 13 de gener de 1968.

El mes de maig, en Pau Negre va ser més contundent i assegurava que l'Estadiserià recuperat per la ciutat. Amb aquesta finalitat, havia previst invertir setanta milions de pessetes en la seva rehabilitació. El projecte era ambiciós: *“Hay que procurar que puedan practicarse en él el mayor número de deportes [...] su terreno central ha de adquirir una estructura diferente que permita aprovecharlo para: atletismo, fútbol, rugby, saltos, lanzamiento de pesos, etc. En los sótanos –inmensos– han de habilitarse salas de gimnasia, esgrima, halterofilia, judo, boxeo, un frontón, una pequeña piscina –cubierta, naturalmente–, así como despachos para la Federación y para los clubs, sin olvidar un espacio suficiente para el ciclismo”*.¹²¹

El 7 i 8 de setembre s'hi va disputar la trobada Espanya - Marroc d'atletisme. L'aparició d'una nova pista d'atletisme va provocar la desaparició de l'atletisme a l'Estadi. El mes de febrer de l'any 1964, una delegació del CN Montjuïc, encapçalada pel seu president d'Honor i exregidor d'Esports, el baró d'Esponellà, va visitar l'alcalde Josep Maria de Porcioles per lliurar-li la insígnia d'or i el títol de soci d'honor del club. En aquella reunió, en Josep Maria de Porcioles va manifestar que a la cantera Safont es construïen diversos equipaments: un Palau de Gel i del Pedal, un camp de futbol, una pista d'atletisme i altres instal·lacions. La pista d'atletisme es va començar a construir a finals de l'any 1967, amb l'objectiu d'organitzar la competició internacional Westathletic¹²² l'any 1969, però no s'hi va arribar a temps. L'homologació de la pista —la primera de material sintètic (tartán) que es construïa a Barcelona— i la resta d'equipaments van ser possibles l'any 1970, però encara s'hi estaven fent obres d'adequació l'any 1971.¹²³ Va ser la primera instal·lació municipal, a la qual li van

121 *La Vanguardia*, 29 de maig de 1968.

122 En aquesta competició, que aglutinava sis nacions (Bèlgica, Dinamarca, Holanda, Àustria, Suïssa i Espanya), participava un atleta per país, i estava previst organitzar-n'hi una cada dos anys. L'edició de l'any 1969 es va traslladar finalment a l'estadi de Vallehermoso (Madrid).

123 Blog *BarcelonaSportiva*, *Instal·lacions esportives amb nom propi: Estadi Joan Serrahima*, Juli

donar el nom d'un esportista: *Joan Serrahima*.¹²⁴ Cal precisar que, des de l'any 1964 i de manera ininterrompuda fins a l'any 1972, els Campionats d'Espanya d'Atletisme ja s'havien traslladat a l'Estadi de Vallehermoso de Madrid.

El mes de setembre de 1969, *El Mundo Deportivo* publicava un interessant article, signat per en Francesc Castelló, que desvetllava les traves administratives i els problemes de gestió que patien els esportistes i les entitats per tal de poder utilitzar l'Estadi de Montjuïc: els llançadors de martell i de disc es queixaven que havien de desplaçar-se a la Foixarda per poder entrenar; d'altres protestaven pels rètols de *Prohibido*: “*Quizá tanta valla y prohibición sean para que no viésemos las tomateras que se cultivan en el Estadio en competencia con las huertas del llano del Llobregat*”; els lloguers dels armariets també generaven controvèrsia, ja que sempre havien estat gratuïts; el control que patien els atletes: “[...] *tienen que extender una ficha, previa entrega de dos fotografías, presentación de licencia y carnet de identidad*”; la utilització de l'Estadi per part dels aspirants a torero (*maletillas*); i finalment del cànon que havia pagat el CN Barcelona per un curset escolar: “[...] *ya que siendo una cosa subvencionada por nuestro Ayuntamiento, el club organizador ahora tiene que abonar al Estadio un canon de unas 5 pesetas, por cursillista, o sea en total 1.000 pesetas. ¿Comprenden ustedes tamaña incongruencia?*”.¹²⁵

Pernas 25 de setembre de 2013.

124 Joan Serrahima i Bofill no va ser un atleta destacat. L'any 1928 va ser campió de Catalunya de 100 i de 200 metres llisos, i d'Espanya dels 100 metres. Fou seleccionat per anar als JJOO d'Amsterdam, competint als 100, 200 i 4x100 metres llisos, però sense passar de la primera ronda. Com a dirigent, va formar part de la junta directiva de la Federació Catalana d'Atletisme l'any 1933. L'any proper va ocupar el càrrec d'entrenador. Va ser delegat de l'equip de Catalunya en els Campionats d'Espanya de 1940.

125 Francesc Castelló (1926-2014), periodista i jutge d'atletisme. Va ser col·laborador de *El Mundo Deportivo* durant cinc dècades.

El debat ciutadà: remodelació o demolició

L'any 1970, l'Estadi va ser l'escenari d'una pel·lícula esportiva: *La gran esperanza blanca*. El film, dirigit per en Martin Ritt, narra la història de Jack Johnson, el primer campió de boxa negre de la història del pes pesant (1908-1916). Un personatge que també forma part de la història esportiva de la nostra ciutat, ja que va visitar-la i va disputar un combat a la Plaça de Braus de Les Arenes, quan ja havia deixat de ser campió l'any 1916.

L'Estadi reproduïa l'estadi de La Habana, on l'abril de l'any 1915 deixaria el títol després de 26 repeses en mans de Jess Willard. A la pel·lícula, dirigida per en Ritt, van participar gairebé vint-i-cinc mil figurants. No va ser l'únic escenari barcelonès que apareixia a la pel·lícula. El parc de la Ciutadella es transformaria en un parc berlinès i l'Estació de França en l'estació de Budapest.

El mes de febrer es va presentar un pla quinquennal, amb la presència de l'alcalde Porcioles i del regidor Pau Negre, com a interlocutor del Pla. El pressupost total era de gairebé 227 milions de pessetes: *"Hay que pensar en grandes instalaciones pensando en una Olimpiada"*.¹²⁶ El projecte, del qual tenia coneixement la *Delegación Nacional de Deportes*, presidida per en Joan Antoni Samaranch¹²⁷, contemplava millorar un bon nombre d'instal·lacions i el remodelatge de l'Estadi de Montjuïc: *"[...] no sería demolido, ni mucho menos en su parte exterior, y sí contendría unas instalaciones deportivas entre las que figurarán un pabellón cubierto, un velódromo de 210 metros de cuerda y una pista de*

126 *El Mundo Deportivo*, 21 de febrer de 1970.

127 Joan Antoni Samaranch va ser nomenat delegat nacional i president del COE a finals de desembre de 1966, i va ocupar el càrrec fins a l'any 1970.

tartán para el atletismo".¹²⁸ Poc després, el reputat periodista, Carles Pardo, assenyalava al diari *El Mundo Deportivo* que l'Estadi de Montjuïc cobert era una gran aposta.¹²⁹

Un any després i amb motiu de la visita dels dirigents de la Unió Ciclista Internacional, ja que cal recordar que la ciutat aspirava a organitzar el Mundial de Ciclisme de l'any 1973, es continuava insistint en el mateix: "*En su programa visitaron el Ayuntamiento ayer, lunes, por la mañana, donde se les mostró los planos y maqueta del velódromo que se construirá en Barcelona, en el estadio de Montjuich, para la celebración de los mundiales*".¹³⁰ El Mundial de Ciclisme va ser concedit, però les desavinences entre la *Delegación Nacional de Deportes* i l'Ajuntament de Barcelona, en relació a la construcció del velòdrom a l'Estadi, feien perillar el projecte.¹³¹ Finalment, malgrat el compromís municipal, el mundial de pista es va celebrar a Sant Sebastià¹³² i l'Estadi va continuar el seu procés de deteriorament, que probablement va contribuir a la mort de l'entusiasta Pau Negre, el mes de setembre de 1972, substituït per en Gonzalo de Quesada i Hernández.¹³³

El maig de 1973 es produeix el relleu al capdavant de l'Ajuntament de Barcelona. En Porcioles era convidat a deixar el càrrec, tot prenent el relleu l'Enric Massó i Vázquez. L'Estadi ja gairebé no s'utilitzava.

128 *La Vanguardia*, 21 de febrer de 1970.

129 *El Mundo Deportivo*, 29 de març de 1970.

130 *La Vanguardia*, 20 d'abril de 1971.

131 *La Vanguardia*, 29 de gener de 1972.

132 *La Vanguardia*, 10 de maig de 1972.

133 Gonzalo de Quesada i Hernández (1931-2015) va ser productor de cinema entre els anys 1954 i 1959, i posteriorment va ser administrador de *La Vanguardia*.

El març de 1974, l'Ajuntament de Barcelona va presentar un projecte de remodelació esportiva de Montjuïc a José Utrera Molina, ministre secretari general del *Movimiento*, i a Joan Gich Bech de Careda, *delegado nacional de Educación Física y Deportes*, que contemplava enderrocar l'Estadi.¹³⁴ *“En la primera fase de las obras previstas se incluye la construcción de doce pistas de tenis, ocho pistas de baloncesto con dieciocho de “mini-básquet”, un chalet para las oficinas, seis frontones, una pista de atletismo, un gran módulo polideportivo para la práctica del fútbol, hockey, rugby y otros deportes y otro cubierto, de cinco naves, que pueden albergar grandes espectáculos, bien de modo unitario, bien en su totalidad. El coste de estas nuevas instalaciones superará los cuatrocientos cincuenta millones de pesetas”*.¹³⁵

En una segona fase estava previst dotar de més instal·lacions la muntanya, contemplant l'opció de construir-hi un velòdrom. Com a primera mesura, es va signar un conveni de bases, que contemplava que cada institució, Ajuntament i *Delegación Nacional de Educación Física y Deportes*, assumiria el 50% de les despeses. L'avantprojecte havia d'estar finalitzat abans del mes de juliol per tal de fer la seva aprovació definitiva;¹³⁶ a la tardor l'avantprojecte encara no s'havia presentat. L'Estadi tornaria a estar novament en primera plana, amb motiu de la V Biennial de l'Art, ja que durant el dinar de presentació, presidit per en Joan Gich, i a l'hora del cafè, es va presentar a l'alcalde Massó la possibilitat de *volar* l'Estadi.¹³⁷ Dos dies després, en Gonzalo de Quesada confirmava que l'avantprojecte estaria finalitzat per Nadal, alhora que aprofitava l'ocasió per matisar les declaracions de l'alcalde Massó: *“[...] no responde exactamente el calificativo al futuro que le aguarda. El Estadio*

134 En Joan Gich havia substituït Joan Antoni Samaranch al capdavant de la *Delegación Nacional de Educación Física y Deportes* l'any 1970.

135 *La Vanguardia*, 10 de març de 1974.

136 *El Mundo Deportivo*, 10 de març de 1974.

137 *La Vanguardia*, 23 d'octubre de 1974.

*será demolido, pero depende de los proyectos que elaboren los técnicos, será la dinamita la que termine con él”.*¹³⁸

Abans de finalitzar l'any ja es podia intuir que no es complirien els terminis i que els compromisos signats entre l'Ajuntament de Barcelona i la *Delegación Nacional de Educación Física y Deportes* eren paper mullat: “[...] unas veces porque el Ayuntamiento no llega a esa cantidad anual, y otras porque, por lo que sea, no hay aportación de la Delegación Nacional de Deportes”.¹³⁹

El mes de febrer de 1975, el Col·legi d'Arquitectes es pronunciava públicament sobre el futur de l'Estadi i, mitjançant una carta adreçada a l'alcalde, assenyalaven els motius pels quals calia dur a terme la seva conservació i restauració:

“El Estadio es obra del insigne arquitecto barcelonés Pere Doménech i Roura, hijo del también famoso arquitecto Doménech i Montaner, con quien colaboró en obras como el Instituto Pere Mata de Reus y el Hospital de Sant Pau de Barcelona, y fue director de las obras de la Exposición Internacional de 1929, con motivo de la cual fue edificado el Estadio Olímpico.

El Estadio es una obra arquitectónica de gran interés, ejemplo de novecentismo monumentalista de la tercera década de nuestro siglo, que une los valores espaciales y arquitectónicos de su vestíbulo y fachada, indiscutible valor plástico al integrar a la arquitectura artes aplicadas. Son de especial interés la fachada principal con sus vestíbulos y dependencias para ilustres visitantes y la puerta de Maratón.

La concepción urbanística del Estadio es también de gran interés. Concebido y planeado juntamente con los demás edificios y urbanizaciones de la Exposición del 29, comparte con ésta una visión monumental del

138 *La Vanguardia*, 25 d'octubre de 1974.

139 *La Vanguardia*, 26 de novembre de 1974.

urbanismo. Su disposición cerrando la gran avenida Paseo Internacional (que debiera también devolverse su primitivo uso), la situación de la torre en uno de los ejes de dicho paseo, y la incorporación de su silueta a la de la montaña de Montjuïc, visible desde toda la ciudad, pone de manifiesto esta concepción monumentalista de una generación de arquitectos y urbanistas que colaboraron a crear una de las páginas más relevantes de la historia de la ciudad, hacia la que deberíamos sentir el máximo respeto.

La poca diferencia de coste entre demoler el edificio y restaurarlo no parece obligar a tomar una decisión que supusiera el fin del edificio.

*Por todo ello solicitamos a usted una atención especial respecto a estos problemas de conservación de nuestro patrimonio, concretados esta vez en la necesidad de una aprobación urgente de la ordenanza y del revisado catálogo municipal de edificios y monumentos de interés artístico, histórico, arqueológico, típico o tradicional y de la conservación y restauración del Estadio de Montjuïc”.*¹⁴⁰

Tanmateix, la Federació Catalana d'Atletisme va manifestar el seu suport per tal de no enderrocar-lo. Per aquest motiu es va convocar una roda de premsa, on va acudir en Josep Garrell, president de la Federació, acompanyat dels expresidents Pere Ricart, Nemesi Ponsati, Fernando Serrano, Miquel Arévalo i Ferran Sagnier: “*El Estadio de Montjuïc debe continuar en pie para mayor prestigio de nuestra ciudad y el atletismo [...] para lo cual hay que realizar cuantos estudios sean precisos antes de aceptar su demolición*”.¹⁴¹

140 *La Vanguardia*, 18 de febrer de 1975.

141 *El Mundo Deportivo*, 19 de febrer de 1975.

Poc després, el diari *El Mundo Deportivo*¹⁴² publicava un extens reportatge amb entrevistes al representant de la *Delegación Nacional de Educación Física y Deportes* a Catalunya, Francisco Platón, l'alcalde Massó i diversos dirigents esportius. En Francisco Platón subratllava que calia deixar-se de sentimentalismes, i que la millor opció era dotar a Montjuïc d'un gran espai poliesportiu. En Massó li confessava al periodista Fernando Fornells: *"Quiero que le conste a usted sin ninguna duda que estamos absolutamente abiertos a cualquiera de las dos alternativas que se ofrecen a la zona deportiva del Estadio de Montjuich: la reconstrucción del Estadio o bien su demolición y la construcción de unas nuevas instalaciones"*. Els dirigents entrevistats van ser en Rafael Caveró, president de la Federació Espanyola d'Atletisme; en Josep Garrell, president de la catalana; en Pau Porta, president de la FC de Futbol; l'Agustí Montal, president del FC Barcelona; en Carlos Sentís, president de l'Associació de la Premsa de Barcelona; en José Luis Lasplazas, exdirector del diari i president de l'Agrupació de Periodistes Esportius de Barcelona i en Jordi Mir, president del Col·legi d'Arquitectes. Majoritàriament, tots es van manifestar a favor de la conservació de l'Estadi.

En Jordi Mir insistia novament amb els arguments ja descrits pel Col·legi d'Arquitectes: *"El Estadio, junto a las demás edificaciones de la Exposición Universal (1914-1929) posee un gran valor arquitectónico. Es una muestra de las más bellas del novecentismo monumentalista de la tercera década del siglo [...]. Su colocación respecto a las vías vecinas y su intencionada incorporación a la silueta de la montaña de Montjuich, son un ejemplo de una concepción monumentalista del urbanismo que tuvo en nuestra ciudad unas manifestaciones de extraordinario valor"*; i finalitzava recordant que: *"demoler y volver a construir es más caro que restaurar y conservar"*.

142 *El Mundo Deportivo*, 27 de febrer de 1975.

El posicionament del Col·legi d'Arquitectes va provocar probablement que s'abandonés el projecte de Montjuïc. L'Estadi continuava deteriorant-se i això es podia constatar en unes fotografies publicades a *La Vanguardia*¹⁴³ amb el títol: “¿Es éste aquel Estadio en el que se celebraron los primeros Juegos Mediterráneos?”. Les fotografies d'en Josep Postius estaven acompanyades del següent text: “¿Puede Barcelona ofrecer una imagen de descuido y falta de atención por un recinto de tanta tradición? Parece que la respuesta más lógica a todas estas preguntas es no. Y es que no se puede concebir ni permitir que del Estadio hayan desaparecido los palcos, los asientos, que los sanitarios estén totalmente destruidos y que el techo de la tribuna no exista prácticamente. Sin duda, este estado de cosas debe solucionarse lo antes posible. Se puede argumentar que el Estadio debe desaparecer como tal, pero lo que no se puede ni debe permitirse es que Barcelona ofrezca este triste espectáculo. Pensamos que esta situación requiere una rápida y pronta solución”.

El 29 d'octubre de 1975, la publicació de la notícia anunciant que el Dictador Francisco Franco estava extremadament malalt, va coincidir amb la publicació d'un decret municipal, que signava el nou alcalde, Joaquim Viola i Sauret: “Una transformación y obra de tanta importancia aconseja una decisión de la Corporación Municipal, en especial por la posible conveniencia de modificar el perímetro propiamente deportivo, dentro del total recinto del parque de Montjuich, previo un informe en cuya elaboración participen concejales, que por sus funciones en el Ayuntamiento y por desempeñar cargos en organismos deportivos oficiales, puedan tener el mayor conocimiento de la materia, así como los delegados de servicios adecuados por sus competencias, con el auxilio de los técnicos que designen, y también otras personas de representación profesional idónea al caso o de prestigio ciudadano o instrumentos de la opinión y, entre éstos, representantes de

143 *La Vanguardia*, 2 de maig de 1975.

los medios informativos".¹⁴⁴ El decret contemplava la creació d'una Ponència, que hauria de dictaminar abans de les festes de Nadal, si l'Estadi es conservava o no. El Dictador finalment va morir el 20 de novembre de 1975.

A principis de gener de 1976, la Ponència especial sobre l'Estadi de Montjuïc va presentar un informe fonamentat en un dictamen de l'Oficina Consultiva d'Estructures del Col·legi de Arquitectes: *"En vista de ello, un decreto de la Alcaldía da por cumplido el cometido de la ponencia especial y ordena a la Delegación de Obras Públicas el estudio para efectuar la contratación del derribo del actual Estadio, siempre que se salven los elementos representativos, evitar todo perjuicio a otros edificios y prever la atención de la Unidad Operativa de Museos por si se encuentran restos ibéricos como ocurrió cuando se construyó el Estadio. En adelante la ponencia especial, que se prorroga con su misma composición, se llamará "Ponencia Especial para el Área Social Deportiva de Montjuich", que tendrá como misión estudiar y proponer el tipo o tipos de gestión y de reglamentación de uso, más adecuadas al Área, aptos para asegurar su necesaria conservación y mejora, y en lo posible su autosuficiencia y así dar igualdad de acceso al uso de las instalaciones para todos los ciudadanos"*.¹⁴⁵

El mateix Col·legi d'Arquitectes promouria la inclusió de l'Estadi en el *Catálogo de Edificios Histórico-Artísticos*. Això, tal i com assenyalava el mateix Col·legi en una nota de premsa: *"[...] no presupone convertir el Estadio en un edificio intocable, sino simplemente que cualquier decisión que se tome sobre él deberá ser suficientemente estudiada y matizada por el propio Ministerio de Educación y Ciencia, lo cual será siempre una mayor garantía para todos los intereses ciudadanos"*.¹⁴⁶

144 *La Vanguardia*, 29 d'octubre de 1975.

145 *La Vanguardia*, 15 de gener de 1976.

146 *La Vanguardia*, 20 de març de 1976.

Poc després eren els “Amics de la Ciutat”, una entitat fundada l’any 1935, que prenia posició davant l’Estadi, tot suggerint la necessitat de convocar: “[...]un concurso de anteproyectos de remodelación de la zona deportiva de Montjuich, que tenga en cuenta la pluralidad de factores y aspectos citados, es el primer paso necesario para salir de la confusa situación actual en torno al joven, aunque envejecido Estadio”.¹⁴⁷ El president de la Federació Catalana d’Atletisme feia públic que havia rebut una carta de l’Ajuntament, en la que es prohibia la realització d’activitats atlètiques a l’Estadi: “El presidente de la Federación Catalana, Pedro Garriga-Nogués, anunció en un acto público haber recibido un escrito del Ayuntamiento de Barcelona, por el que se prohíbe la utilización del Estadio por parte de los atletas, éstos continúan acudiendo al viejo recinto para entrenarse en sus pistas, sin corretear para ello por las gradas. Es lógico que los atletas utilicen el campo y las pistas, que es donde se hace deporte, si se tiene en cuenta que en esta instalación no han dejado de celebrar encuentros oficiales de rugby y aún torneos de fútbol de organismos municipales o paramunicipales”.¹⁴⁸ Una prohibició fictícia, ja que a l’Estadi es van continuar celebrant les activitats, tal com queda palès a la nota que parla sobre les proves celebrades a l’Estadi pel CN Barcelona durant els primers dies de juny.¹⁴⁹ Així doncs, continuava la situació d’indefinició sobre el futur de l’Estadi, tot i que el debat apareixia periòdicament, tal com queda reflectit a la secció de *Cartas a La Vanguardia*, on els dies 1 i 24 de juliol es van publicar cartes ben argumentades: l’una a favor i l’altra en contra de la demolició de l’Estadi.

El 27 de juny de 1977, en Josep Tarradellas, president de la Generalitat de Catalunya a l’exili, aterrava a Madrid, 12 dies després de les primeres eleccions democràtiques celebrades a Espanya. A finals de setembre es

147 *La Vanguardia*, 28 de març de 1976.

148 *El Mundo Deportivo*, 1 d’abril de 1976.

149 *El Mundo Deportivo*, 10 de juny de 1976.

restaurava la Generalitat de Catalunya i el 23 d'octubre pronunciava la famosa frase, “*Ja sóc aquí*”, a la Plaça de Sant Jaume.

A principis de gener de 1978, i després d'una entrevista amb en Benito Castejón, director general del *Consejo Superior de Deportes*, en Tarradellas es mostraria partidari d'aprofitar l'Estadi: “[...] *por razones sentimentales y por lo que representa para Cataluña, aunque estamos a la espera de la confección de un informe sobre su actual situación*”.¹⁵⁰ Si bé la resposta no va ser immediata, la posició d'en Castejón quedaria reflectida a la premsa mesos després, quan va manifestar: “*Particularmente creo que, dejando a un lado el valor sentimental del Estadio, en el área que ocupa se debieran erigir instalaciones modernas que respondieran a las necesidades ciudadanas, pero la decisión la ha de adoptar el consistorio barcelonés*”.¹⁵¹

No hi van faltar reflexions carregades d'ironia, com ara la publicada per l'escriptor i guionista Noel Clarasó, conegut pel seu sentit de l'humor. A la seva secció *El pro y el contra* a *La Vanguardia* deia: “*Preguntar es fácil. Lo difícil es dar contestación acertada. Y lo más difícil poner en práctica la contestación. Esto del estadio es una de las urgencias de Barcelona. Si mandara yo, tal vez la dejaría en herencia a nuestros hijos para que, sin prisa, la resolvieran ellos o nuestros nietos. No lo vamos a dejar todo resuelto para el bienestar de los descendientes. Sería mucho pedir a nuestra generación*”.¹⁵² Continuava el futur incert de l'Estadi, que es resistia a morir, malgrat que cada vegada l'activitat dels atletes era més testimonial. Puntualment, l'Estadi seguia acollint partits de rugbi, com ara el que es va disputar l'1 d'octubre entre el BUC i el Cornellà, corresponent a la segona jornada de la lliga nacional.¹⁵³

150 *La Vanguardia*, 4 de gener de 1978.

151 *La Vanguardia*, 13 de desembre de 1978.

152 *La Vanguardia*, 14 de gener 1978.

153 *El Mundo Deportivo*, 1 d'octubre de 1978.

El 26 de gener de l'any 1979, mitjançant un Reial Decret, es convocaven les eleccions locals el 3 d'abril d'aquell mateix any. Els nous dirigents sorgits de les primeres eleccions democràtiques en l'àmbit municipal haurien de resoldre un problema que portava enquistat massa temps, tot el temps que va durar la dictadura en aquest país.

Les barraques al voltant de l'Estadi de Montjuïc s'havien reduït l'any 1975, però la instal·lació es trobava en total desús.

Imatge de l'interior de l'Estadi a finals dels anys 70 del segle XX, evidenciant el seu abandonament.

El nou temps democràtic obre la porta a una aposta olímpica (1979-1985)

En Narcís Serra, del Partit dels Socialistes de Catalunya, va guanyar les eleccions municipals i el 15 de maig de 1979 va formar un govern conegut com a *Pacte de Progrés*, amb el PSUC i els partits nacionalistes CiU i ERC. Inicialment, al capdavant de la regidoria de Cultura i Esports se situava en Rafael Prada i Camps, del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), però un mes després assumia la regidoria l'Albert Pons i Valon, de Convergència i Unió. El mes de desembre, en dues entrevistes, en Pons Valon insistia en què reconstruir l'Estadi era impossible: *“No rinde ahora casi nada, por su estado de deterioro. Desde el punto de vista técnico, el coste de las reparaciones las hace prohibitivas”*. I deixava novament la porta oberta al RCD Espanyol: *“quizá podría hablarse otra vez de la posibilidad de que lo utilice el RCD Español. En cualquier caso, la solución la hemos de tomar entre todos; club, prensa, la ciudad entera”*.¹⁵⁴

Al diari *El Mundo Deportivo*, deu dies després, s'ampliava la informació: *“Ante todo debo decirle que yo veo la reconstrucción de Montjuich en base a un gran estadio en el más amplio término de la palabra, y no como un simple escenario de fútbol—espectáculo. La actual superficie, alrededor de siete hectáreas de terreno, permite esa remodelación, incluyendo la construcción*

¹⁵⁴ *La Vanguardia*, 13 de desembre de 1979.

*de campos de fútbol, rugby o pistas de tenis que reviertan en la actividad deportiva del ciudadano barcelonés. El estadio es, pues, recuperable desde el punto de vista de infraestructura y permite, incluso, el desenvolvimiento en él de un club de fútbol de Primera División siempre y cuando la remodelación externa y el aprovechamiento del espacio sea racional. A mí personalmente la oferta del Español, al margen de aspectos urbanísticos y de deontología municipal, me parece interesante. Sólo que deberían imponerse condiciones muy claras. Por ejemplo, la reconstrucción debería correr a cargo del Ayuntamiento y no del Español, el rendimiento deportivo debería estar garantizado, los transportes públicos asegurados para que un domingo de fútbol no rompiera el «hábitat» natural de Montjuich y, por último, dejar el recinto al Español a título de alquiler. El Ayuntamiento debe ser el protagonista de la operación, no un club privado. Y si hay que indemnizar al Español por los terrenos de Sarriá, repartir el posible beneficio entre ambas partes. Así planteado, el proyecto es sugestivo porque se salva el estadio de Montjuich y, al mismo tiempo, se solventa el colapso de tráfico que hoy sufrimos los domingos que hay fútbol en Sarriá”.*¹⁵⁵

Poc després, amb la tradicional trobada amb els mitjans de comunicació a principis d'any, el president del RCD Espanyol, Manuel Meler, deixava clar l'interès del club per l'Estadi, però l'operació estava vinculada amb el Mundial de futbol de 1982¹⁵⁶, ja que l'Estadi de la carretera de Sarrià era un dels escenaris previstos i s'havia de remodelar a través d'una línia de crèdit:¹⁵⁷ *“Ahora estamos, de nuevo, en contacto con el Ayuntamiento. Vamos a reunirnos en breve para reconstruir lo que hoy es una vergüenza para la ciudad, el Estadio de Montjuich, a cambio de la reconversión de parte de nuestros terrenos. No aspiramos a beneficiarnos con la especulación del suelo.*

155 *El Mundo Deportivo*, 24 de desembre de 1979.

156 El Mundial de futbol havia estat concedit a Espanya durant una reunió del Comitè Executiu de la FIFA celebrat durant el Mundial de Londres (1966).

157 *“El Mundial de Fútbol de 1982: escaparate de la nueva democracia española*, Juan Antonio Simón Sanjurjo, Materiales para la historia del deporte, 2012.”

*Buscamos solamente, una solución que beneficie a la ciudad y al Español. Con mil millones construiríamos el nuevo Estadio Municipal y con el resto (hasta dos mil cien o dos mil doscientos millones) crearíamos zonas deportivas para el club, un local social. Estamos dispuestos a admitir una fiscalización. No queremos beneficios. Nuestras intenciones son claras. Pero, luchamos contra el tiempo. No podemos empezar las obras de Sarriá con vistas al Mundial y luego recibir la autorización para llevar adelante nuestra idea. Tenemos seis meses de tiempo. La realidad de entonces será irreversible. Si no nos dan vía libre tendremos que retirar nuestro ofrecimiento”.*¹⁵⁸

El posicionament de l'Espanyol va rebre el recolzament del president de la Federació Espanyola d'Atletisme, Juan Manuel de Hoz, que va enviar telegrams al Rei, als presidents del Govern i de la Generalitat, i a l'alcalde Narcís Serra. Fins i tot, va sol·licitar a Benito Castejón, director del CSD (*Consejo Superior de Deportes*), que la subvenció destinada a la remodelació de l'estadi de Vallehermoso a Madrid es destinés a l'Estadi de Montjuïc. En el telegrama al Rei li deia: “*Señor: En vuestra calidad de primer deportista del país nos atrevemos a pedir respetuosamente a V. M. ayuda para la construcción de un nuevo estadio en los terrenos del viejo Montjuich, al no existir ninguna instalación deportiva en España que pueda catalogarse como estadio a nivel europeo. Dios guarde V. M. muchos años*”.

¹⁵⁹

En Narcís Serra i en Manuel Meler es van reunir el 23 de gener per parlar sobre Montjuïc i Sarrià, però malgrat que el president de l'Espanyol va sortir esperançat de la trobada, en el moment de la veritat el projecte no va prosperar.

158 *La Vanguardia*, 5 de gener de 1980.

159 *La Vanguardia*, 9 de gener de 1980.

A mitjans de 1980, l'Estadi tindria una nova oportunitat esperançadora. L'alcalde Narcís Serra i els tinents d'alcalde, Josep Miquel Abad, Josep Maria Culler i Pasqual Maragall, van estudiar la possibilitat de demanar uns Jocs Olímpics. El 31 de gener de 1981, l'alcalde va explicitar aquest desig durant el sopar que organitzava anualment *El Mundo Deportivo* per premiar els millors esportistes de l'any. El 30 de juny de 1981, el Ple de l'Ajuntament de Barcelona va aprovar, per unanimitat de tots els grups polítics, la presentació oficial de la candidatura de Barcelona als Jocs Olímpics de l'estiu de 1992. Un mes abans, amb motiu del centenari del naixement de l'escultor Pablo Gargallo¹⁶⁰, es va celebrar una exposició al Palau de la Virreina, on es van traslladar les escultures dels "genets olímpics" que hi havia a l'Estadi i es van col·locar davant la porta del Palau. L'any 1981 es va acomiadar amb una innocentada radiofònica, en la qual s'assegurava que, a proposta de l'alcalde Narcís Serra, el FC Barcelona i l'RCD Espanyol jugarien els partits de Lliga a l'Estadi i que a més seria l'escenari del Mundial de futbol.¹⁶¹

A finals de 1981 vaig tenir l'oportunitat de visitar l'Estadi amb regularitat, ja que vaig començar a treballar a l'Àrea de Joventut i Esports. Al regidor Pons i Valón li succeïrien al càrrec els també regidors de CiU, Xavier Millet i Tusell i Sebastià Millans i Rossich. Quan es va trencar el Pacte de Progrés, l'Enric Truñó i Lagares va assumir la regidoria del Partit dels Socialistes de Catalunya. L'Estadi es trobava en unes condicions lamentables. Recordo que el magatzem era de grans dimensions i tenia dos nivells. A través d'una rampa, per la que pujaven els camions, es podia accedir a la part superior, on hi havia fanals i fonts retirats de la via pública, així com tanques del RACC que s'utilitzaven per tancar el circuit de Montjuïc. A la part inferior vaig arribar a veure una llanxa motora, propietat d'un funcionari municipal i, fins i tot, un cavall. En

160 Pablo Gargallo, (1881-1934). Barcelona és l'única ciutat que té nombroses obres d'aquest escultor en edificis públics, places i jardins.

161 *La Vanguardia*, 30 de desembre de 1981.

una altra dependència de l'Estadi s'havia instal·lat un petit taller, on reparaven carrosseries de cotxes i carenats de motos.

A finals dels anys setanta, tot el que tenia valor a l'Estadi va anar desapareixent, des de les làmpades del hall de la tribuna, fins a les canonades dels vestidors. L'Estadi continuava rebent tot el material de neteja que corresponia a cada instal·lació municipal i es va trobar un grandios magatzem ple de deixalles, productes de neteja, lleixiu, etc. Fins i tot, el concessionari d'un desmarxat bar que hi havia al hall de l'Estadi, on esmorzàvem els funcionaris del l'Àrea d'Esports, comentava que hi havia un "fantasma" que li robava els pernils. Finalment, cal esmentar que hi havia un senyor que venia a recollir els excrements dels coloms i després els posava a la venda, com a abonament per a les plantes.

El 10 de novembre de 1982, en Narcís Serra va presentar l'Informe de Candidatura, elaborat per en Romà Cuyàs, primer comissionat olímpic. Tres dies després, ambdós viatgen a Lausanne, acompanyats d'en Josep Lluís Vilaseca, director general d'Esports de la Generalitat de Catalunya i de l'Enric Truñó, regidor d'Esports, per tal de presentar l'informe a Joan Antoni Samaranch, president del CIO. El 2 de desembre de 1982, en Pasqual Maragall i Mira substituïa Narcís Serra al capdavant de l'alcaldia de Barcelona. Dos mesos abans, un reportatge fotogràfic d'en Carlos Pérez de Rozas a *La Vanguardia* deixava clar que: *"Montjuïc se resiste a morir"*, i especificava: *"Ante el posible compromiso olímpico de 1992, el Ayuntamiento no descarta la posibilidad de reconstruirlo y acondicionarlo con capacidad para casi 60.000 espectadores, a base de aprovechar tan sólo los cimientos y levantar en su entorno el resto de recintos precisos para tan importante acontecimiento. Las fotos son elocuentes, pero el Estadio de Montjuïc aún no ha muerto, se halla en la UVI municipal a la*

espera de decisiones".¹⁶² De fet, aprofitant una visita a Barcelona, el mes de maig de 1981, la ciutat va sol·licitar a la Casa Reial el seu patronatge per a la candidatura a acollir els Jocs Olímpics de 1992.

El mes de febrer de 1983, l'alcalde Pasqual Maragall confirmava, en una entrevista publicada a *La Vanguardia*, que Montjuïc seria l'Estadi dels Jocs Olímpics i que a l'estiu es faria un concurs internacional restringit per remodelar l'Estadi.¹⁶³

El mes d'agost de 1983, el Consell Rector de la candidatura (constituït el mes de gener) va convocar el concurs internacional, al què va convidar vuit prestigiosos equips d'arquitectes: en Ricard Bofill; en Josep Antoni Coderch; en Frederic Correa, l'Alfons Milà, en Joan Margarit i en Carles Buixadé; en Francisco Sainz de Oiza i en Rafael Moneo; en Vittorio Gregotti; l'Arata Isozaki; en James Stirling i en Richard Weidle. En Coderch i l'Stirling tot i que estaven convidats, van declinar la invitació.

El 16 de gener de 1984, una comissió tècnica delegada del Consell Rector va decidir que la reforma de l'Estadi s'encarregaria a l'equip de Correa, Milà, Margarit, Buixadé i de Vittorio Gregotti. El nou Estadi conservaria la seva façana exterior; era una manera de mantenir un lligam amb el passat i amb l'Exposició Internacional de 1929.

Les obres de l'Estadi es van iniciar el mes de febrer de 1985 i, com a acte simbòlic del compromís olímpic, es va col·locar en una de les seves parets el rètol: "*Barcelona 1992*". L'arquitecte milanès Vittorio Gregotti, assenyalava en una entrevista a *La Vanguardia* que caldrien dos anys i mig o tres per finalitzar les obres: "*Depende del dinero [...]. Sin embargo*

162 *La Vanguardia*, 8 d'octubre de 1982.

163 *La Vanguardia*, 20 de febrer de 1983.

*se pueden empezar las obras por varios puntos distintos, simultáneamente [...] En octubre de 1986 se precisará una imagen que identifique la voluntad de Barcelona cara a los Juegos: la del 'Estadi de Montjuïc'.*¹⁶⁴

El mes de gener de 1985 es va redactar el Pla Director definitiu de l'Anella Olímpica de Montjuïc i el 2 d'abril es va constituir l'empresa Anella Olímpica de Montjuïc S.A. (AOMSA), al capdavant de la qual se situa com a conseller delegat en Josep Miquel Abad. Poc després, el mes de juny de 1985, es feia públic que la comissió de govern de l'Ajuntament de Barcelona acordava que, encara que Barcelona no fos designada seu dels Jocs Olímpics, l'Estadi i el nou Palau d'Esports es construïrien igualment.

El pressupost per a la construcció de l'Estadi era de 4.983 milions de pessetes, que s'incrementarien 1.028 milions més si la ciutat era escollida com a ciutat olímpica.¹⁶⁵ Les obres de l'Estadi serien costejades pel *Consejo Superior de Deportes*. El mes de desembre, el Consell Rector de la Candidatura Barcelona'92 feia públiques les instal·lacions que s'utilitzarien en els Jocs Olímpics, a excepció de la vela i del beisbol, pendent encara d'entrar en el programa olímpic. L'Estadi acolliria les cerimònies de la inauguració i de cloenda dels Jocs, la competició d'atletisme, la sortida i l'arribada de la marxa atlètica i la marató.¹⁶⁶ Desaparegut el perill de la seva demolició, l'Estadi havia iniciat el camí cap a una recuperació del seu esplendor.

El 5 de maig de 1985, malgrat el seu estat ruïnós i desbaratat, l'Estadi encara va donar un darrer servei. Va ser l'escenari d'un simulacre de rescat de la Creu Roja. El simulacre consistia en aconseguir el rescat de 60 persones afectades per l'explosió d'un edifici. La situació era paradoxal,

¹⁶⁴ *La Vanguardia*, 27 de març de 1985.

¹⁶⁵ *La Vanguardia*, 7 de juny de 1985.

¹⁶⁶ *La Vanguardia*, 17 de desembre de 1985. Finalment, la marató sortiria de Mataró i les proves de marxa del Passeig de la Zona Franca.

un estadi que durant molt de temps va ser amenaçat per la dinamita i pendent de la seva reconstrucció, i ara era l'escenari d'un simulacre motivat per una hipotètica explosió.¹⁶⁷

167 *La Vanguardia*, 5 de maig de 1985.

Les obres de reconstrucció de l'Estadi Olímpic de Montjuïc es van dur a terme entre els anys 1985 i 1989.

Entrada de la primera jornada a la Copa del Món d'Atletisme de 1989, el mateix dia de la inauguració després de la reforma.

La Copa del Món d'Atletisme, que va servir també per inaugurar novament l'Estadi Olímpic el setembre de l'any 1989, va deslluir per la pluja i va posar en evidència problemes d'organització.

L'Estadi dels Jocs Olímpics de Barcelona'92 (1986-1992)

El 17 d'octubre de 1986, després que Joan Antoni Samaranch pronunciés la famosa frase, “*À la ville de Barcelona*”, l'Estadi de Montjuïc feia realitat per fi el seu vell somni: ser un Estadi Olímpic.

A partir del mes de novembre de 1986 fins al mes de març de 1987, van ser diverses les veus, a través de cartes al director, que van manifestar la conveniència de donar a l'Estadi el nom d'un dels pioners de l'atletisme barceloní, el català Nemesi Ponsati.¹⁶⁸ També en aquest període es va tornar a parlar de la possibilitat de cedir en el futur l'ús de l'Estadi a un equip de futbol.

El 12 de març de 1987 es constitueix oficialment el Comitè Organitzador Olímpic Barcelona 1992 (COOB'92) en el Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. L'alcalde Pasqual Maragall, en representació de l'Ajuntament de Barcelona, l'Alfonso de Borbón, president del COE, el ministre de Cultura, Javier Solana, en representació de l'Estat, i en Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya van signar els Estatuts de constitució. El mes de juny del any 1987, el regidor d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona, Enric Truñó, anunciava que s'estava estudiant la creació d'una nova empresa municipal per gestionar les

¹⁶⁸ Cartes al Director de *La Vanguardia*, 7 de novembre de 1986, 6 de gener de 1987 i 15 de març de 1987.

instal·lacions olímpiques, i que serviria: “[...] *para organizar con tiempo los acontecimientos deportivos con los que pretendemos inaugurar las instalaciones olímpicas, en concreto la Copa del Mundo de Atletismo de 1989, en el Estadio, y el Mundial de Baloncesto*”.¹⁶⁹ De fet, la presentació de la V Copa del Món d’Atletisme es va dur a terme a Roma el mes d’agost durant la celebració dels II Campionats del Món.¹⁷⁰

Aprincipis de desembre de 1987, l’alcalde Maragall i el president del RCD Espanyol, acompanyats del regidor d’Esports, Enric Truñó, i del gerent del club, Pere Tomàs, es van reunir per aconseguir que els terrenys de Sarrià fossin edificables i poder traslladar el club a Montjuïc. El club blanc-i-blau volia els drets d’ús de l’Estadi per a un període de 99 anys, i que la requalificació servís per sanejar els deutes.¹⁷¹

Les obres anaven avançant segons el calendari previst, però, a principis de juny de l’any 1988, una vaga d’una setmana en el sector de la construcció (hi havia més de 600 treballadors en les obres de l’Anella Olímpica) va crear profunda preocupació en el COOB’92, ja que hi havia el compromís que les obres estiguessin finalitzades el mes de setembre de 1989, i ningú tenia clar que s’arribés a temps.¹⁷² El 14 de juny de l’any 1988, i per tal de gestionar les instal·lacions olímpiques, es va constituir la Societat Anònima Municipal *Barcelona Promoció Instal·lacions Olímpiques S.A.*. L’objectiu de l’empresa era la gestió, el manteniment, l’administració i l’explotació del Palau d’Esports del carrer Lleida, el Palau Sant Jordi, l’Estadi i el Velòdrom d’Horta. Com a director de l’empresa es va nomenar en Jordi Vallverdú i Gimeno, que abans havia estat regidor de la ciutat i diputat d’Esports. El Consell

169 *La Vanguardia*, 8 de juny de 1987.

170 *La Vanguardia*, 29 d’agost de 1987.

171 *La Vanguardia*, 2 de desembre de 1987.

172 *La Vanguardia*, 8, 10, 12 i 18 de juny de 1988.

d'Administració estava integrat per les següents personalitats: el president, Pasqual Maragall; el vicepresident primer, Enric Truñó; el vicepresident segon, Jordi Parnal; la representant d'Iniciativa per Catalunya, Eulàlia Vintró; el representant per Convergència i Unió, Joan Antoni Audet; el representant d'Alianza Popular, José Alberto Fernández; i el coordinador d'Esport, Manel Ibern; de Cultura, Ferran Mascarell; d'Economia, Francesc Rafart, així com un representant per designar del C.S.D., de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Barcelona. L'empresa naixia amb un dèficit assegurat, que es preveia que fos de 123 milions de pessetes l'any 1990.¹⁷³

L'any 1989, sis mesos abans de la Copa del Món, la Reial Federació Espanyola d'Atletisme mostrava la seva preocupació per la finalització de les obres en el termini previst i, en especial, per la pista d'escalfament. En José María Odriozola, president de la Federació, afirmava: *"Si todo va mal, es evidente que la Federación Española se sentirá fracasada y sobre ella recaerán las culpas, pero el mayor daño, sin duda, se lo haríamos a la imagen de Barcelona'92"*.¹⁷⁴

Un mes després, el príncep d'Astúries, Felip de Borbó, va visitar l'Estadi i d'altres instal·lacions olímpiques acompanyat d'en Pasqual Maragall, en Javier Solana, ministre d'Educació, del president del C.S.D. i del secretari d'Estat, Javier Gómez Navarro, i de Josep Lluís Vilaseca, secretari general de l'Esport de la Generalitat de Catalunya.¹⁷⁵ En un inici, s'havia parlat de la possibilitat d'inaugurar el nou Estadi el 25 de juliol, tres anys abans de l'inici dels Jocs Olímpics, però finalment, i a causa de l'increment del programa d'obres, es va decidir que s'inauguraria el 8 de setembre, amb motiu de la Copa del Món.

173 *La Vanguardia*, 30 de juny de 1988.

174 *La Vanguardia*, 6 de març de 1989.

175 *La Vanguardia*, 26 d'abril de 1989.

La millora de les mesures de seguretat va limitar l'aforament final a 60.000 espectadors. En aquell moment, el pressupost de les obres era de 6.049 milions de pessetes, de les quals el CSD n'assumia 4.996 i el COOB'92 1.053.¹⁷⁶

El mes de maig tornarien a la porta de Marató de l'Estadi els *genets olímpics*, traslladats a la porta del Palau de la Virreina de la Rambla l'any 1981. Aquest retorn va ser degut a la intervenció d'en Joan Antoni Samaranch.¹⁷⁷ A mesura que s'aproximava la inauguració de l'Estadi, tornava el debat entre la família espanyolista sobre la conveniència de deixar Sarrià i traslladar-se a Montjuïc.¹⁷⁸ A principis de juny, l'editor José Manuel Lara Hernández es manifestava contrari a anar-hi: *"Yo no me iría. En primer lugar, parece claro que no habrá metro para ir a Montjuich. Luego está el tema del aparcamiento. ¿Dónde se dejarían los coches? Para mí son dos cuestiones de gran importancia"*.¹⁷⁹

El 26 de juliol, tres anys abans dels Jocs Olímpics, es van donar per finalitzades les obres de l'Estadi. Aquesta data es va fer coincidir amb la visita d'una delegació d'ACNO (Associació de Comitès Olímpics Nacionals), que va estar encapçalada pel seu secretari Marian Renke, qui va destacar la bellesa i la funcionalitat de la més emblemàtica instal·lació olímpica.

De l'11 al 13 d'agost, i per rodar l'organització de la Copa del Món, s'hi van celebrar els Campionats d'Espanya d'Atletisme. Havien passat 26 anys des de la darrera vegada que es va celebrar aquesta competició. L'Estadi de Montjuïc s'inaugurava de nou seixanta anys després amb

176 *La Vanguardia*, 17 de maig de 1989.

177 *La Vanguardia*, 31 de maig de 1989.

178 El RCD Espanyol finalment jugaria a l'Estadi entre 1997 i 2009, celebrant el centenari del club en aquesta instal·lació.

179 *La Vanguardia*, 5 de juny de 1989.

un gran esdeveniment atlètic: la Copa del Món d'Atletisme. Aquesta competició, que organitzava la IAAF cada quatre anys, es va celebrar a l'Estadi del 8 a l'11 de setembre. Per tal d'assajar de cara als Jocs Olímpics, la muntanya es va tancar al tràfic privat, però l'Ajuntament no es va oblidar de reivindicar novament davant de la Generalitat de Catalunya la necessitat de portar la línia 2 de metro fins a l'Estadi.¹⁸⁰ Els primers problemes van aparèixer quan es va negociar el protocol de l'acte. La discussió del protocol va durar nou hores, ja que la Federació Internacional volia marcar el seu protocol sense tenir en compte que s'inaugurava una instal·lació presidida per la Casa Reial.¹⁸¹ La inauguració de l'Estadi no va ser la desitjada, tal com detalla en Xavier Ventura a *La Vanguardia*: “[...] se vio ensombrecida por una climatología adversa, la actuación de grupos radicales que defienden la creación de un Comité Olímpico Catalán y el retraso de cerca de media hora con que se iniciaron los actos. La pobreza de la ceremonia inaugural, las deficiencias que presentan algunos aspectos del acabado del estadio y las dificultades para acceder desde la ciudad al Anillo Olímpico completaron un cuadro que en su conjunto resultó poco afortunado”.¹⁸² En el mateix diari i el mateix dia, el periodista Andreu Mercè Varela feia un article d'opinió, que malgrat reconèixer els problemes de la inauguració, lloava el vell Estadi: “Creo que, ayer, Montjuich dejó de ser el estadio maldito, el que sirvió más a menesteres industriales y para menesterosos alojamientos, que a acontecimientos deportivos de alto nivel. Ayer se reabrió con la más elitista competición atlética que existe”.

Els principals protagonistes, els esportistes, van valorar positivament la pista, però no estaven del tot contents amb la il·luminació de l'Estadi. L'aigua i les goteres van ser les protagonistes de l'esdeveniment i aquest

180 *La Vanguardia*, 5, 8 i 9 de setembre de 1989.

181 *La Vanguardia*, 8 de setembre de 1989.

182 *La Vanguardia*, 9 de setembre de 1989.

fet va provocar una mala imatge al COOB'92, així com la preocupació dels dirigents polítics i esportius. Davant dels mitjans de comunicació s'argumentava que el fet d'haver conservat part de l'obra original de Domènech i Roura de l'any 1929 era, en part, la causa dels problemes. L'arquitecte Frederic Correa va desmentir que s'haguessin utilitzat materials de baixa qualitat per fer l'obra: *"Es cierto que el presupuesto económico ha sido muy justo y que el alza en los precios de la construcción no nos ha ayudado, pero todo ello lo ha tenido muy presente la casa constructora. Lo que puedo asegurar es que los materiales utilizados han sido los adecuados"*.¹⁸³

El mes de novembre, com a conseqüència de la crisi política originada a partir de problemes creats a l'Estadi durant la Copa del Món, es va materialitzar la dimissió d'en Jordi Parpal i Marfà, regidor d'Urbanisme i president de les empreses municipals vinculades al projecte olímpic (IMPU'92, Anella Olímpica Montjuïc S.A. i Vila Olímpica S.A., anomenades *Holding Olímpic*).¹⁸⁴ En qualsevol cas, van decidir tancar l'Estadi durant dos mesos per tal d'efectuar-hi reformes, malgrat que s'havia previst acollir-hi abans de finalitzar l'any tres proves esportives: el 23 de desembre un partit de futbol americà, el 26 de desembre el torneig de Nadal de futbol i el 31 de desembre l'arribada d'una marató femenina. Finalment, les obres es van endarrerir i això va motivar la suspensió de les dues primeres activitats. No obstant, l'*Eikiden*, una marató per relleus femenina internacional patrocinada per l'empresa japonesa *Kagome*, va recórrer els carrers de la ciutat l'últim dia de l'any. La prova, en la qual van participar divuit equips nacionals, era inèdita a Espanya i es va retransmetre en directe a través de la televisió de Japó. L'arribada va ser a l'Estadi i a la mateixa recta de tribuna, els Estats Units es van imposar a Japó, classificant-se Portugal en tercer lloc.

183 *La Vanguardia*, 12 de setembre de 1989.

184 *La Vanguardia*, 15 de novembre de 1989.

El 19 de març de 1990, l'Estadi acolliria l'arribada de la Marató de Catalunya¹⁸⁵, la primera vegada que una marató trepitjava l'Estadi.¹⁸⁶ La primera edició d'aquesta marató es va disputar l'any 1978 a Palafrugell, però des de l'any 1980 transcorre pels carrers de la Ciutat Comtal. El circuit era nou i s'especulava que podria ser el circuit de la marató olímpica. La sortida tenia lloc a Mataró, avançava per la N-II i travessava les poblacions de Vilassar i de Premià de Mar, del Masnou, de Montgat, de Badalona i de Sant Adrià fins a arribar a Barcelona, on s'entrava pel carrer Guipúscoa. La meta estava ubicada a l'interior de l'Estadi. En la categoria masculina el triomf va ser per al fondista danès, Allan Zachariassen, que ja havia guanyat aquesta prova l'any 1983, amb un temps molt discret de 2h16'28". En la categoria femenina es va imposar l'Elisenda Pucurrull, amb un temps de 2h43'11".

Una altra novetat d'aquesta edició, que es tornaria a repetir en anys successius, va ser l'organització d'una mini-marató per a nens i joves (8-17 anys) amb una distància de 4,3 km i amb sortida i arribada a l'Estadi. El 27 de maig, la Cursa El Corte Inglés va canviar el seu itinerari i es va fer olímpica en trepitjar la pista de l'Estadi més de 65.000 corredors. El 3 de juny s'hi va disputar la final de la Supercopa de Futbol Americà, la primera vegada que aquest esport es practicava a l'Estadi. A la final, els Boxers de Barcelona es van imposar als Osos de Madrid per 28-14 davant de 20.000 espectadors. No obstant, els esdeveniments que van atreure l'atenció del públic van ser els concerts dels Rolling Stones dintre de la gira *Tour Jungle Fever*, els dies 13 i 14 de juny, als que hi van assistir 119.000 espectadors. Els dies 21 i 22 d'agost, trenta-tres anys després de la final de Copa entre el FC Barcelona i l'RCD Espanyol, el futbol va tornar a l'Estadi amb la celebració de la XXVena Edició del Trofeu Joan Gamper, amb la participació de l'Spartak de Moscou, el

185 Actualment, la Marató de Barcelona.

186 La marató dels Jocs Mediterranis de 1955 va tenir la sortida i l'arribada a l'Avinguda Maria Cristina.

PSV Eindhoven, l'Anderlecht i el FC Barcelona, on van assistir més de 40.000 espectadors. L'Estadi no es va omplir i l'experiència no va ser del tot satisfactòria, ja que el club blaugrana va queixar-se d'algunes deficiències de la instal·lació i, molt especialment, dels problemes d'accés dels espectadors.

A la tardor es feia públic que la *National Football League* (NFL) organitzaria una Lliga Mundial de Futbol Americà, i l'Estadi acolliria els partits dels Barcelona Dragons. L'últim dia, com l'any anterior, va repetir-se la marató *Eikiden*, que en aquesta ocasió, i contra tot pronòstic, la va guanyar Etiòpia, tot classificant-se en segon i tercer lloc Portugal i Romania, respectivament.

A partir del 10 de març de 1991, l'Estadi Olímpic i el Palau Sant Jordi, les dues joies de l'Anella Olímpica, van obrir les seves portes per tal que els ciutadans poguessin visitar-los els dissabtes, diumenges i dies festius. El 17 de març de 1991 es va disputar novament la marató amb l'arribada a l'Estadi. El circuit va ser el mateix, però amb petites modificacions, a causa de les obres que es feien en alguns carrers, i també es va suavitzar la pujada a l'Estadi, creuant el Parc Forestier i asfaltant 100 metres d'un camí del parc. En categoria masculina, el triomf va ser pel japonès Kasid Nishimoto, 2h16'32", quedant en segon lloc l'argelès Sid Ali Sahri, amb 2h17'11. En categoria femenina va guanyar la seva compatriota, Satoe Minegishi, amb un temps de 2h38'37", arribant a la meta quatre minuts abans que l'Elisenda Pucurrull. El dia 24 de març, una setmana després, es va disputar a l'Estadi el primer partit de la Lliga Mundial de Futbol Americà, on 20.520 espectadors, en una tarda plujosa, van veure com els Barcelona Dragons¹⁸⁷ derrotaven als New York Knights per 19-7.

187 Els Barcelona Dragons van jugar a l'Estadi de Montjuïc de 1991 a 2003.

L'Estadi va ser notícia el mes de maig, quan va aparèixer a la portada del llibre *Pasqual Maragall, un rebelde en el poder*, autors del qual són en Xavier Febrés i la Margarita Rivière, editat per Plaza & Janés. A l'article d'opinió de *La Vanguardia* titulat: “*Se levanta el telón*”, hi deia el següent: “*Lo más notable de este libro propagandístico es el detalle de que, en su portada, la imagen nada kennediana del actual alcalde se nos presenta teniendo al fondo la puerta olímpica del Estadi de Montjuïc. ¡Sagaz mensaje subliminal, precisamente cuando se había convenido que no se tocaría el tema de los Juegos del 92!*”.¹⁸⁸

Tanmateix, el mes de maig, al Parc Esportiu de Can Dragó es va instal·lar una còpia de bronze de “Les Aurigues”, obres de l'escultor Pablo Gargallo que presidien l'Estadi des de la seva inauguració l'any 1929, restaurades per l'escultora Marta Polo.¹⁸⁹ El 2 de juny, novament la Cursa El Corte Inglés travessava l'Estadi. El 22 i 23 de juny es va celebrar la Copa d'Europa B d'atletisme, que va significar el retorn de la selecció espanyola a la màxima categoria. El rodatge organitzatiu es va saldar amb algunes deficiències, sobretot pel que fa a la recollida i a la comunicació dels resultats. La presentació d'un dels símbols de l'Estadi, el peveter que acolliria la flama olímpica, va tenir lloc el 16 de juliol. El peveter, amb forma de timó d'una barca de pesca, havia estat creat per l'empresa *Associate Designer* i dissenyat per en Ramón Bigas. El dia de la presentació de la maqueta, en Josep Miquel Abad, malgrat les preguntes dels periodistes, no va revelar com s'encendria el peveter i va afegir que tampoc estava decidit si després dels Jocs es conservaria a la façana de l'Estadi.

188 *La Vanguardia*, 10 de maig de 1991.

189 *La Vanguardia*, 14 de maig de 1991.

Del 2 al 4 d'agost es van celebrar els Campionats d'Espanya d'Atletisme amb més participació de la història, més de 800 atletes. D'altra banda, aquesta competició tenia la particularitat de permetre la participació d'atletes estrangers, que havien demanat autorització per provar la pista olímpica. El 20 de setembre es va organitzar la final del Grand Prix d'Atletisme, prova en què van participar els millors atletes de l'any, però que va comptar amb algunes excepcions, com ara en Carl Lewis, que va demanar 20 milions de pessetes per participar-hi, i en Mike Powell. El mes de novembre, l'empresa Barcelona Promoció feia públic el programa d'activitats de l'Estadi fins al mes d'abril, data en la qual l'empresa que gestionava les instal·lacions olímpiques les lliuraven al COOB'92.

A l'Estadi hi havia dos usuaris fixes: la UE Sant Andreu, que militava a la Segona Divisió B de futbol, i els Barcelona Dragons, que disputaria la II Lliga Mundial de futbol americà. El Sant Andreu hi disputaria 14 partits, mentre que els Dragons hi van competir en cinc ocasions: el 21 i 29 de març, contra el Frankfurt Galaxy i New York Knights; el 2 i 26 d'abril, contra el London Monarchs i Columbus; i l'1 de maig, davant dels San Antonio Riders.

D'altra banda, el 31 de desembre, es tornaria a fer la marató femenina de relleus, Eikiden, i el 15 de març, la Marató de Catalunya. En aquest mateix mes, el COOB'92 va acordar que en Jordi Vallverdú, director general de Barcelona Promoció, ocuparia el càrrec de director adjunt de l'Estadi durant els Jocs Olímpics i en Josep Jofre i en Ricard Boix van ser nomenats sotsdirectors.¹⁹⁰ En Sixte Cambra va ser qui assumia les funcions de director durant l'esdeveniment.

190 *La Vanguardia*, 21 de novembre de 1991.

La Marató de Catalunya de 1992 es va aprofitar per celebrar el Campionat d'Espanya d'aquesta disciplina. A les grades de l'Estadi es van apropar més de 20.000 espectadors per animar els 5.694 corredors arribats a meta. El guanyador va ser John Burra, de Tanzània, amb un temps de 2h12'46", seguit de León Rodrigo Gavela, amb un cronòmetre de 2h14'27", que es va proclamar campió d'Espanya. En categoria femenina el triomf va ser per la txeca Monica Estarvoska, que amb un temps de 2h34'07" va batre el rècord de la prova. En segon lloc, i proclamant-se Campiona d'Espanya, va arribar l'Ana Isabel Alonso amb un temps de 2h39'10". L'última activitat esportiva, abans de la cessió de les instal·lacions al COOB'92, va ser el partit Barcelona Dragons-San Antonio Ryders. Els 41.000 espectadors que van assistir a Montjuïc van presenciar la derrota de l'equip local (10-17), però se'n van anar satisfets de veure com, malgrat la derrota, es classificaven per a les semifinals.

Aquestes activitats no van impedir que l'Estadi anés millorant. Durant el mes de març, es van fer obres per ampliar provisionalment l'aforament fins a 10.000 places i es va construir un nou fossar de salts.¹⁹¹ El 19 de juny, es va traslladar el peveter, de la nau industrial de Mataró a Barcelona, per tal d'instal·lar-se a la façana de l'Estadi. L'estructura pesava 8 tones i tenia una alçada de 18 metres. L'import total de l'obra va ser de 40 milions, que van ser sufragats pel COOB. Es tracta d'un símbol que sempre perdurarà, ja que és l'únic Estadi Olímpic que conserva en la seva estructura i fesomia un peveter. L'Estadi ja estava a punt per acollir el gran esdeveniment olímpic que canviaria la ciutat i la projectaria internacionalment.

191 *La Vanguardia*, 22 de març de 1992.

Del 25 de juliol al 9 d'agost de 1992, l'Estadi acollia els Jocs de la XXV Olimpíada i del 3 al 14 de setembre, els IX Jocs Paralímpics. En el decurs d'aquests dies, l'Estadi es convertiria en l'escenari de moments que formarien part de la història de l'olimpisme:

- A la cerimònia de la inauguració, l'arquer paralímpic Antonio Rebollo va encendre el peveter olímpic.
- Per primera vegada en uns Jocs Olímpics, en finalitzar la cerimònia de la inauguració, els atletes que hi van participar es van cobrir amb la bandera olímpica més gran de la història.
- Després de molts Jocs Olímpics, no es va produir cap boicot i tots els comitès olímpics nacionals van ser-hi presents.
- La presència de Sudàfrica, exclosa dels Jocs Olímpics des de l'any 1960 per la seva política d'*apartheid*.
- La participació dels països bàltics. Per primera vegada des de 1936, Estònia, Letònia i Lituània presentaven equip després de la dissolució de la Unió Soviètica l'any 1991.
- Alemanya va competir, per primera vegada, amb un únic equip, després de la seva reunificació.
- S'hi van batre tres rècords del món: Kevin Courtis Young, en 400 metres tanques, i l'equip EE.UU., en els relleus 4x100 i 4x400 metres llisos.

Els Jocs Olímpics van ser un èxit i van ser qualificats per en Joan Antoni Samaranch com els millors Jocs Olímpics de la història. L'Estadi mirava el futur de manera diferent, però la vida de l'Estadi després dels Jocs Olímpics i Paralímpics és una altra història.

Montjuïc va viure una notable regeneració gràcies als JJOO tal com s'aprecia en aquesta imatge després de construir-se l'Anella Olímpica.

Moment de la cerimònia de la inauguració dels
Jocs Olímpics de Barcelona'92.

Moment de la cerimònia
de la inauguració dels Jocs
Paralímpics de Barcelona'92.

Gran assistència de públic a l'Estadi durant els Jocs Olímpics. En la imatge, la porta de marató al costat del peveter.

Cronologia de les principals activitats a l'Estadi de Montjuïc (1929-1992)

20 de maig de 1929	Atletisme:	Festival de l'atletisme català.
20 de maig de 1929	Futbol:	Catalunya vs. Bolton Wanderers (2-1).
20 de maig de 1929	Rugbi:	Espanya vs. Itàlia (9-0).
25 de maig de 1929	Gimnàstica:	Festival de la Marina de Guerra francesa i espanyola.
26 de maig de 1929	Futbol:	Partits de la primera Lliga Espanyola: FC Barcelona vs. Atlético de Madrid (4-0) i RCD Espanyol vs. R. Sociedad (1-1).
30 de maig de 1929	Futbol:	Partit de la primera Lliga Espanyola: CE Europa vs. Ath. Bilbao (1-1).
2 de juny de 1929	Futbol:	Partit de la primera Lliga Espanyola: FC Barcelona vs. CE Europa (1-1).
16 de juny de 1929	Futbol:	Partit de la primera Lliga Espanyola: FC Barcelona vs. RCD Espanyol (1-1).
22 i 23 de juny de 1929	Beisbol:	Selecció Barcelona vs. Selecció París (6-10) i Selecció Barcelona vs. Selecció Nord-Americans de París (4-11).
29 i 30 de juny de 1929	Atletisme:	Campionat d'Espanya per equips.

Juliol de 1929	Futbol:	En benefici de l'Hospital Clínic, partit FC Barcelona vs. Júpiter (6-2).
Agost i setembre de 1929	Motociclisme:	Prova de dirt- track.
27 d'agost de 1929	Atletisme:	Espanya vs. Itàlia B.
25 d'agost de 1929	Ciclisme:	Arribada de la cursa Toulouse – Barcelona.
15 de setembre de 1929	Ciclisme:	Arribada de la Volta Ciclista Catalunya.
29 de setembre de 1929	Esdeveniment social:	Missa del Congrés Nacional de Missions.
18 d'octubre de 1929	Gimnàstica:	Festival Atlètic Militar.
11 de desembre de 1929	Boxa:	Gironès vs. Knud Larsen del Campionat d'Europa de pes lleuger.
Del 22 al 26 de desembre de 1929	Hoquei:	Torneig de les 7 Nacions.
1 de gener de 1930	Futbol:	Espanya vs. Txecoslovàquia (1-1).
Del 12 al 14 de gener de 1930	Esgrima:	Torneig Interregional.
14 de maig de 1930	Multiesportiu:	Festival Esportiu de tots els clubs i federacions esportives de Catalunya.
1 de juny de 1930	Futbol:	Final Copa d'Espanya, Ath. Bilbao vs. Real Madrid (3-2) i Final del Campionat d'Espanya amateur, Hércules vs. Sporting Gijón (3-2).
8 de juny de 1930	Futbol:	Catalunya vs. País Basc (1-0).
Del 19 al 26 de juny de 1930	Atletisme:	Campionat de Catalunya (a l'Estadi es van celebrar 44 edicions del 1930 al 1969).
Del 5 al 6 de juliol de 1930	Atletisme:	Campionat d'Espanya (a l'Estadi es van celebrar 16 edicions del 1930 al 1963).

13 de juliol de 1930	Esdeveniment cultural:	Festival d'Orfeons de Catalunya.
30 de novembre de 1930	Boxa:	Combat Paulino Uzcudun vs. Primo Carnera.
26 de març de 1931	Multiesportiu:	Comença la 31a Sessió del CIO.
26 de març de 1931	Rugbi:	Barcelona vs. París (16-20).
26 de març de 1931	Futbol:	Espanya vs. Irlanda (1-1).
14 d'abril de 1932	Futbol:	Amb motiu del primer aniversari de la II República, Catalunya vs. Centro (1-1).
25 de juny de 1933	Futbol:	Final de la Copa d'Espanya: Ath. Bilbao vs. Real Madrid (2-1).
22 d'octubre de 1933	Esdeveniment social:	Festival de les Joventuts ERC i Estat Català.
13 de maig de 1934	Boxa:	Cinc combats, destacant Paulino Uzcudun vs. Max Schmelling.
6 de maig de 1934	Futbol:	Final de la Copa d'Espanya: Real Madrid vs. València (2-1).
Del 4 al 13 de maig de 1935	Automobilisme:	Proves dins del Saló de l'Automòbil.
20 de maig de 1935	Esdeveniment cultural:	Festival Mútua Esportiva de Catalunya.
20 de maig de 1935	Rugbi:	FC Barcelona vs. Cornellà (17-3).
20 de maig de 1935	Futbol:	Catalunya vs. Sunderland (1-7).
26 de maig de 1935	Multiesportiu:	Setmana de l'Esport organitzada per la Unió Catalana de Federacions Esportives.
26 de maig de 1935	Atletisme:	Catalunya vs. Portugal.
26 de maig de 1935	Hoquei:	Selecció Barcelona vs. Selecció Comarcal.
30 de maig de 1935	Rugbi:	UE Santboiana vs. Combinat clubs catalans.

23 de febrer de 1936	Futbol:	Espanya vs. Alemanya (1-2).
De l'11 al 12 de setembre de 1936	Multiesportiu:	Festival benèfic esportiu convocat pel Comitè Català Pro-Esport Popular.
21 de març de 1937	Esdeveniment social:	Dia de la Joventut, Festival Esportiu i Militar amb demostració dels diferents cossos militars i policials.
21 de març de 1937	Futbol:	Catalunya contra un combinat de treballadors anglesos.
1 d'agost de 1937	Esdeveniment social:	Festival de la Creu Roja en benefici del País Basc i de la II República.
17 d'abril de 1937	Futbol:	Catalunya vs. València (2-5).
3, 4 i 11 de juliol de 1937	Multiesportiu:	Proves de selecció d'esportistes per a l'Olimpíada Popular d'Anvers.
13 de febrer de 1938	Multiesportiu:	El Comitè Català pro Esport Popular organitza una prova de la selecció de l'equip femení per participar al <i>Cross de L'Humanité</i> a París.
4 de juny de 1939	Esdeveniment social:	Concentració d'organitzacions juvenils amb activitats paramilitars i balls regionals.
25 de juny de 1939	Futbol:	Final de la Copa del Generalíssim Sevilla vs. Racing Ferrol (6-2).
11 de juliol de 1939	Multiesportiu:	Festival esportiu de les Organitzacions juvenils en honor al ministre italià feixista Ciano.
17 d'abril de 1943	Esdeveniment social:	Demostració d'educació física i paramilitar del <i>Frente de Juventudes</i> .
25 de juny de 1944	Futbol:	Final Copa del Generalíssim Ath. Bilbao vs. València (2-0).
24 de juny de 1945	Futbol:	Final Copa del Generalíssim Ath. de Bilbao vs. València (3-2).

8 d'abril de 1946	Esdeveniment social:	Congrés Eucarístic Diocesà, cloenda presidida pel nunci apostòlic del Papa.
19 i 26 de maig de 1946	Futbol:	Partits promoció ascens entre RCD Espanyol vs. Nàstic Tarragona (0-0 i 3-0).
17 de novembre de 1946	Futbol:	Partit de Lliga RDC Espanyol vs. FC Barcelona (1-1).
26 de maig de 1946	Futbol:	Final de la Copa del Generalíssim Real Madrid vs. València (3-1).
27 i 28 de juliol de 1946	Atletisme:	Trobada internacional Espanya vs. Portugal (97,5-85,5).
7 de setembre de 1947	Futbol:	Selecció de Barcelona vs. AC Torino (0-2).
27 de maig de 1948	Rugbi:	Catalunya vs. Paris Université Club (37-44).
30 de maig de 1948	Futbol:	Espanya vs. Irlanda (2-1).
2 de febrer de 1949	Futbol:	Espanya vs. Bèlgica (1-1).
15 de maig de 1949	Rugbi:	Final Campionat d'Espanya Atlético de Madrid vs. Santboiana (8-3).
Juliol de 1949	Beisbol:	Campionat d'Espanya de clubs.
26 de novembre de 1949	Atletisme:	FC Barcelona vs. Sporting Lisboa amb motiu del 50è aniversari del FC Barcelona (26-44).
17 i 18 de juny de 1950	Atletisme:	Espanya vs. Suïssa (91-120).
Del 29 de juny al 2 de juliol de 1951	Tir amb Arc:	Campionat d'Espanya.
18 de juliol de 1951	Beisbol:	Selecció Barcelona vs. Rockets (Forces Aèries dels Estats Units) (4-12).
1 i 2 d'agost de 1951	Atletisme:	Espanya vs. Portugal (114-97).

23 i 24 de setembre de 1951	Atletisme:	Barcelona vs París vs Stuttgart (guanya París).
13 d'abril de 1952	Rugbi:	Copa d'Europa: Espanya vs. Itàlia (0-6).
31 d'abril de 1952	Tir amb Arc:	Torneig Verge de Montserrat.
31 de maig de 1952	Esdeveniment social:	Congrés Eucarístic, amb l'ordenació de 820 sacerdots.
12 d'octubre de 1952	Beisbol:	UE Sants vs. Pirates (Forces Aèries dels Estats Units) (1-10).
29 de març de 1953	Rugbi:	Final de la Copa d'Espanya: FC Barcelona vs. Atlético de Madrid (6-3).
12 de gener de 1953	Beisbol:	Catalunya vs. Midway -VI Flota Navy- (12-3).
Agost de 1953	Beisbol:	Catalunya vs. Burtonwood Bullets (3-5).
29 i 30 d'agost de 1953	Beisbol:	Final de la Copa d'Espanya: RCD Espanyol vs. Hèrcules de Les Corts (10-5 i 16-8).
Del 24 al 26 de setembre de 1953	Hoquei:	Torneig Internacional de la Mercè.
2 de maig de 1954	Gimnàstica:	Pasqua de l'Esportista amb la participació de Joaquim Blume.
20 de novembre de 1954	Multiesportiu:	Festival en benefici de la Campanya Benèfica de Ràdio Nacional d'Espanya.
Del 16 al 25 de juliol de 1955	Multiesportiu:	Jocs Mediterranis de Barcelona 1955.
24 de setembre de 1956	Atletisme:	Festes de la Mercè; duel entre les seleccions de Barcelona i Madrid (73-26).
28 d'octubre de 1956	Atletisme:	Miguel de la Quadra-Salcedo aconseguix el rècord del món de javelina (no homologat per la IAAF).

22 de novembre de 1956	Multiesportiu:	Hissada de bandera olímpica amb motiu de la inauguració dels JJOO de Melbourne.
16 de juny de 1957	Futbol:	Copa del Generalíssim FC Barcelona vs. RCD Espanyol (1-0).
12 de juliol de 1957	Ciclisme:	Arribada d'etapa del Tour de França.
24 de setembre de 1961	Atletisme:	Trobada Espanya vs. Àustria (116-99).
14 de setembre de 1962	Atletisme:	CN Barcelona vs. FLL de Perpinyà.
23 i 24 de setembre de 1962	Atletisme:	Jocs Esportius, Barcelona vs. Madrid.
20 i 21 d'octubre de 1963	Atletisme:	Festival Iberoamericà en benefici dels damnificats de les inundacions del Vallès.
27 de maig de 1965	Atletisme:	Participació d'esportistes internacionals espanyols i de la selecció júnior de Suècia.
4 i 5 de setembre de 1965	Atletisme:	Espanya vs. Suïssa (106-106).
7 i 8 de setembre de 1968	Atletisme:	Espanya vs. Marroc (135-73).
1974	Decisió administrativa:	Conveni entre l'Ajuntament i la DND per tal d'enderrocar l'Estadi i construir un Parc Esportiu amb diferents instal·lacions.
1975	Decisió administrativa:	El Col·legi d'Arquitectes es pronuncia en contra de la demolició i aposta per una remodelació. L'Ajuntament crea una ponència per estudiar el futur de l'Estadi.
1976	Decisió administrativa:	La ponència conclou que l'Estadi ha de ser enderrocat, però la seva inclusió en el catàleg d'Edificis Històrics i Artístics suposa un fre. L'Ajuntament prohibeix l'ús de la instal·lació als atletes, però la prohibició no es compleix.

1979	Decisió administrativa:	Restaurada la Generalitat, el seu president Josep Tarradellas es mostra partidari de conservar l'Estadi, mentre que la Delegación Nacional de Deportes és partidària de la seva demolició.
1 d'octubre de 1979	Rugbi:	BUC vs. Cornellà de la Lliga espanyola.
1980	Decisió administrativa:	El nou Ajuntament democràtic obre la via de la remodelació, proposant el seu ús al RCD Espanyol.
1983	Decisió administrativa:	En Pasqual Maragall anuncia que l'Estadi serà reconstruït i posteriorment el Consell Rector de la Candidatura convoca un concurs restringit per a la seva remodelació.
16 de gener de 1984	Decisió administrativa:	S'anuncia que el projecte guanyador per remodelar l'Estadi és el dels arquitectes Correa, Milà, Margarit, Buixadé i Vittorio Gregotti.
1985	Decisió administrativa:	S'inicia el procés de remodelació de l'Estadi amb una durada prevista de dos anys i mig i un pressupost de 5000 milions de pessetes aproximadament.
17 d'octubre de 1986	Multiesportiu:	A Lausana, el CIO atorga a Barcelona l'organització dels Jocs de la XXV Olimpíada l'any 1992.
13 i 14 d'agost de 1989	Atletisme:	Campionat d'Espanya.
Del 8 a l'11 de setembre de 1989	Atletisme:	Copa del Món (l'Estadi s'inaugura oficialment).
31 de desembre de 1989	Atletisme:	Final de la <i>Ekiden</i> , marató per equips nacionals.
19 de març de 1990	Atletisme:	Arribada de la Marató de Catalunya.

27 de maig de 1990	Atletisme:	Cursa El Corte Inglés (65.000 participants).
3 de juny de 1990	Futbol americà:	Final de la Supercopa Búfals Barcelona vs. Osos Madrid (28-14).
13 i 14 d'agost de 1990	Esdeveniment cultural:	Doble concert dels Rolling Stones.
21 i 22 d'agost de 1990	Futbol:	Trofeu Joan Gamper, participant FC Barcelona, Spartak Moscou, Anderlecht i PSV Eindhoven.
31 de desembre de 1990	Atletisme:	Final de la <i>Ekiden</i> , prova de marató per equips.
13 de març de 1991	Esdeveniment social:	S'inicien diferents jornades de portes obertes als ciutadans.
17 de març de 1991	Atletisme:	Arribada de la Marató de Catalunya, assaig del recorregut olímpic.
21 de març de 1991	Futbol americà:	<i>World League</i> Barcelona Dragons vs. New York Knitghs (19-7).
22 i 23 de juny de 1991	Atletisme:	Copa d'Europa B.
Del 2 al 4 d'agost de 1991	Atletisme:	Campionat d'Espanya.
20 de setembre de 1991	Atletisme:	Gran Prix de la IAAF.
Temporada 1991/1992	Futbol:	UE Sant Andreu juga partits de la 2ª Divisió B a l'Estadi.
31 de desembre de 1991	Atletisme:	Final de la <i>Ekiden</i> , marató per equips.
15 de març de 1992	Atletisme:	Marató de Catalunya.
Del 21 de març al 10 de maig de 1992	Futbol americà:	Barcelona Dragons juga partits de la <i>World League of American Football</i> .

25 de juliol de 1992	Multiesportiu:	Cerimònia d'inauguració dels JJOO de la XXV Olimpíada de Barcelona'92 (l'alcalde Pasqual Maragall, dins del seu discurs inaugural, va fer referència a l'Olimpíada Popular de Barcelona de l'any 1936, així com a la guerra que en aquells moments patia l'ex-Iugoslàvia).
Del 31 de juliol al 9 d'agost de 1992	Atletisme:	Competicions dels JJOO de la XXV Olimpíada de Barcelona'92.
9 d'agost de 1992	Multiesportiu:	Cerimònia de cloenda dels JJOO de la XXV Olimpíada de Barcelona'92.
3 de setembre de 1992	Multiesportiu:	Cerimònia d'inauguració dels IX Jocs Paralímpics de Barcelona'92.
Del 4 al 13 de setembre de 1992	Atletisme:	Competicions dels IX Jocs Paralímpics de Barcelona'92.
14 de setembre de 1992	Multiesportiu:	Cerimònia de cloenda dels IX Jocs Paralímpics de Barcelona'92.

La façana de l'Estadi Olímpic de Montjuïc, en tres èpoques diferents: la seva inauguració l'any 1929, abans de començar la seva reconstrucció l'any 1985 i en l'actualitat.

Crèdits d'imatges |

**Fotografies pàgines
interiors tots els
drets reservats**

©Arxiu Fotogràfic de Barcelona. (AFB)

- Sagarra, Josep Maria / Torrents, Pau Lluís: Pàgs. 9 i 59
- Sagarra, Josep Maria: Pàg. 58
- Pérez de Rozas: Pàgs. 9, 10, 43, 45, 59, 60, 68, 69 78, 78, 79 i 79
- Desconegut: Pàg. 61

©Arxiu Nacional de Catalunya. (ANC)

- TAF Helicòpters, SA.: Pàgs. 10, 85 i 104
- Brangulí: Pàgs. 8, 34, 35 i 60

©Biblioteca de l'Esport.

- Setmanari *Xut!*, dimarts 21 de maig de 1929 (No.343-Pàg.9): Pàg. 42

©Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya. (AFCEC)

- Genovart i Boixet, Manuel: Pàgs. 8 i 43

©Arxiu Fundació Barcelona Olímpica. (FBO)

- Argelich, Agustí: Pàg. 130
- Herrera, Cristian: Pàg. 142
- Desconegut: Pàgs. 7, 11, 11, 12, 12, 44, 105, 114, 115, 128, 129, 142, 142
- Mallafrè, Helena (FRIS) COOB'92: Pàg. 129
- Elvira, Paco (AOMSA) COOB'92: Pàg. 113

©La Vanguardia Ediciones S.L

<http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.com>

- Diari *La Vanguardia*, 9 d'abril de 1946. (Coberta): Pàg. 67
- Diari *La Vanguardia*, 16 de juny de 1957. (Coberta): Pàg. 84

Coberta:

©Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya. (AFCEC)

- Genovart i Boixet, Manuel: Contracoberta i coberta.

PATRONAT DE LA FUNDACIÓ BARCELONA OLÍMPICA

Presidenta

Sra. Marta Carranza
Gilz-Dolz del Castellar,
*Comissionada d'Esports de
l'Ajuntament de Barcelona.*

Vicepresident primer

Sr. Alejandro Blanco Bravo,
Pres. Comité Olímpico Español.

Vicepresident segon

Sr. José Ramón Lete Lasas,
*Pres. Consejo
Superior de Deportes.*

Vicepresident tercer

Sr. Gerard Martí Figueras i Albà,
*Secretari General de l'Esport
Generalitat de Catalunya.*

Vocals

Excm. Sr. Josep Miquel
Abad i Silvestre.
Excm. Sr. Romà Cuyàs i Sol.
Sr. Pere Miró i Sellarés.

Sra. Maria Teresa
Samaranch i Salisachs.
Excm. Sr. Josep Lluís
Vilaseca i Guasch.

Equip de la Fundació Barcelona Olímpica

Alberto Aragón-Pérez
Anabel Campos Sorroche
M. Salomé Clavijo Sánchez
Cristian Herrera Mirabete
Ibone Lallana del Rio

Josep Lluís Moreno Bravo
Núria Pérez Majoral
Juli Pernas López
Raül Vázquez Coma
Vàngelis Villar Vidal

SURROCA CARMONA, JOAN MANEL

Nascut a Barcelona el 1953, va cursar estudis universitaris d'Història General a la Universitat Central de Barcelona. Seguint la tradició familiar va viure de molt a prop el món de la comunicació en el qual va començar de ben jove. Durant bona part de la seva trajectòria professional ha exercit com a periodista radiofònic especialitzat en esports. Des del 1990 i fins a l'any 2007 va ser el responsable del Servei d'Esports de les diferents emissores de RNE a Catalunya.

Amb motiu dels JJOO de Barcelona 1992, va participar en el disseny de la Ràdio Olímpica i va coordinar l'equip de redactors de RNE que els van cobrir.

També va cobrir els JJOO de Sydney 2000. La seva dedicació al periodisme radiofònic durant prop de quaranta anys, ha estat reconeguda pel món de l'esport amb nombroses distincions com ara la *Real Orden del Mérito Deportivo* en la seva categoria de plata.

PERNAS I LÓPEZ, JULI

És llicenciat en Filosofia i Lletres (Història de l'Art) per la Universitat de Barcelona. Des de 1981 ha ocupat diversos càrrecs directius als Serveis d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona, i actualment és director de la Fundació Barcelona Olímpica. Com a dirigent esportiu ha estat president de la Federació Catalana de Beisbol i Softbol de 1986 a 1994, i vicepresident i secretari de la Unió de Federacions Esportives de Catalunya. Des de l'any 2000 és president de la Federació Espanyola de Beisbol i Softbol. Membre del Comitè Olímpic Espanyol des de 1978, president de la comissió d'esports i medi ambient, i membre de l'Acadèmia Olímpica Espanyola des de 2001. Autor de les publicacions: *STRIKE one*; *STRIKE two*; i *Barcelona 1955-Els Jocs Mediterranis*. Distincions: medalles de plata (2008) i d'or (2011) de la Real Orden del Mérito Deportivo; Millor dirigent Federació (2007), Millor dirigent professional (2010) de l'Associació Catalana de Dirigents de l'Esport i l'Ordre Olímpica (2014).

L'Estadi Olímpic Lluís Companys actual *"és el resultat del remodelatge de l'antic Estadi projectat per Pere Domènech i Roura el 1929, amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona. El 1955, l'Estadi va ser l'escenari principal dels II Jocs Mediterranis, però després d'aquesta data la instal·lació va caure en desús, fins que, amb l'impuls de la candidatura olímpica, se n'inicià el procés de remodelatge. Durant els Jocs de la XXV Olimpíada, l'Estadi Olímpic va acollir les cerimònies d'inauguració i clausura, les competicions d'atletisme en pista i l'arribada de les proves de marató i marxa."*

Memòria Olímpica,
COOB'92, 1992; p. 160.

Fundació Barcelona Olímpica

Panoràmica de l'Estadi el dia de la seva inauguració, el 20 de maig de 1929.